

The Project Gutenberg eBook of Antonius ja Cleopatra, by William Shakespeare

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Antonius ja Cleopatra

Author: William Shakespeare

Translator: Paavo Emil Cajander

Release date: August 29, 2005 [EBook #16618]

Most recently updated: December 12, 2020

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK ANTONIUS JA CLEOPATRA ***

Produced by Tapio Riikonen

ANTONIUS JA CLEOPATRA

Kirj.

William Shakespeare

Paavo Cajanderin suomennos ilmestyi 1895.

Näytelmän henkilöt:

MARCUS ANTONIUS |
OCTAVIUS CAESAR | triumviireja.
M. AEMILIUS LEPIDUS |
SEXTUS POMPEJUS, |
DOMITIUS ENOBARBUS, |
VENTIDIUS, |
EROS, | Antonion seuralaisia.
SCARUS, |
DERCETAS, |
DEMETRIUS, |
PHILO, |
MAECENAS, |
AGRIPPA, |
DOLABELLA, | Caesarin seuralaisia.

PROCULEJUS, |
THYREUS, |
GALLUS, |
MENAS, |
MENECRATES, | Pompejon seuralaisia.
VARRIUS, |
TAURUS, Caesarin ylipäällikkö.
CANIDIUS. Antonion ylipäällikkö.
SILIUS, sotaherra Ventidion armeijassa.
EUPHRONIUS, airut.
ALEXAS, |
MARDIANUS, | Cleopatran palvelijoita.
SELEUCUS, |
DIOMEDES, |
Tietäjä.
Talonpoika.
CLEOPATRA, Egyptin kuningatar.
OCTAVIA, Caesarin sisar, Antonion puoliso.
CHARMIANA, | Cleopatran naispalvelijoita.
IRAS, |
Sotapäälliköitä, sotamiehiä, lähettäviä y.m.

Tapaus eri osissa Rooman valtakuntaa.

ENSIMMÄINEN NÄYTÖS.

Ensimmäinen kohtaus.

Aleksandria. Huone Cleopatran hovilinnassa.
(Demetrius ja Philo tulevat.)

PHILO.

Tuo päällikkömme lemменhurma yltyy
Jo määrättömiin. Ylväs silmä, joka
Välähti taajaa sotarintaa pitkin
Kuin pantsaroittu Mars, nyt luo ja kiintää
Katseensa jumaloivan hartauden
Kellervän tummaan otsaan. Sankar'sydän,
Jok' ottelujen pauhinassa särki
Sopansa paulat, miehuutensa kieltää
Ja viuhkana nyt vain ja palkehena
Himoja mustalaisen jäähdyttää.
Kas, tuossa ovat!

(Torventoitauksia. Antonius ja Cleopatra seurueineen
tulevat; kuohilaat leyhyttelevät viuhkoilla Cleopatraa.)

Tarkkaa vain, niin näet,
Kuin maailman on kolmas pylväs tullut
Narriksi porton; katso vain ja huomaa!

CLEOPATRA.

Tää lempeäkö? Sano siis sen määrä.

ANTONIUS.

Vaivainen lemmestään voi laskun tehdä.

CLEOPATRA.

Min' asetan sun lemmellesi määrän.

ANTONIUS.

Luo ensin uusi maa ja uusi taivas.

(Palvelija tulee.)

PALVELIJA.

Roomasta uutisia!

ANTONIUS.

Kiusallista!

Lyhimmin siis!

CLEOPATRA.

Ei, kuule heit', Antonius!
Vihoissaan ehk' on Fulvia; tai kenties
Tuo liemenparta Caesar mahtikäskyn
Sinulle lähettää: »Tee tuo tai tuo!
Tuo valta valloita, tuo vapauta!
Ja oiti, muuten voi sua!»

ANTONIUS.

Mitä, armas?

CLEOPATRA.

Kenties — ei, tietystikin — tääll' et olla
Saa kauemmin; pois Caesar sinut kutsuu.
Siis häntä kuule! — Mik' on Fulvian haaste —
Caesarin, tarkoitin — ei, kumpaisenkin?
Siis kutsu airuut. — Punastut, Antonius!
Niin totta kuin Egyptin olen valtias,
Tuo puna veroa on Caesarille,
Tai maksaa poskes sillä häpeänsä
Tuon Fulvian räikän nuhteista. — No, airuut!

ANTONIUS.

Liuetkoon Rooma Tiberiin! Tuo ylväs
Suurvalta pylvästöineen sortukoon!
Mun maailmani tääll' on; vallat ovat
Tomua vain; niin ihminen kuin eläin
Maan lannast' elää; suurint' elämässä
On tehdä näin,
(Syleilee häntä.)

kun voi sen moista kaksi,

Näin sopusoiva pari, jonka vertaa —
Tuhonsa uhalla sen mailma tietköön —
Ei ole toista.

CLEOPATRA (syrjään).

Aimo kavaluutta!

Miks Fulvian hän nai, kun hänt' ei lemmi? —
Ma houkon osaa näyttelen; Antonius
On mikä on.

ANTONIUS.

Mut Cleopatran kautta. —

Nyt lempeämme ja sen nautinnoita
Ei nurja haastelu saa katkeroitaa.
Ei elämästä tuokiota saisi
Huvitont' olla nyt. Mit' illaks saamme?

CLEOPATRA.

Airutta kuule!

ANTONIUS.

Armas riidan henki,

Sua kaikki kaunistaa: tora, nauru, itku;
Sinussa joka kiihko kilvan koittaa
Ihailtavaksi tulla, kaunihiksi.
Ei, muut' ei airutta kuin sun! Tän' yönä
Katuja kahden käymme, tiedustellen

Yleisön mieltä. Tule, valtiaani!
Sit' eilen halusit. — En tahdo kuulla.

(Antonius ja Cleopatra poistuvat seurueineen.)

DEMETRIUS.

Noin halpako Antoniost' on Caesar?

PHILO.

Välistä, kun hän ei Antonius ole,
Se jalous hältä puuttuu, joka tulis
Antioniolla olla.

DEMETRIUS.

Mieltä särkee.

Kun näin hän oikeuttaa ne juorut, joita
Roomassa liikkuu hänestä; mut toivon
Parempaa huomisesta. Hyvää yötä!

(Poistuvat.)

Toinen kohtaous.

Paikka sama. Toinen huone.

(Charmiana, Iras, Alexas ja tietäjä tulevat.)

CHARMIANA. Alexas, rakas Alexas, ainokaiseni, kultukaiseni, sano, Alexas, missä on se tietäjä, jota kuningattarelle niin kovin kehuut? Tahtoisin tuntea sen aviomieheni, jonka sanot kukilla sarvensa koristelevan.

ALEXAS.

Tietäjä, hoi!

TIETÄJÄ.

Mitä tahdotte?

CHARMIANA.

Tuoko se on? Tekö se olette kaikkítietävä?

TIETÄJÄ.

Ma luonnon suurten salaisuutten kirjaa
Lukea osaan hiukan.

ALEXAS.

Näytä kätes!

(Enobarbus tulee.)

ENOBARBUS.

Ruokia joutuun! Riittävästi juomaa!
Cleopatran nyt malja juodaan.

CHARMIANA.

Ystävä, anna minulle onnea.

TIETÄJÄ.

Ma sit' en anna, ma vain ennustan.

CHARMIANA.

No, ennustahan sitä sitten mulle.

TIETÄJÄ.

Näköisämmäksi tulette kuin nyt.

CHARMIANA.

Tarkoittaa pintaa.

IRAS.

Eikä, kuin että vanhaksi tultuasi maalaat poskesi.

CHARMIANA.
Rypyistä varjele!

ALEXAS.
Rohveettaa älä häiri! Kuule tarkkaan!

CHARMIANA.
Hst! hiljaa!

TIETÄJÄ.
Enemmän rakkautt' annatte kuin saatte.

CHARMIANA.
Enemmän viinillä maksaani kuumennan.

ALEXAS.
No, mutta kuulehan häntä!

CHARMIANA. No, siis jotakin oikein verratonta! Laita, että tulen naiduksi kolmelle kuninkaalle yhtenä aamupäivänä ja sitten leskeksi heistä kaikista. Anna minun viisikymmenvuotiaana saada lapsi, jota itse Judean Herodes herranansa kumartaa. Laita, että tulen Octavius Caesarin vaimoksi ja yhdenvertaiseksi hallitsijattareni kanssa.

TIETÄJÄ.
Elämään jäätte emäntänne jälkeen.

CHARMIANA.
Verratonta! Pitkää ikää himoitsen enemmän kuin viikunoita.

TIETÄJÄ.
Suurempi teill' on onni takananne
Kuin edessänne.

CHARMIANA. Siis jäävät lapseni varmaankin nimettömiksi: — sano kuitenkin, montako poikaa ja tyttöä saan?

TIETÄJÄ.
Jos kaikill' oisi toiveillanne kohtu
Ja kaikki hedelmikkäät: miljoonan.

CHARMIANA.
Ulos, narri! Saat anteeksi, koska olet velho.

ALEXAS.
Luuletko, ettei muut kuin hurstisi tunne sinun toiveitasi?

CHARMIANA.
No, sano Iraankin toivomukset.

ALEXAS.
Kaikki tahdomme tietää kohtalomme.

ENOBARBUS. Minun ja meidän useampain kohtalo on mennä tänä iltana päissämme makuulle.

IRAS.
Tuossa on käsi, joka tietää siveyttä, jos mitään.

CHARMIANA.
Aivan niinkuin Niilin tulviminen tietää nälkää.

IRAS.
Vait, sinä hillitön vieruskumppanini! Sinä et osaa ennustaa.

CHARMIANA. Jos ei kostea käsi tiedä hedelmällisyyttä, niin en osaa minä korvuksiani kynsiä. — Kas niin, ennusta hänelle nyt jotakin arkionnea.

TIETÄJÄ.
On yhdenlaiset teidän kohtalonne.

IRAS.

Mutta kuinka? Kuinka? Selitä tarkemmin.

TIETÄJÄ.

Nyt olen kaikki sanonut.

IRAS.

Siis ei tuumaakaan enemmän onnea kuin tuolla?

CHARMIANA. Mutta jos nyt saisit tuuman verran enemmän onnea, niin missä sen olisi paikka?

IRAS.

Ei ainakaan mieheni nenässä.

CHARMIANA. Taivas varjele pahoista ajatuksista! — Alexas, tule! Hänenkin kohtalonsa! Anna hänelle vaimo, joka ei osaa kävellä, rakkahin Isis, sitä sinulta rukoilen! Ja anna sen sitten kuolla, ja laita hänelle vielä pahempi sijaan, ja pahemman jälkeen vieläkin pahempi, kunnes pahin kaikista saattaa nauraen hänet hautaan, tuon viisikymmenkertaisen aisankannattajan! Isis hyvä, kuule rukoukseni, vaikka minulta kieltäisitkin paljon painavampaa; Isis hyvä, sua rukoilen!

IRAS. Aamen! Rakas jumalatar, kuule kansasi rukous! Sillä jos sydäntä särkee nähdä kaunista miestä haureelliseen naiseen kytkettynä, niin on surmaavan surullista katsella rumaa lurjusta sarvettomana. Siis, rakas Isis, noudata säädyllisyyttä ja anna hänelle ansaittu osansa.

CHARMIANA.

Aamen!

ALEXAS. Kas, kas vain! Jos noiden vallassa olisi tehdä minusta aisankannattaja, niin rupeisivatpa vaikka portoiksi sen asian vuoksi.

ENOBARBUS.

Antonius tulee. Hst!

CHARMIANA.

Ei, kuningatar.

(Cleopatra tulee.)

CLEOPATRA.

Näittekö herraa?

ENOBARBUS.

Emme, kuningatar.

CLEOPATRA.

Tääll' eikö ole ollut hän?

CHARMIANA.

Ei, rouva.

CLEOPATRA.

Hän oli hilpeä, mut äkist' iski
Hänehen aatos, joka Roomaa koski. —
Enobarbus!

ENOBARBUS.

Ruhtinatar?

CLEOPATRA.

Etsi hänet

Ja tänne hänet tuo. Miss' on Alexas?

ALEXAS.

Täss' olen; käskekää. — Jo saapuu herra.

(Antonius seurueineen ja airut tulevat.)

CLEOPATRA.

En tahdo häneen katsoa. Pois tulkaa!

(Cleopatra, Enobarbus, Alexas, Iras, Charmiana,

tietäjä ja seurue poistuvat.)

AIRUT.

Ensinnä Fulvia, vaimos, sotaan lähti.

ANTONIUS.

Luciota, veljeäni vastaan?

AIRUT.

Niin.

Pian sota päättyi; ajan pakko heistä
Tek' ystäviä; Caesaria vastaan
He yhtyivät; mut tämä, jolle onni
On suopeempi, ens' ottelulla heidät
Italiast' ajoi.

ANTONIUS.

Hyvä! Pahempaako?

AIRUT.

Sanoman huonous kertojaankin tarttuu.

ANTONIUS.

Niin, narreissa ja pelkureissa. Jatka!
Minust' on mennyt mennyttä. — Se tiedä:
Ken toden mulle sanoo, vaikka piilis
Sanoissaan surma, häntä kuuntelen ma
Kuin mairitusta ikään.

AIRUT.

Labienus —

Ikävä tieto! — Euphratista saakka
On Aasian valloittanut partheillansa;
Syyriast' aikain Lyydiaan ja Jooniaan
Voittoisa liehuu lippunsa; sill'aikaa —

ANTONIUS.

Antonius, aiot sanoa.

AIRUT.

Oi, herra!

ANTONIUS.

Sano suoraan, kansan puheit' älä peitä;
Cleopatraa vain Rooman tavoin rienaa,
Herjaile niinkuin Fulvia; virheitäni
Vapaasti moiti, niinkuin voi vain totuus
Ja ilkeys. Oo, rikkaruoho versoo,
Jos laimea on tuuli! Paheen soima
Pois paheen kitkee. Kyllin täksi erää!

AIRUT.

Niin kuin vain suvaitsette.

(Poistuu.)

ANTONIUS.

Sicyonista mit' uutta? Anna kuulla!

1 PALVELIJA. Hoi, Sicyonin mies! Sit' onko siellä?

2 PALVELIJA. Hän vartoo käskyä.

ANTONIUS.

No, sisään tulkoon!

Egyptin kahleet nää mun murtaa täytyy,
Tai hulluuteen ma sorrun.

(Toinen airut tulee.)

Mitä tiedät?

2 AIRUT. Fulvia, vaimosi, on kuollut.

ANTONIUS.

Missä?

2 AIRUT.

Sicyonissa: kuin kauan sairaus kesti
Ja muuta, mit' on tärkeä sun tietää,
Tää kirje kertoo.

(Antaa hänelle kirjeen.)

ANTONIUS.

Poistu! —

(Airut poistuu.)

Siinä lähti

Ylevä henki! Tuotahan ma toivoin.
Mink' ylenkatsein viskaat pois, sit' usein
Halajat jälleen; mikä nyt on mieliks,
Ajalle vaihtuu vastakohdaksensa.
Nyt, kuolleena, hän hyvä on. Tää käsi,
Mi hänet hylki, nyt hänt' eloon pyytää.
Paeta tuota hurmaajaa mun täytyy;
Tuhannen tuskaa, pahempaa kuin tiedän,
Tää laiskuus ilmi hautoo. — Enobarbus!

(Enobarbus tulee.)

ENOBARBUS.

Tahtonne, herra?

ANTONIUS.

Mun täytyy päästä joutuun täältä pois.

ENOBARBUS. Mutta niinhän me surmaamme kaikki naisemme. Näemmehän jo, kuinka pieni epäkohtelu on hengen päälle käypä; jos heidän nyt täytyy erommeikin kestää, niin on kuolema varma.

ANTONIUS.

Mun täytyy täältä päästä.

ENOBARBUS. Jos siihen on pakottavat syyt, niin kuolkoot naiset. Vahinko olisi viskata heitä pois turhanpäiten; mutta kun heidät ja tärkeä asia pannaan rinnan, niin ovat he tyhjänarvoiset. Jos Cleopatra saa vähääkään vihiä tästä, niin kuolee hän heti paikalla; olen nähnyt hänen parikymmentä kertaa paljon turhemmastakin kuolevan. Arvelen, että tuossa kuolemassa on jotakin tenhoa, joka lempiseikan lailla hurmaa, koska hän on niin karkäs kuolemaan.

ANTONIUS.

Hän on viekkaampi, kuin mitä aatella saattaa.

ENOBARBUS. Ei, herra, ei suinkaan. Hänen himonsa eivät ole muuta kuin puhtaan rakkauden hienoimpia hiukkeita. Tuulta ja sadetta ne eivät enää ole, nuo hänen huokauksensa ja kyyneleensä; vaan suurempia myrskyjä ja rankkasäitä, kuin mitä almanakkakaan tietää. Viekkautta se ei voi olla; jos se sitä on, niin saa hän aikaan sadekuuron yhtä hyvin kuin Jupiter.

ANTONIUS.

Voi, ett'en olis koskaan häntä nähnyt!

ENOBARBUS. Rakas herra, niinhän olisi teiltä jäänyt ihmeellinen taiturintyö näkemättä; ja sitä onnea vajaan olisi koko matkanne ollut joutava.

ANTONIUS.

Fulvia on kuollut.

ENOBARBUS.

Mitä?

ANTONIUS.

Fulvia on kuollut.

ENOBARBUS.

Fulvia?

ANTONIUS.

Kuollut!

ENOBARBUS. No, laittakaa siis kiitosuhri jumalille. Kun heidän taivaalliset ylhäisyytensä suvaitsevat ottaa mieheltä vaimon, niin muistuttaa tämä maallisista räätäleistä, lohduttaen sillä, että kun vanha vaate on kuluksi pidetty, ovat he miehiä tekemään uuden. Jos ei muita naisia olisi kuin Fulvia, niin olisitte varmaankin myyty mies, ja tapaus olisi surkuteltava. Tällä surulla on lohdutus kaunistuksena; vanhasta paidasta voi tehdä uuden alushameen; ja, totta puhuen, sipulista ovat ne kyyneleet kasvaneet, jotka tätä surua kostuttavat.

ANTONIUS.

Hän valtioss' on vehkeit' aikaan saanut,
Jotk' eivät täällä viipyä mun salli.

ENOBARBUS. Ja ne vehkeet, joita te olette täällä aikaan saaneet, eivät salli teidän lähteä; vallankin suhtenne Cleopatraan, joka kokonaan kysyy täällä-oloanne.

ANTONIUS.

Jo pila riittää. Päälliköille tieto
Vie aikeestamme. Kuningattarelle
Syyn kerron äkki-lähtöömme ja koitan
Sovussa erota. Ei Fulvian kuolo
Ja muut sellaiset hellät seikat yksin
Pakota lähtöön; hartaat ystävätkin
Roomasta kirjoittavat, kovistaen
Kotihin meitä. Caesarille pystyn
Sextus Pompejus tehnyt on ja merell'
On vallan saanut. Horjuvainen kansa,
Jok' arvon antaa ansiolle vasta,
Kun ansio on mennyttä, nyt alkaa
Pompejon suuren teot siirtää poikaan.
Tää, jolla nimi on ja valta suuri
Ja vielä suuremp' urheus ja mieli,
Nyt päivän sankar' on. Jos maineens' yltyy.
Niin mailman järjestystä uhkaa vaara.
On hautumassa paljo, jossa vasta
On, niinkuin jouhen karvass', elon alku,
Vaan myrkkä ei vielä. Päälliköille
Vie tieto, että tahtomme on täältä
Pois päästä viipymättä.

ENOBARBUS.

Kyllä, herra.

(Menevät.)

Kolmas kohtaus.

Paikka sama. Toinen huone.

(Cleopatra. Charmiana, Iras ja Alexas tulevat.)

CLEOPATRA.

Miss' on hän?

CHARMIANA.

Hänt' en sitten ole nähnyt.

CLEOPATRA.

Tiedusta, missä on hän, kenen kanssa
Ja mitä tekee — mua älä maini —
Jos murheissaan on, sano, että tanssin;
Jos iloissaan, niin kerro, että äkist'
Olen sairastunut. Joutuin tieto!

(Alexas menee.)

CHARMIANA.

Rouva,

Jos oikein häntä lemmitte, niin minust'
Ei viisas tämä keino vastalempen
Pakottaa häntä.

CLEOPATRA.

No, mut kuinka tehdä?

CHARMIANA.

Mukautua, ei missään esteeks olla.

CLEOPATRA.

Hupelo neuvo! Niin hän multa menee.

CHARMIANA.

Varokaa liiaks häntä kiusaamasta.
Mit' usein kaihdat, sitä vihdoin vihaat.

(Antonius tulee.)

Tuoss' on hän.

CLEOPATRA.

Sairas olen, haluton.

ANTONIUS.

Mun raskas aiettan' on ilmi tuoda.

CLEOPATRA.

Charmiana, auta, auta; minä kaadun!
On kohta loppu; ihmisluonto moista
Ei saata kestää.

ANTONIUS.

Armas kuningatar —

CLEOPATRA.

Ei, pysy etäämmällä.

ANTONIUS.

Mikä on sun?

CLEOPATRA.

Luen silmistäsi ilonsanomaa.
Mitä sanoo vihkivaimo? Mene, mene!
Voi, että sinut tänne päästikään!
Sanoa ei hän saa, ett' estän sua;
Ei mulla sinuun valtaa: hänen olet.

ANTONIUS.

Oo, taivas tietää —

CLEOPATRA.

Näin ei kuningatart'

Ikänä vielä petetty; mut näinkin
Jo oiti vilpin idun.

ANTONIUS.

Cleopatra! —

CLEOPATRA.

Kuin voinkaan uskoa — jos kohta vannoit,
Niin että jumaltenkin istuin järkkyy —,
Ett' olla voisit mun ja uskollinen,
Kun Fulvialle olit uskoton.
Oo, hullutusta, luottaa lörpän valaan,
Mi vannoissa jo rikkuu!

ANTONIUS.

Kuningatar, —

CLEOPATRA.

Ei, älä kaunistele lähtöäsi;
Hyvästi sano vain ja mene. Taannoin
Kun pyysit jäädä, silloin puhe tulvi,
Ei mielessäkään lähtö. Huulet, silmät
Ne taivaan hurmaa oli; kulmain kaarros
Ol' itse autuus; minuss' ei niin turhaa,
Jonk' alkuperä jumalist' ei ollut.
Sit' on se vieläkin, tai olet sinä,
Maailman suurin soturi, nyt suurin
Valehtelija.

ANTONIUS.

Mutta, ruhtinatar, —

CLEOPATRA.

Nuo jäntees anna mulle, niin saat tuta,
Ett' Egyptiss' on sydäntä.

ANTONIUS.

Mua kuule!

Tapausten tuima pakko toimiani
Ajaksi kysyy; vaan sun haltuus tänne
Jää sydän kokonaan. Italiassa
Ylt' yltään sota riehuu, miekka välkkyy;
Pompejus Rooman valkamaa jo uhkaa;
Kaks yhdenarvoist' omamaista valtaa
Vaarallist' eripuraisuutta siittää.
Vihattu, valtaan noustuaan, nyt nousee
Myös suosioon. Maanpakojoin Pompejus,
Isänsä maineest' ylvästellen, mairii
Nyt niiden mieltä, joita nykyolot
Ei tyydytä ja joit' on julma joukko.
Levosta sairas rauha lääkett' etsii
Rajuista muutoksista. Lisäsyy,
Jonk' enin pitäis sua rauhoittaa,
On Fulvian kuolema.

CLEOPATRA.

Ikäisekseni

Ma saatan hupsu olla, mutta toki
En lapsimainen. Voiko Fulvia kuolla?

ANTONIUS.

Kuningatar, hän kuollut on. Kas tässä:
Lukea joskus voitte, minkä hälyn
Hän aikaan sai, ja — paras viimeiseksi —
Havaita, miten kuoli hän ja missä.

CLEOPATRA.

Oi, sua uskotonta! Missä pyhät
On maljat, jotka murheen kyynelillä
Sun tuli täyttää? Fulvian kuolemasta
Ma näen nyt, kuinka mua suret vasta.

ANTONIUS.

Torasi heitä; maltahan ja kuule
Mun tuumaani; se kestää taikka kaatuu,
Mitenkä vaadit vain. Kautt' auringon,
Mi Niilin liejun elvyttää, nyt lähden
Soturinasi, palvelijanas!

Tee, miten mielit, sota taikka rauha.

CLEOPATRA.

Charmiana, vyöni päästä! — Ei, ei tarvis! —
Tilani vuoroin hyvä on ja paha,
Niinkuin Antonion lempi.

ANTONIUS.

Vaiti, armas!

Todista totta lemmestä, mi kestää
Kovimmat koitokset.

CLEOPATRA.

Sen Fulvia tietää.

Pois käänny, häntä itke; sano sitten
Hyvästi mulle, sano kyynleesi
Mua tarkoittavan. Kelpo teeskelyllä
Osaasi näytä; paina siihen täysi
Totuuden leima.

ANTONIUS.

Vereni jo kuohuu.

CLEOPATRA.

Kah, hyvin käy; mut osaat paremminkin.

ANTONIUS.

Haa, kautta miekkani!

CLEOPATRA.

Ja kilpesi!

Yhä parempaa, mut viel' ei parahinta.
Charmiana, kas, kuin Rooman Herkulesta
Tuo raivo kaunistaa.

ANTONIUS.

Hyvästi, rouva!

CLEOPATRA.

Sananen vielä, kohtelias herra!
Erota meidän täytyy, — ei, ei sitä —
Olemme lempineet, — ei, sitäkään ei —
Sen kyllä tiedät; mitä aioinkaan ma? —
Oh, muistini on oikea Antonius,
Unohdan kaikki!

ANTONIUS.

Jos ei heure oisi

Sun valtas orja, luulisin ett' olet
Sa heure itse.

CLEOPATRA.

Tuskalloist' on kantaa

Houretta moista sydäntään niin liki
Kuin minun tätä. Vaan suo anteeks mulle!
Suloni surmaa mun, jos ei sunilmääs
Se sulosta. Sua kunniasi kutsuu.
Siis kuuroks turhille jää heureilleni.
Jumalat varjelkoot sua! Seppelöitköön
Miekskaasi voitto! Hyvänsuopa onni
Kukittakoon sun tiesi!

ANTONIUS.

Lähtekäämme!

Eromme kiirehtii ja aikailee:
Sa tänne jäät, mut seuraat kanssani,
Ma lähden pois, mut jään sun luoksesi.
Tule!

(Menevät.)

Neljäs kohtaus.

Rooma. Huone Caesarin asunnossa.
(Octavius Caesar ja Lepidus tulevat seuralaisineen.)

CAESAR.

Nyt näette, Lepidus, ja käsitätte,
Ett' ominaist' ei ole Caesarille
Vihata suurta liittoveljeämme.
Näin Egyptistä kerrotaan: hän siellä
Kalastaa, juo ja aamuyöhön mässää;
Cleopatraa hän miesmäisemp' ei ole,
Ptolemeon leski hänt' ei naisekkaampi.
Puheilleen tuskin päästää; virkaveljist'
Ei ole tietäkseenkään. Kaikki virheet,
Mit' ihmisissä olla voi, ne häness'
On yhtyneinä.

LEPIDUS.

Minust' ei nuo virheet
Viel' ihan kaihda hänen avujansa;
Vikansa, niinkuin taivaan tähdet, välkkyv
Heleimmin mustass' yössä; perityt
Ne ovat pikemmin kuin hankitut,
Ei vapaan valinnan, vaan pakon tuomat.

CAESAR.

Olette liian suopea. Mut olkoon:
Rypeköön Ptolemeon vuotehessa,
Huveihin valtakunnat vaihtakoon,
Lasia kilistelköön orjain kanssa,
Kaduilla päivät hoippukoon ja käyköön
Likaisten ruojain kanssa nyrkkisille:
Sopikoon hälle tuo, — ja kumma luonne
Se omi, jok' ei moisesta saa tahraa —
Mut siinä hän on syyssä, että meille
Näinirstaisuudellansa lisää kuormaa.
Jos hekkumaan hän joutohetket käyttää,
Niin kyllästys ja luiden kuivuus siit' on
Vain seuraus. Mut jok' aikaa moista tuhlaa,
Mik' ilon helmast' irti häntä toittaa
Ja meidän kanssa yhteistyöhön kutsuu,
Sit' omi nuhdeltava niinkuin poikaa,
Jok', ikään varttuneena, järkens' antaa
Haluilleen alttiiksi, näin niskuroiden
Älyä vastaan.

(Airut tulee.)

LEPIDUS.

Lisää uutisia!

AIRUT.

Täytetty tahtosi on, suuri Caesar;
Saat tapauksista joka tunti tiedon.
Pompejus merellä on valtiaana
Ja, niinkuin näyttää, niiden suosiossa,
Jotk' yksin Caesaria peljänneet on.
Satamat täynnä nurkuvia on;
Vääryytt' on hälle tehty, väittää kansa.

CAESAR.

Sen arvasin. Jo ammoisist' on tietty:
Ken jotain on, hänt' ikävöidään, kunnes
Hän näyttää, mitä on; ja mennyt mies,
Jok' ennen lemmen arvoinen ei ollut,
Kuollessaan arvon saa. Tuo roistoväki,

Kuin vita virrassa se killuu, kelluu.
Ajellen vuoroveden mukaan, kunnes
Mädäntyy vihdoin.

AIRUT.

Lisää kuule, Caesar:
Menecrates ja Menas, kuulut rosvot.
Vallanneet ovat meren, jota nyt he
Vakovat, raatelevat emäpuillaan.
Mont' ilkihyökkäyst' ovat maahan tehneet;
Pelosta rantalaiset kalpenevat,
Ripeä nuoruus kapinoi. Jos laiva
Näkyviin nousee, siepataan se oiti:
Pompejon nimi surmaavampi on
Kuin julki sota.

CAESAR.

Oi, Antonius, heitä
Humusi hurjat! Kun Modenasta,
Miss' ensin Hirtion ja Pansan voitit,
Sä itse karkoitettiin, kulki nälkä
Sun jäljissäs; mut hemmoteltunakin
Sen vaivat sinä kestit kärsivämmin,
Kuin voisi raakalainen; hevon virtsat
Sa joit ja kuljuvedet, joita inhoo
Jo itse peto; hylkinyt ei suusi
Koleimman pensaan katkerinta marjaa;
Kuin hirvi, lumen peittäessä nurmet,
Nakersit puiden kuorta; Alpeill' olit
Niin inhaa lihaa syönyt, että monen
Sen pelkkä näkö tappoi. Kaiken tään —
Voi kunniaasi, että nyt sen kerron! —
Niin urhokkaasti kestit, ett'ei poskes
Ohennut siitä lainkaan.

LEPIDUS.

Surku miestä!

CAESAR.

Häpeä hänet Roomaan pian tuokoon!
Nyt sopiva on aika meidän kahden
Sodassa näyttäytyä; siksi oiti
Kutsumme kokoon neuvoston; Pompejus
Vain hyötyy työttömyydestämme.

LEPIDUS.

Caesar,
Huomenna annan tarkan tiedon siitä,
Mit' aikaan merellä ja maalla saan
Nykyisen vaaran torjuksi.

CAESAR.

Se sama
On huolena myös mulla. Hyvästi!

LEPIDUS.

Hyvästi! Mitä ulkoasioista
Sill' aikaa saatte tietoonne, niin suokaa
Minulle siitä osa.

CAESAR.

Tietystikin;
Velvollisuushan sitä multa vaatii.

(Menevät.)

Viides kohtaus.

Aleksandria. Huone hovilinnassa.
(Cleopatra, Charmiana, Iras ja Mardianus tulevat.)

CLEOPATRA.
Charmiana, —

CHARMIANA.
Rouva?

CLEOPATRA.
Ho, hoo! Anna mulle
Mandragoraa!

CHARMIANA.
Mut miksi?

CLEOPATRA.
Nukkumalla
Tät' ajan suurta juopaa täyttääkseni,
Kun poissa on Antonius.

CHARMIANA.
Aattelette
Liiaksi häntä.

CLEOPATRA.
Kavaltaja!

CHARMIANA.
Enkä!
Erehdytte.

CLEOPATRA.
Mardianus, eunukki!

MARDIANUS.
Mit', armollinen rouva, halaatte?

CLEOPATRA.
En suinkaan lauluasi; kuohilaasta
En mitään halaa. Onneks sulle, että
Sun, siittömän, ei irstain aatos lennä
Pois Egyptistä. Kiihkoako sulla?

MARDIANUS.
On, armollinen rouva.

CLEOPATRA.
Oikeinko?

MARDIANUS.
Ei oikein, rouva; muuta en voi tehdä,
Kuin mik' on oikein kunniallista.
Mut ajukiihko mull' on; kuvittelen,
Mit' oli Venukselle Mars.

CLEOPATRA.
Charmiana!
Miss' ollee nyt hän? Seisooko vai istuu?
Jalanko on vai ratsain? Onnen hepo,
Joll' ompi kantamuksenaan Antonius!
Ylpeile, hepo! Tiedä, ketä kannat:
Maan toista Atlas't. ihmiskunnan turvaa
Ja kypärää. Hän haastaa nyt tai kuiskaa:
»Miss' olet, vanhan Niilin käärmehyinen?»
Mua siksi kutsuu hän. Nyt ravintoni
On myrky suloisin. — Mua muisteletko,

Mua, Phoibon lemменliekin paahtamaa
Ja syvään ajan uurtamaa? Kun sinä,
Leveäotsa Caesar, täällä liikut.
Min' olin valtain herkku; Pompejuskin
Pysähtyi, silmäns' otsahani juotti
Ja siihen katseens' ankkuroi, ja kuoli
Näin elämänsä katsomiseen.

(Alexas tulee.)

ALEXAS.

Terve,
Egyptin hallitsija!

CLEOPATRA

Kovin olet
Antionios' erilainen. Hänen luotaan
Sa toki tulet, ja se tenholiuos
Sun kiillollaan on kullannut. — Kuin voipi
Mun uljas Antonioni?

ALEXAS.

Kuningatar,
Hän viime työkseen painoi viimeisimmän
Monista suuteloista tähän helmeen. —
Sanansa juuttui sydämmeeni.

CLEOPATRA.

Sieltä
Mun korvani ne nyhtää.

ALEXAS.

Näin hän käski
Mun sanoa: »Egyptin mahdikolle
Lähehtää uskollinen roomalainen
Tään simpsun kalleuden, ja halpaa lahjaa
Korottaakseen, hän aikoo valtiokoilla
Siroittaa hänen ylväst' istuintaan;
Kaikk' itämaa, niin sano, valtiaanaan
Kumartava on häntä». Päätään nyökkäs
Ja tyynnä nousi hurjan ratsun selkään.
Jok' irjuin hirnui, että suussan' aivan
Mykistyi puhe.

CLEOPATRA.

Iloinenko oli
Vai suruinenko?

ALEXAS.

Niinkuin vuoden aika
On lämpimän ja kylmän taitteheassa:
Ei iloinen, ei suruinen.

CLEOPATRA.

Se vasta
Tasainen mieli! Näetkös, Charmiana,
Näetkös: siinä mies! Ei suruinen.
Näin valostaakseen niitä, jotka hältä
Katseensa lainaavat; ei iloinenkaan.
Näin osoittaen, ett' Egyptin riemuss'
Elelee muistoinen; vain sillä välin!
Ihana seos! — Ilo taikka suru —
Kummankin liiallisuus sopii sulle,
Jos kellekään. — Lähehtäni näitkö?

ALEXAS.

Näin niitä pariin kymmeneen. Mut miksi

Niin monta, rouva?

CLEOPATRA.

Kerjääjänä kuolee

Sen päivän saalas, jolloin ei Antonius
Saa sanaa multa. — Kirjoittimeni! —
Alexas, tervetullut! — Charmiana,
Näin rakas minullenko Caesar koskaan?

CHARMIANA.

Se jalo Caesar!

CLEOPATRA.

Tukehtukoon henkes,

Jos toiste kuulen moisen huudahduksen!
Jalo Antonius! sano.

CHARMIANA.

Ylväs Caesar!

CLEOPATRA.

Kautt' Isiksen! Lyön, että hampaas vertyy,
Jos tätä miesten miestä Caesariin
Sa vielä vertaat.

CHARMIANA.

Teidän luvallanne

Vain teitä säistin.

CLEOPATRA.

Kevätaikaan, milloin

Älyni taimell' oli. — Kylmä sydän,
Jok' ajattelet niin kuin minä silloin! —
No, tänne mustetta ja paperia!
Hän joka päivä terveiset on saapa,
Vaikk' asukkaist' Egypti tyhjentyisi.

(Menevät.)

TOINEN NÄYTÖS.

Ensimmäinen kohtaus.

Messina. Huone Pompejon asunnossa.

(Pompejus, Menecrates ja Menas tulevat.)

POMPEJUS.

Jos hurskaat ovat jumalat, min työssä
He hurskait' auttakoot.

MENECRATES.

Pompejus hyvä;

Vaikk' aikailevat, eivät siltä kiellä.

POMPEJUS.

Mit' anomme, se halpenee sill' aikaa,
Kun heiltä ryömien sit' anelemme.

MENECRATES.

Sokeudest' anelemme usein tyhmää;
Sen silloin meiltä kieltää viisaat vallat;
Näin voitoks on, jos rukoust' ei kuulla.

POMPEJUS.

Sen täytyy onnistaa! Mua kansa lempii.
Meri mun on, valtani kuin ehta kasvaa,
Toivossa näen jo täyttyvän sen kehän.
Antonius Egyptissä juo ja mässää.
Ei ulkosotia käy enää; Caesar
Sydänunia menettää ja kultaa voittaa;
Lepidus mairittuna näitä mairii,
Ei lemmi kumpaakaan, ja kukaan hänest'
Ei liioin huoli.

MENECRATES.

Lepidus ja Caesar
Upeat joukkonsa jo sotaan vievät.

POMPEJUS.

Valetta! Ken sen sanoo?

MENECRATES.

Silvius.

POMPEJUS.

Houri.

Ma tiedän, että Roomass' Antoniota
He vartovat. Mut kaiken lemmen hurma
Nyt mehtäköön sun kuihtunehet huules,
Hauras Cleopatra! Sulohon tenho
Ja näihin irstaus liittyköön! Tuon rentun
Kemujen huuma nielkään, aivot hältä
Sumentain! Epikuurolaiset kokit
Lakea muikein liemin kiillotelkoot,
Ett' ahmien ja maaten kunniansa
Hän hautaa Lethen yöhön!

(Varrius tulee.)

Varrius! Mitä?

VARRIUS.

Mit' ilmoitan, on varmaa: joka hetki
Antioniota Roomaan varrotaan.
Pitemmällekkin ennättänyt oisi
Egyptin jätettyään.

POMPEJUS.

Mieluump' oisi

Turhempi tieto. — Menas, enpä luullut
Tuon lemmenahman pukeuvan rautaan
Näin turhan kinan vuoksi. Soturina
Hän suurempi on noita kahta. Nouskoon
Siis meissä uskallus, kun melullamme
Tuon kylläymättömänkin riistää voimme
Egyptin lesken syleilystä.

MENECRATES.

Tuskin

Antonion kanssa sovuss' yhtyy Caesar.
Tuon vaimo-vainaa hänt' on loukannut
Ja veli käynyt sotaa häntä vastaan,
Vaikk' ei lie syy Antonion.

POMPEJUS.

Ei tiedä.

Vähempi viha suurempaansa väistää.
Jos emme nousisi nyt heitä vastaan,
Niin joutuisivat kiistaan keskenään;
Syyt' yltäkylin miekanmittaan heillä
On kullakin. Vaan tokko pelko meistä
Rikonnaan kiinni sitkustaa ja umpeen

Tuon rikkariidan sitoo, sit' en tiedä.
Jumalten olkoon tahto! Elämämme
On siinä, miten miekkaa häilytämme.
Tule, Menas.

(Menevät.)

Toinen kohtaus.

Rooma. Huone Lepidon asunnossa.
(Enobarbus ja Lepidus tulevat.)

LEPIDUS.

Enobarbus hyvä, jalon tekisit
Ja kunnan työn, jos kehoittaisit herraas
Sävyisään haasteloon.

ENOBARBUS.

Hän haastaa niinkuin
Tapansa on. Jos Caesar häntä härnää,
Pään yli katsokoon Antonius häntä
Ja pauhatkoon kuin Mars. Antonion parta
Jos mulla ois, Zeus olkoon, eipä sitä
Tänäpä leikattais!

LEPIDUS.

Nyt yksityiseen
Ei kinastukseen aikaa.

ENOBARBUS.

Joka aika
Sopiva omille on siittämilleen.

LEPIDUS.

Suurempaa tulee pienen väistää.

ENOBARBUS.

Eikä,
Jos pieni tulee ensin.

LEPIDUS.

Intos nousee;
Mut, pyydän, tuhkaa älä söyri. Tuossa
Jalo Antonius.

(Antonius ja Ventidius tulevat.)

ENOBARBUS.

Ja tuossa Caesar.

(Caesar, Maecenas ja Agrippa tulevat.)

ANTONIUS.

Siis Parthiaan, jos sovinto nyt syntyy;
Ventidius, kuule!

CAESAR.

Maecenas, en tiedä;
Kysy Agrippalta.

LEPIDUS.

Jalot ystävät,
Suur' asia meit' yhdisti; nyt turha
Meit' älköön erottako. Epäkohdat
Sovussa ilmi tuotakoon. Jos ääntä
Pidämme tyhjältä, niin haavan lääke
On kuolemaksi. Jalot liittoveljet,

Vakaasti sitä pyydän: kosketelkaa
Kipeimpiin kohtiin mitä lievimmästi!
Pois viha, kiukku!

ANTONIUS.

Hyvin puhuttu!

Vastakkain vaikka käytäis asevoimin,
Tekisin näin ma.

CAESAR.

Tervetullut!

ANTONIUS.

Kiitos!

CAESAR.

Istukaa!

ANTONIUS.

Tehkää hyvin, herra!

CAESAR.

No, siis —

ANTONIUS.

Te käännätte, ma huomaan, pahimmaksi,
Mik' ei sit' ole, ja, vaikk' olisikin,
Ei teitä koske.

CAESAR.

Naurettava oisin.

Jos tyhjän joutavasta loukkaantuisin.
Etenkin teihin; enin naurettava,
Jos halpaa teistä lausunut ma oisin,
Nimenne lausuminen kun ei lainkaan
Mua koskenut.

ANTONIUS.

Mut mitä teitä koski

Egyptiss' oloni?

CAESAR.

Sen verran kuin

Mun tääll' oloni teitä Egyptissä.
Mut jos mua vastaan siellä vehkeilitte,
Egyptiss' olonne mua kenties koskee.

ANTONIUS.

Vehkeilin? Kuinka? Mitä tarkoittatte?

CAESAR.

Suvaitkaa muistaa, mitä täällä mulle
On tehty. Veljenne ja puolisonne
Mua vastaan sotaan nousivat, ja teitä
Se sota koski, te sen tunnussana.

ANTONIUS.

Petytte. Veljeni ei ole koskaan
Viitannut minuun. Olen kuulustellut;
Taholta varmalt' ovat tietoni,
Omilta ystäviltänne. Hän eikö
Samassa mua loukannut kuin teitä
Ja sotaan käynyt vastoin tahtoani,
Mun, teidän liittolaisen? Kirjeeni
Sen näyttävät. Tikusta riidan teette
Paremmen puutteessa, kun moiseen turhaan
Noin iskette.

CAESAR.

Kehuksi itsellenne
Näin älyäni halvennatte; te vain
Haette verukkeita.

ANTONIUS.

Enkä, enkä!
Käsittää voinette, siit' olen varma,
Kuin mahdoton on aatos, että minä,
Osakas asiassa, jota vastaan
Hän taisteli, voin lempein silmin nähdä,
Ett' omaa rauhaani hän sodall' uhkas.
Ja mitä tulee vaimooni, niin soisin,
Ett' olis teillä yhtä tuima eukko.
Maailmaa teill' on kolmannes, mut sitä
On suistaa helpompi kuin moista naista.

ENOBARBUS. Jospa olisi kaikilla meillä sellaiset eukot, niin että miehet saisivat käydä sotaa naisten kanssa!

ANTONIUS.

Tuon hillittömän vehkeet, tuiman luonteen
Ja viekkaan valtataidon kutomat, —
Surulla tunnustan sen — teitä paljon
On vaivanneet; mut sit' en auttaa voinut,
Se myöntäkää.

CAESAR.

Ma teille kirjoitin,
Kun Egyptissä mässäsitte; te
Panitte syrjään kirjeeni ja ivall'
Ajoitte luotanne mun airueni.

ANTONIUS.

Hän sisään tunki luvatta. Vast'ikään
Kolm' oli kuningasta vierainani,
Enk' ollut sama, mikä aamull' olin,
Sen itse hälle huomenissa sanoin;
Se anteeks-pyyynnön veroista jo oli.
Tuo mies on tyhjän turha riidassanne;
jos ottelemme, pois hän laskust' olkoon.

CAESAR.

Valanne söitte; moisest' ette koskaan
Voi mua syyttää.

LEPIDUS.

Caesar, tyyntykää!

ANTONIUS.

Ei, Lepidus! Ei, puhukoon hän vain.
Se lupaus pysyy, jonka nyt hän mainii
Ja rikkoneen mun luulee. No niin, Caesar:
Valani söin —

CAESAR.

Niin, lupasitte mulle
Aseellist' apua, kun sitä vaadin.
Sen kielsitte.

ANTONIUS.

Pikemmin laimin löin,
Kun myrkylliset hetken nautteet multa
Tajunnan veivät. Minkä verran saatan,
Osoitan katumusta, kunhan suoruus
Ei vain tee vaivaiseksi suuruuttani
Ja tehottomaks valtaani. Niin, Fulvia,

Mua Egyptistä houkutelakseen,
Viritti täällä sodan, josta minä,
Sen tietämätön syy, nyt anteeks pyydän,
Mikäli arvo nöyryymistä sallii.

LEPIDUS.

Ylevä sana!

MAECENAS.

Suvaitkaahan jättää
Nuo kanteet ainaiset; ne unhottuisi,
Jos muistaisitte uhkaavata vaaraa.
Mi sovintoon nyt vaatii.

LEPIDUS.

Oiva sana!

ENOBARBUS. Taikka, sopisihan teidän hetkeksi lainata ystävyyttenne toisillenne; voittehan sen sitten peruuttaa, kun ette enää kuule hiiskaustakaan Pompejosta. Aikaa sitä teillä on kinastamiseen silloin, kun ei ole muuta tekemistä.

ANTONIUS.

Sin' olet pelkkä soturi; siis vaiti!

ENOBARBUS.

Niin, totuuden pitää vaieta, olinhan sen aivan unohtaa.

ANTONIUS.

Puheillasi vain loukkaat; vaiti siis!

ENOBARBUS.

Niin oikein, vaikenen kuin kivi.

CAESAR.

Tuon puheen min' en moiti sisällystä,
Vaan tapaa. Mahdotontahan on meidän
Pysyä sovussa, niin meill' on luonteet
Ja toimet erilaiset. Vaan jos siteen,
Meit' yhdistävän, tietäisin, niin totta
Maailman hakisin ma päästä päähän.

AGRIPPA.

Suvaitkaa, Caesar, —

CAESAR.

Puhu, Agrippa!

AGRIPPA.

Sinulla sisar äidin puolelt' on,
Tuo ihana Octavia. Antonius
Nyt leskimies on.

CAESAR.

Malta, Agrippa;

Cleopatra jos kuulis tuon, sua syystä
Hopusta soimaisi.

ANTONIUS.

En ole nainut,

Agrippan jatkaa sallikaatte, Caesar.

AGRIPPA.

Jott' ikiystävyyks teit' yhdistäisi
Ja höltymätön veljesside sopuun
Sydämmet liittäis, ottakoon Antonius
Octavian vaimoksensa, jonka kauneus
Hänelle mieheks vaatii miesten parhaan
Ja jonka sulous ja hyve voittaa

Kehutkin kaikki. Tämän liiton kautta
Pien' äkä, joka nyt niin suureks näyttää,
Ja vaara suuri, joka nyt meit' uhkaa,
Raukeevat tyhjiin; taruksi jää totuus,
Kun puoli taruakin nyt on totta.
Kumpaakin lempien, hän teissä lemmen
Vain lujentaa ja kansan lemmen teihin.
Anteeksi puheeni, se velvoituksen
On kypsä harkinta, ei hetken oikku.

ANTONIUS.

Tahtooko Caesar puhua?

CAESAR.

Ei ennen

Kuin kuulee, mit' Antonius sanottuhun
Sanoopi.

ANTONIUS.

Mikä valta Agrippalla,

Jos sanon: »olkoon menneeksi, Agrippa!»
Toteuttaa tämä?

CAESAR.

Valta Caesarin,

Ja tämän valta Octavian yli.

ANTONIUS.

En esteit' uneksikaan hankkehelle,
Joll' on näin kaunis muoto. — Kätes anna:
Tät' armotyötä edistä! Täst' alkain
Ohjatkoon veljesmieli liittoamme
Ja suurta yhteistointa!

CAESAR.

Tuohon käteen!

Sisaren sulle annan, jota lemmin
Niin kuni koskaan veli. Eläköön hän,
Maat yhdistäin ja sydämmet! Tää liitto
Ikänä älköön lauetko!

LEPIDUS.

Niin, aamen!

ANTONIUS.

En aikunut Pompejoa sodittaa;
Hän hiljan mulle suurt' on ystävyyttä
Osoittanut; mun tulee häntä kiittää,
Jott' ei saa soimaa maineeni; mut sitten
Vaadimme häntä taistoon.

LEPIDUS.

Aika rientää;

Nyt meidän tulee etsiä Pompejus;
Hän muuten meidät etsii.

ANTONIUS.

Missä on hän?

CAESAR.

Misenon niemessä.

ANTONIUS.

Maavoima hällä

Lie suurikin?

CAESAR.

Suur' on ja kasvaa yhä;

Mut merell' on hän yksin valtias.

ANTONIUS.

Niin sanotaan. Jos kohtaisin jo hänet!
Kiirettä siis! Mut aseet ylle vasta,
Kun toteutettu äskeinen on puhe.

CAESAR.

Mielisti. Sisartani näkemään
Teit' oiti pyydän.

ANTONIUS.

Teitä, Lepidus,
Seuraamme toivon.

LEPIDUS.

Arvoisa Antonius,
Ei sairauskaan pidättää mua voisi.

(Torventoitauksia. Caesar, Antonius ja Lepidus menevät.)

MAECENAS.

Terve tuloa Egyptistä, herraseni!

ENOBARBUS. Caesarin sydämmen puolikas, arvoisa Maecenas. — Kunnian-arvoinen ystäväni,
Agrippa!

AGRIPPA.

Kelpo Enobarbus!

MAECENAS. Meillä on syytä iloita, että kaikki on niin hyvin selviytynyt. Te voitte hyvin Egyptissä?

ENOBARBUS. Kyllä. Nukuimme niin, että päivä tuli hämilleen, ja joimme niin, että yöstä tuli päivä.

MAECENAS. Kahdeksan kokonaisen villisian paistia suurukseksi kahdelletoista hengelle ainoastaan,
onko se totta?

ENOBARBUS. Se oli vain niinkuin kärpänen härkäsen suhteen; oli meillä siellä paljoa
hervittävämpiäkin laitoksia, joita kyllä kelpasi katsella.

MAECENAS.

Se lie koko hurmoja se nainen, jos hän vastaa mainettaan.

ENOBARBUS.

Heti ensi näkemällä hän anasti Marcus Antonion sydämmen; se oli
Cydnus-virralla.

MAECENAS.

Niin, siellähän se ilme nähtiin, jos ei ole kertojani omiaan pannut.

ENOBARBUS.

No, kuulkaa: laiva, jossa kulki hän,
Se niinkuin kimmeltävä valtaistuin
Vesillä liekkii; keula pelkkää kultaa;
Purppuraa purjeet, joiden sulotuoksu
Tuuletkin hurmaa; aivot hopeaiset
Säveltä huilun säistävät, ja kiirein
Vanassa vesi seuraa, niinkuin sitä
Lumoi loiske. Häneen itseseen nähden
Jää vaivaiseksi kertomus: hän siinä
Teltassa kullan-kirjaillussa viruu,
Himentäin Venuksenkin, jossa voittaa
Kuvailu luonnon; kahden puolen sievät,
Cupidomaiset, kuoppaposki-pojat,
Kädessä kirjoviuhkat, joiden leyhkä
Sasua somaa jäähdyttäissään näyttää
Vain tulistavan, turhaa tehden työtä.

AGRIPPA.

Miekkoinen Antonius!

ENOBARBUS.

Hovinaiset,

Kuin aallottaret, häntä ympäröivät
Ja silmää noutavat ja viehättävän
Tekevät kumarruksen; peränpidoss'
On merenneito; silkkiköysi paisuu
Puristuksesta käden kukkahienon
Ja toimessansa liukkaan. Aluksesta
Hajoilee kumma, näkymätön lemu
Läheiseen rantaan. Häntä ihailemaan
Väkensä purkaa kaupunki; Antonius
Valt'istuimellaan torill' yksin istuu,
Viheltäin ilmaan, jok' ois sekin mennyt,
Jos estänyt ei oisi tyhjän kammo,
Cleopatraa katsomaan ja loven luontoon
Näin jättänyt.

AGRIPPA.

Oi, ihmeellinen nainen!

ENOBARBUS.

Kun maihin laski hän, niin iltaiselle
Hänt' Antonius pyysi; hänpä vastas:
Parempi tämän tulla hälle vieraaks.
Ja kutsun laittoi. Kohtelias Antonius,
Jolt' ikänä ei kieltoa saa nainen,
Viidesti siisti partansa ja läksi
Ja sydämmellensä sai kestit maksaa,
Vaikk' yksin silmä nautti.

AGRIPPA.

Velhonainen!

Levolle sai hän Caesarinkin miekan;
Mies kynti, nainen niitti.

ENOBARBUS.

Kerran hyppäs

Askelta pari julkikadulla;
Kun hengästyi, niin läähötti ja haastoi
Niin, että kauniiks epäkauniin käänsi
Ja hengettömänäkin voimaa henki.

MAECENAS.

Nyt Antonion täytyy hänet jättää.

ENOBARBUS.

Ei koskaan! Sit' ei tee hän! Tuot' ei naista
Voi ikä kuihduttaa, ei tottumuskaan
Vähennä hänen sulojensa voimaa.
Muut naiset halun tyydyttäissään tympää,
Tää ravitessaan synnyttää vain nälkää;
Niin paheen jalostaa, ett' irstailunsa
Pyhiltä papeilta saa siunauksen.

MAECENAS.

Jos viehättää voi siveys, somuus, äly
Antonion sydäntä, niin onnen osa
On Octavia hälle.

AGRIPPA.

Lähtekäämme. —

Enobarbus hyvä, vieraakseni jääkää
Tääll'olo-ajaksenne.

ENOBARBUS.

Nöyrin kiitos!

(Lähtevät.)

Kolmas kohtaus.

Seutu sama. Huone Caesarin asunnossa.
(Caesar ja Antonius ja näiden välissä Octavia
tulevat seuralaisineen.)

ANTONIUS.

Maailma ja mun suuret tehtäväni
Poveltas joskus riistää mun.

OCTAVIA.

Sill'aikaa
Rukoilen polvillani jumalia
Sun puolestasi.

ANTONIUS.

Hyvää yötä, Caesar! —
Octavia, mailman huudoist' älä päätä
Mun virheitäni; hairahtunut olen,
Mut vasta käypi kaavan mukaan kaikki.
Hyv' yötä, armahani!

OCTAVIA.

Hyvää yötä!

CAESAR.

Hyvää yötä!

(Caesar ja Octavia poistuvat.)

(Tietäjä tulee.)

ANTONIUS.

No, ystävä, Egyptiin halajat?

TIETÄJÄ.

Oi, ett'en olis minä sieltä tullut
Ja tekään sinne koskaan mennyt!

ANTONIUS.

Syysi?

TIETÄJÄ.

Näyssä näen sen, kielell' ei se asu.
Mut kuitenkin Egyptiin palatkaa!

ANTONIUS.

Mies, kenen onni ylemmäksi nousee,
Caesarin vaiko minun?

TIETÄJÄ.

Caesarin.

Siis hänen luotaan, oi Antonius, poistu!
Sun haltijasi, suojelijahenkes
On ylväs, jalo, reipas, verraton,
Mut sit' ei Caesarin; kun hän on läsnä,
Masentuu haltijas ja pelkoon vaihtuu.
Siis väljä tila välillenne!

ANTONIUS.

Siit' ei

Sen enempää.

TIETÄJÄ.

Ei muille kuin vain sulle,

Eik' enää sullekaan. Jos hänen kanssaan
Sa seikkaan ryhdyt, niin sa varmaan hukkaat;
Hän perityllä onnellaan sun voittaa,
Jos kuink' ois ahtaalla; sun loistos sammuu
Sen säteissä; siis, vielä kerran: henkes
Sua pelkää ohjata, kun hän on läsnä,
Mut nousee, kun hän poiss' on.

ANTONIUS.

Mene! Käske

Ventidius tänne; —

(Tietäjä menee.)

Parthiaan hän menköön. —

Niin, se on totta, olkoon sitten juonta
Tai sattumaa: hänt' itse noppa puoltaa;
Paremmen taitoni hän onnellansa
Pelissä lyö; hänt' aina arpa suosii;
Mun kukostani hänen viepi voiton,
Vaikk' olis kaupan kaikki tyhjää vastaan,
Ja peltopyyni aina alle joutuu.
Egyptiin halaan: vaikka rauhakseni
Rakensin tämän avion, niin asuu
Idässä iloni.

(Ventidius tulee.)

Ventidius, tule!

Sun Parthiaan on lähtö; valtuutesi
Jo valmis on; nyt tule noutamaan se.

(Menevät.)

Neljäs kohtaous.

Seutu sama. Katu.

(Lepidus, Maecenas ja Agrippa tulevat.)

LEPIDUS.

Jo kyllin vaivaa näitte; jouduttakaa
Nyt päälliköitä vain.

AGRIPPA.

Antonius ensin

Octaviaa suuteleepi; sitten tullaan.

LEPIDUS.

Hyvästi siksi, kunnes somistavan
Näen sotisovan yllänne.

MAECENAS.

Me ollaan,

Jos oikein tunnen seudun, ennen teitä
Misenossa.

LEPIDUS.

Lyhempi teill' on tie;
Mun täytyy tehdä kierros; kaksi päivää
Te siten voitatte.

MAECENAS ja AGRIPPA.

Hupaista matkaa!

LEPIDUS.

Hyvästi!

(Poistuvat.)

Viides kohtaus.

Aleksandria. Huone hovilinnassa.
(Cleopatra, Charmiana, Iras ja Alexas tulevat.)

CLEOPATRA.
Soittoa! Soitto surumieli-ruokaa
On meille lemmekkäille.

KAIKKI.
Soittoa!

(Mardianus tulee.)

CLEOPATRA.
Ei! Biljardia! Tule, Charmiana!

CHARMIANA.
Kipeä mull' on käsi; pelatkaa
Mardianon kanssa.

CLEOPATRA.
Nainen yhtä hyvin
Peliss' on kuohilaan kun naisen kanssa. —
No, peliin käytkö kanssani, Mardianus?

MARDIANUS.
Parasta koitan, armollinen rouva.

CLEOPATRA.
Pelurin puoltana on hyvä tahto,
Vaikk' onkin kyky huono. — Ei, ei kelpaa! —
Miss' onkeni? Nyt virran rantaan! Siellä
Etäisen soiton soidess' eksytän
Ma kalaa kultaeväistä; se koukkuun
Käy niljanielustaan; sen vedän maalle,
Ja aina silloin Antoniota muistan
Ja sanon: »Haa, jo sain sun!»

CHARMIANA.
Hupaista,
Kun veikall' ongitte, ja sukeltaja
Antonion koukkuun pani suolakalan,
Jonk' ylös sitten kiivaasti hän veti.

CLEOPATRA.
Niin, silloinhan — oi, niitä aikoja! —
Hymyilin hänet tajultaan, ja taasen
Ens' yönä tajuun hymyilin, ja sitten
Makuulle aamull' yhdeksältä juotin,
Puin hänet tanuun, hameeseen, ja itse
Philippiläisen voittomiekan otin. —

(Airut tulee.)
Italiasta? — Virkistävä sade
Nyt vala korvaani, se muuten hiukee.

AIRUT.
Oi, rouva, rouva, —

CLEOPATRA.
Antoniusko kuollut?
Sa kuningattaresi surmaat, konna,
Jos sanot niin; mut hyvin voipa, vapaa —
Jos niin — he, tuossa kultaa, tässä käsi
Ja sinisuonet suudellasi, joit' on
Vavisten kuninkaatkin suudelleet.

AIRUT.

Siis ensin: hyvin voi hän.

CLEOPATRA.

Lisää kultaa! —

Mut huomaa, sanotaan kuolleistakin:
He voivat hyvin; tuo jos tarkoitukses,
Niin kultani ma sulaan ja sen kaadan
Kitaasi häijjyyn.

AIRUT.

Suvaitkaa mua kuulla.

CLEOPATRA.

No, jatka. Mut ei katsees tiedä hyvää.
Jos hyvin voi Antonius ja on vapaa,
Miks ilotiedolle noin ärjy muoto?
Jos ei voi hyvin hän, niin astu ilmi
Kuin raiviotar, käärmeet kiharoissa,
Äläkä ihmishahmossa.

AIRUT.

Mut kuulkaa.

CLEOPATRA.

Halaisin ennen puhettas sua piestä.
Mut sano: Antonius voi hyvin, elää,
Caesarin ystävä on eikä vanki,
Niin kultaa päällesi ja helmilöitä
Rakeina sataa.

AIRUT.

Hän voi hyvin.

CLEOPATRA.

Hyvä!

AIRUT.

Caesarin ystävä on.

CLEOPATRA.

Kunnon poika!

AIRUT.

Paremmat ovat ystävät kuin koskaan.

CLEOPATRA.

Minulta onnes löydät.

AIRUT.

Mutta, rouva, —

CLEOPATRA.

En kärsi tuota »muttaa»; hyvän alun
Se aivan pilaa; pois se »mutta»! »Mutta»
Se on kuin vanginvahti, jota seuraa
Kamala pillomus. Mies, sinä, työnnä
Yht'aikaa korvahani koko tukku.
Hyvät ja pahat! Caesarin on ystävä.
Voi hyvin, sanot, ja on vapaa, sanot.

AIRUT.

Vapaako? Ei; sit' en ma sanonut.

Sitounut on Octavialle.

CLEOPATRA.

Mihin?

AIRUT.

Avioliittoon.

CLEOPATRA.

Pyörryn, Charmiana.

AIRUT.

Octavian on hän nainut, hyvä rouva.

CLEOPATRA.

Rutoista myrkyllisin sinut nielkään!

(Lyö häntä.)

AIRUT.

Malttukaa, armo hyvä!

CLEOPATRA.

Mitä sanot?

(Lyö häntä uudestaan.)

Pois ilkimys! Tai jaloissani silmäs

Kerinä kierii; tukkasi ma riistän,

(Repii häntä tukasta.)

Teräksin pieksätän ja suolaveessä

Sua hivutellen haudon.

AIRUT.

Armo hyvä,

En kauppaa tehnyt minä, toin vain sanan.

CLEOPATRA.

Peruuta, niin maakunnan olet herra

Ja onnes kukkuloilla. Hyvänäsi

Saat iskut pitää, vimmaan kun mun saatoit;

Ja mitä muuta kohtuullista vaadit,

Sen lupaan täyttää.

AIRUT.

Nainut on hän.

CLEOPATRA.

Konna,

Elänyt olet liiaksi!

(Paljastaa tikarin.)

AIRUT.

Ma karkaan. —

Mit', armo, aiotte? Syy mun ei ole.

(Menee.)

CHARMIANA.

Mieltänne, kuningatar, malttakaa;

Mies syytön on.

CLEOPATRA.

Ei syyttömyyskään ukonnuolta vältä.

Egyptin nielkään Niili! Lauhkein luoma

Käärmeeksi tulkoon! — Paluuta se orja;

Vaikk' olen hullu, hänt' en pure. — Joudu!

CHARMIANA.

Hän pelkää tulla.

CLEOPATRA.

Pahaa en tee hänelle.

(Charmiana menee.)

Häväisty käteni, kun halvempaani

Se löi eik' itseäni, vaikka itse

Syy siihen annoin. —

(Charmiana palajaa airuen kanssa.)

Tänne, ystävä!
Rehelist' ompi, mut' ei koskaan hyvä
Julistaa pahaa. Ilosanomaa
Tuhannet kielet kantakoot, mut paha
Se julistukoon itse tuntuessaan.

AIRUT.
Ma tehtäväni tein.

CLEOPATRA.
Hän onko nainut?
Sua enemp' en voi vihata kuin vihaan,
Jos vielä sanot: on.

AIRUT.
On, hän on nainut.

CLEOPATRA.
Kirotkoon taivas sun! Siin' yhä pysyt?

AIRUT.
Valehdellako pitäisi?

CLEOPATRA.
Oi, tee se,
Vaikk' Egyptistä puolet tulvettuisi
Ja kyiden muuttuis kuiluksi! Pois! Mene!
Vaikk' oisit kaunis kuin Narcissus, minust'
Olet sa inhottava. Hänkö nainut?

AIRUT.
Anteeksi, kuningatar —

CLEOPATRA.
Hänkö nainut?

AIRUT.
Ei vihaa! Min' en tahdo vihaa nostaa.
On vääryyttä mua rangaista, kun täytin
Vain käskynne. Hän nainut on Octavian.

CLEOPATRA.
Oi, että työnsä konnaksi sun tekee,
Joka et ole! Siiskö varma? Mene!
Nuo tuomisesi Roomasta ne mulle
On liian kalliit; jääkööt sinun haltuus
Ja turmelkoot sun!

(Airut poistuu.)

CHARMIANA.
Rauhoittukaa, rouva!

CLEOPATRA.
Antonion kehuks Caesaria moitin.

CHARMIANA.
Useinkin kyllä.

CLEOPATRA.
Palkkan' olen saanut.
Taluttakaa mua pois! Mua pyöröryttää.
Oi, Iras, Charmiana! — Ei, ei mitään. —
Alexas, mene miehen luo ja kysy
Octavian näköä ja luonnett', ikää,
Ja hiusten karvaa, muista. Heti joutuun!
(Alexas menee.)
Ijäksi menköön hän! Ei, ei! — Charmiana,

Jos toiselt' onkin puolelta kuin Gorgo,
Niin toiselt' on hän Mars. —
(Mardianolle.) Alexaan käske
Kysellä hänen pituuttaan. — Charmiana,
Mua sääli, mutta vaiti vaan! — Nyt sisään!

(Lähtevä.)

Kuudes kohtaus.

Misenon lähellä.

(Torventoitauksia. Toisaalta tulevat Pompejus ja Menas,
torvien ja rumpujen soudessa; toisaalta Caesar, Lepidus,
Antonius, Enobarbus ja Maecenas sotajoukkoineen.)

POMPEJUS.

Molemmiin puolin meill' on panttivangit;
Siis ennen tappelua haastelkaamme.

CAESAR.

Kohtuullist' ensin neuvotella; siksi
Ennalta ehdot kirjeess' ilmoitimme.
Jos niitä olet miettinyt, niin sano,
Halaatko tuppeen pistää vihan miekan
Ja uljaan nuorisosi surman suusta
Sisiliaan lähettää?

POMPEJUS.

Te kolme, kuulkaa,
Te mailman suuren yksinvaltiaat,
Jumalten sijaiset, — en tiedä, miksi
Isäni kostamatta jäis, kun poika
Häll' on ja ystäviä, koska Caesar,
Jonk' aaveen Brutus näki Philippissä,
Sai puoltajia teistä. Mikä saattoi
Kapinaan kalvaan Cassion? Mikä Bruton,
Tuon jumaloidun, kunnan roomalaisen,
Ja muutkin kauniin vapauden sulhot
Pani upottamaan veriin Capitolin?
Ei muu, kuin että heist' ol' ihminen
Vain ihminen. Se syy myös, miksi minä
Varustin nämä laivat, joiden taakast'
Ärjäänä meri vahtoa, ja joilla
Sen pilkan kosten, jota luihu Rooma
Osoitti jalolle mun isälleni.

CAESAR.

Älähän hädi.

ANTONIUS.

Meit' et aluksillas
Sa pelota. Merellä haastelkaamme;
Maall' on, sen tiedät, valta meidän.

POMPEJUS.

Aivan;
Maall' isäni sa talon valtaas otit;
Mut kosk' ei käell' ole omaa pesää,
Niin pidä se, jos voit.

LEPIDUS.

Tuo viepi syrjään.
Mut ole hyvä, sano, mitä tuumit
Sa tarjostamme?

CAESAR.

Siinäpä se temppu.

ANTONIUS.

Ei mitään tyrkytystä; tutki vainen,
Mit' etuja se tuo.

CAESAR.

Ja mitä lisää
Voi onni tuoda.

POMPEJUS.

Tarjoatte mulle
Sisilian ja Sardinian, ja mun tulee
Meriltä rosvot karkoittaa ja Roomaan
Sen viljatarpeet laittaa. Sen jos lupaan,
Palaamme kotiin lovettomin miekoin
Ja silein kiivin.

CAESAR, ANTONIUS ja LEPIDUS.

Se on tarjomme.

POMPEJUS.

Siis tietkää: tulin tänne aikehessa
Tarjoonne suostua; mut hiukan kärtyks
Antonius sai mun. — Vaikka kertomalla
Kehuni pilaankin, niin kuule toki:
Kun veljes kanssa Caesar kävi sotaa,
Tul' äitisi Sisiliaan ja siellä
Sai ystävyyttä.

ANTONIUS.

Tiedän sen, Pompejus,
Ja aioinkin sen aimo kiitoksilla
Sinulle sovittaa.

POMPEJUS.

No, tuohon käteen!
En luullut, että täällä tavattaisiin.

ANTONIUS.

Idäss' on vuode pehmyt; sua kiitän,
Ett', ennen aikomaani, tänne jouduin;
Ma kostuin siitä.

CAESAR.

Viime näkemästä
Sin' olet muuttunut.

POMPEJUS.

Mit' otsalleni
Lukuja laskenut lie kova onni,
En tiedä lain; mut poveen ei se pääse
Sydäntä valtaamaan.

LEPIDUS.

No, tervetullut!

POMPEJUS.

Niin toivon, Lepidus. — Siis kaikki selvää.
Mut välikirja tehtäköön, ja siihen
Sinetit alle.

CAESAR.

Tapahtukoon oiti.

POMPEJUS.

Sitt', ennen eroamme, pidot teemme;

Ken alkaa, arpa ratkaiskoon.

ANTONIUS.

Min' alan.

POMPEJUS.

Ei, Antonius, arpa ratkaiskoon.
Mut ensinnä tai jäljinnä, niin voiton
Egyptin hieno keittotaito viepi.
Ma kuulin, että Julius Caesar siellä
Kemuista lihoi.

ANTONIUS.

Paljon olet kuullut.

POMPEJUS.

Vain hyvää tarkoitan.

ANTONIUS.

Ja hyvää puhut.

POMPEJUS.

No niin, sen olen minä kuullut;
Ja senkin, ett' Apollodorus vei —

ENOBARBUS.

Vait vain. — Niin teki.

POMPEJUS.

Mitä?

ENOBARBUS.

Caesarille

Vei patjass' erään kuningattaren.

POMPEJUS.

Sun tunnen, solttu; mitä kuuluu?

ENOBARBUS.

Hyvää,

Ja hyvää, toivon, vastakin, kun tiedoss'
On neljät pidot.

POMPEJUS.

Kättäs saanko puistaa?

Vihannut en sua koskaan; miehuuttasi
Vain kadehdin, kun näin sun taistelevan.

ENOBARBUS.

En teitä koskaan juuri rakastanut,
Mut kehuin teitä silloin, kun sen kehun
Olitte kymmenesti ansainnut.

POMPEJUS.

Suoruutes säilytä; sua kaunistaa se.
Nyt laivalleni kutsun teidät kaikki;
Suvaitkaa!

CAESAR, ANTONIUS ja LEPIDUS.

Tietä näyttäkää.

POMPEJUS.

No, tulkaa.

(Pompejus, Caesar, Antonius, Lepidus, sotamiehet
ja seuralaiset menevät.)

MENAS (syrjään.) Isäsi, Pompejus, ei olisi koskaan tuota sopimusta tehnyt. — Herraseni, olemme toisemme ennenkin nähneet.

ENOBARBUS.
Merellä, luullakseni.

MENAS.
Niin oikein.

ENOBARBUS.
Te olette ollut urhokas vesillä.

MENAS.
Ja te maalla.

ENOBARBUS. Minä kehun jokaista, joka minua kehuu; vaikka eihän sitä voida kieltää, mitä maalla olen tehnyt.

MENAS.
Eikä sitä, mitä minä vesillä.

ENOBARBUS. Jotakin voisitte sentään kieltää, omaksi turvaksenne; olette ollut aika rosvo vesillä.

MENAS.
Ja te maalla.

ENOBARBUS. Siinä kohden minä maatoimeni kiellän. Rauhan kämmen, Menas! Jos silmämme olisivat vakoja, niin saavuttaisivatpa tässä kaksi rosvoa toistansa suutelemasta.

MENAS. Kaikilla ihmisillä on kasvot rehelliset, miten sitten käsien laita lieneekin.

ENOBARBUS.
Mutta eipä kaunista naista ole, jolla olisi rehelliset kasvot.

MENAS.
Oikein osattu: he ovat sydämen varkaita.

ENOBARBUS.
Me tulimme tänne taistelemaan kanssanne.

MENAS. Minä puolestani olen pahoillani, että siitä tuli juomingit. Pompejus nauraa tänään poikkeen onnensa.

ENOBARBUS. Jos sen tekee, niin, totta tosiaan, hän ei saa sitä itkemälläkään takaisin.

MENAS.
Siinä olette oikeassa, herra. Me emme luulleet tapaavamme Marcus Antoniota täällä. Sanokaa, onko hän nainut Cleopatran?

ENOBARBUS.
Caesarin sisaren nimi on Octavia.

MENAS.
Aivan oikein; hän oli Cajus Marcellon vaimo.

ENOBARBUS.
Mutta on nyt Marcus Antonion vaimo.

MENAS.
Joutavia!

ENOBARBUS.
Totta!

MENAS.
Siis ovat hän ja Caesar ijäksi yhteen liittyneet.

ENOBARBUS. Jos minun tulisi jotakin tästä liitosta ennustaa, niin tuota en ennustaisi.

MENAS. Minä luulen, että tämän naimiskaupan vaikuttivat enemmän valtiolliset seikat kuin asianomaisten rakkaus.

ENOBARBUS.
Niinpä minäkin luulen. Mutta saatte nähdä, että se side, joka nyt

näyttää heidän välinsä sitovan, se vielä heidän ystävyytensä kuristaa.
Octavia on hurskas, kylmä ja hiljainen olento.

MENAS.

Kukapa ei sellaiseksi toivoisi vaimoansa?

ENOBARBUS. Ei se, joka ei itse ole sellainen; ja sellainen ei ole Marcus Antonius. Hän himoo jälleen egyptiläistä herkkuaansa; silloin Octavian huokaukset huokuvat vireille Caesarin tulen, ja, niinkuin vastikään sanoin, se, mikä on heidän ystävyytensä voima, on oleva suoranaisena alkuna heidän epäsopuunsa. Antonius tyydyttää rakkauttansa siellä, missä se on; täällä hän meni naimisiin vain etunsa kanssa.

MENAS. Niin kai käynee. Tuletteko laivaan, herra? Pyytäisin saada juoda teidän onneksenne.

ENOBARBUS.

Miksi en? Olemmehan Egyptissä tottuneet kaulaa kastamaan.

MENAS.

Siis, lähtekäämme.

(Menevät.)

Seitsemäs kohtaus.

Pompejon laivalla Misenon lähistössä.

(Soittoa. Kaksi tai kolme palvelijaa kantaa sisään päällisruokia.)

1 PALVELIJA. He ovat heti täällä; jotkut heistä ovat jo niin horjuvalla kannalla, että pieninkin tuulenpuuska voi kaataa heidät.

2 PALVELIJA. Lepidus on aivan tulipunainen.

1 PALVELIJA. Hän onkin saanut juoda almujuomat.

2 PALVELIJA. Kun toinen heistä koskee toisen kipeään kohtaan, huutaa hän: »vaiti jo!», lähentelee heitä toisiinsa ja itseään juoman luo.

1 PALVELIJA. Mutta se synnyttää vielä suuremman riidan hänen ja hänen tajunsa välillä.

2 PALVELIJA. Niinhän sitä käy, kun pyrkii suurten herrain seuraan. Minä yhtä mielisti kannan ruokoa, josta ei ole vähääkään hyötyä, kuin tapparakeihästä, jota en jaksa nostaa.

1 PALVELIJA. Suureen piiriin kutsuttu, joka ei voi siinä liikkua, on niinkuin silmäkuopat ilman silmiä; ne vain surkeasti rumentavat kasvoja.

(Torventoitauksia. Caesar, Antonius, Pompejus.

Lepidus, Agrippa, Maecenas, Enobarhus, Menas
ja muita päälliköitä tulee.)

ANTONIUS.

Näin tehdään: pyramiidin askelmista

Mitataan Niilin tulva: silloin näyttää

Mataluus, korkeus tai keskimäärä,

Tuleeko viljavuosi vai kallis aika.

Jot' enemmän Niil' paisuu, sitä suuremp'

On toivo; kun se laskee, silloin maamies

Sen liejumutaan kylvää siemenensä

Ja ennen pitkää siitä sadon niittää.

LEPIDUS.

Teillä on siellä kummallisia käärmeitä.

ANTONIUS.

On, Lepidus.

LEPIDUS. Tuo Egyptin käärme sikiää siis tuosta mudasta tuon auringon vaikutuksesta; samaten tuo krokotiilikin.

ANTONIUS.

Niin aivan.

POMPEJUS.

Istukaa! — Viiniä, hoi! — Lepidon malja!

LEPIDUS.

Minä en voi niin hyvin kuin pitäisi; mutta ilolientä minä en hylkää.

ENOBARBUS. Ette ennen kuin nukutte; mutta pelkäänpä, että silloin jo olette liemessä.

LEPIDUS. Niin, tosiaankin, olen kuullut, että nuo Ptolomeojen piramiidit ovat sangen sieviä laitoksia; oikein totta, niin olen kuullut.

MENAS (syrjään).

Pompejus, kuule!

POMPEJUS.

Mitä? Kuiskaa korvaan.

MENAS.

Ma pyydän, nouse pois ja kuule mua.

POMPEJUS.

Odota hetki. — Lepidon on malja.

LEPIDUS.

Mikä laitos se on tuo krokotiili?

ANTONIUS. Se on muodoltaan itsensä kaltainen; ja on niin leveä, kuin sillä on levyyttä; tasan niin korkea, kuin se on korkea, ja liikkuu omilla jäsenillään; se elää siitä, mikä sitä ravitsee, ja kun se kerran hajoaa alkuaineisiinsa, niin menee sen sielu vaelluksille.

LEPIDUS.

Mikä väri sillä on?

ANTONIUS.

Oma värinsä.

LEPIDUS.

Sepä on kumma käärme.

ANTONIUS.

Niin on, ja sen kyyneleet ovat kosteat.

CAESAR.

Tyytyykö hän tuohon selitykseen?

ANTONIUS. Kyllä, kaikkien niiden maljojen jälkeen, joita Pompejus on hänen juottanut; muuten hän on täydellinen epikuurolainen.

POMPEJUS (syrjään Menaalle).

He, mene hirteen! Moista puhut mulle!

Tee, niinkuin käskin. — Missä särkkäni?

MENAS (syrjään).

Jos ansioni vuoks mua tahdot kuulla,

Niin nouse pois.

POMPEJUS.

Olethan hullu. Mitä?

(Käyvät syrjään.)

MENAS.

Ain' onnellesesi lakkia ma nostin.

POMPEJUS.

Niin, uskollinen olit palvelija.

Mut asias? — Iloitkaa, hyvät herrat.

ANTONIUS.

Lepidus, vaivut; juoksuhiiekkaa karta!

MENAS.

Maailman herraksiko tahdot?

POMPEJUS.

Mitä?

MENAS.

Maailman herraksiko tahdot, kysyn.

POMPEJUS.

Miten se kävisi?

MENAS.

Jos suostut vain.

Niin minä, vaikka köyhä mies, teen sinut

Maailman herraksi.

POMPEJUS.

Oletko päissäs?

MENAS.

En, herra, maljaa olen karttanut.

Jos tohdit vain, niin olet Zeus maan päällä;

Mit' ilma kaartaa, mitä meri saartaa

On sun, jos tahdot.

POMPEJUS.

Mitenkä?

MENAS.

Nuo kolmet

Maailman jakajat, nuo kilpailijat,

Laivallas ovat; köyden katkaisen,

Vesille työnnämme, heit' isken kurkkuun.

Ja kaikk' on sun.

POMPEJUS.

Ah, jos sen oisit tehnyt,

Mut siit' et virkkanut. Se palvelusta

Ois sulta ollut, konnuutt' on se multa.

Etuni, näet, ei ohjaa kunniaani,

Vaan kunnia sitä. Kadu, että kieles

Tekosi ilmaisi. Jos oisit tehnyt

Sen tietämättäni, niin hyväksynyt

Jälestäpäin sen oisin; nyt mun täytyy

Se hyljätä. Siis, heitä se ja juo!

MENAS (syrjään).

Tään jälkeen min' en enää ikänäni

Sun häältynyttä onneasi seuraa.

Ken etsii ja, kun tarjoll' on, ei ota,

Jää ijäks ilman.

POMPEJUS.

Maljas, Lepidus!

ANTONIUS.

Hän viekää maihin! Minä vastaan maljaan.

ENOBARBUS.

Saas tästä, Menas!

MENAS.

Terve, Enobarbus!

POMPEJUS.

Kukulleen malja!

ENOBARBUS.

Tuo mies kestää, Menas.

(Osoittaa palvelijaa, joka kantaa pois Lepidon.)

MENAS.

Kuin niin?

ENOBARBUS.

Hän kolmanneksen mailmaa kantaa.

MENAS.

Kolmannes päissään siis! Jos koko mailma
Samaten ois, niin pyörisipä tuo!

ENOBARBUS.

Siis, auta vauhtia ja juo!

MENAS.

No niin!

POMPEJUS.

Egyptin pitoja ei nämä vielä.

ANTONIUS.

Likipä pitää. — Sarkat täyteen, hei!
Caesarin malja!

CAESAR.

Tästä soisin päästä.

Tukala työ on aivojansa pestä,
Kun yhä ne vain ryöttyy.

ANTONIUS.

Aikaas seuraa.

CAESAR.

Ma vastaan: sitä hallitse. Mut ennen
Janoan neljä päivää, kuin näin yhden
Kulutan juontiin.

ENOBARBUS (Antoniolle).

Päällikköni ylväs,

Egyptiläinen Bacchus-tanssi nyt
Pitojen höysteheksi!

POMPEJUS.

Oikein, solttu!

ANTONIUS.

Niin, käsi kätehen ja riviin, kunnes
Suloiseen Lethen uneen viinin voima
Nukuttaa aistimme.

ENOBARBUS.

No, käsi käteen!

Korviimme myrskytköön nyt räikkä soitto!
Ma teidät sijoitan; tuo poika laulaa;
Ja kaikki säistäkää niin voimakkaasti,
Kuin suinkin keuhkoistanne ääntä saatte!

(Soittoa. Enobarbus asettaa heidät käsikkäin riviin.)

Laulu:

Bacchus, juoman jumala,
Punasilmä, pullakka,
Murehemme viiniin vierrä,
Hiuksihimme köynnös kierrä.

Juo, niin että pyörii maa!
Juo, niin että pyörii maa!

CAESAR.

Nyt riittää jo. Pompejus, hyvää yötä!
Pois lähde, veljyt: moist' ei pilaa salli
Vakava tehtävämme. — Erotkaamme.
Poskemme hehkuu; vahvan Enobarbon
On viini voittanut, ja minullakin
Kangertaa kieli. Niinkuin narrit melkein
Me riehume. Tää riittää. Hyvää yötä! —
Kätes, Antonius!

POMPEJUS.

Ensi koitos maalla.

ANTONIUS.

Niin oikein! Kättä päälle!

POMPEJUS.

Oi, Antonius,
Sull' isäni on talo, — mut, ei, — nythän
Olemme ystäviä. Tulkaa purteen.

ENOBARBUS.

Varotkaa putoomista.
(Pompejus, Caesar, Antonius seuralaisineen menevät.)
Minä jään.

MENAS.

Kojuuni tulkaa. — Hei vaan, rummut soimaan,
Ja torvet, huilut, hei! Neptunus kuulkoon,
Kuin raikkaast' isoisia hyvästellään!
Soittakaa, soittakaa, sen vietävät!

(Torventoitauksia ja rummun pärrytystä.)

ENOBARBUS.

Hih! Ilmaan lakki!

MENAS.

Hih! — No, tulkaa, herra.

(Menevät.)

KOLMAS NÄYTÖS.

Ensimmäinen kohta.

Tasanko Syyriassa.

(Ventidius tulee voittosaatossa, hänen mukanaan Silius ja
muita roomalaisia, päälliköitä ja sotamiehiä; edellä kannetaan
Pacoron ruumista.)

VENTIDIUS.

Nyt, Parthia, taitoin peitsesi; näin onni
Nyt soi mun kostaa Marcus Crasson surman. —
Kuninkaan poika sotajoukon edell'
On kulkeva. — Pacorosi, Orodes,
Nyt Crasson sovittaa.

SILIUS.

Ventidius, miekkas
Kun vielä parthilaisten verta höyryy,
Niin pakoojia vainoo; Meediat urki,
Mesopotamiat ja kaikki hyylät,
Miss' olla voivat. Suur' Antonius sitten
Sun voittovaunuun asettaa ja pääsi
Koristaa laakereilla.

VENTIDIUS.

Silius, Silius,
Min' olen kyllän tehnyt. Alamainen
Voi liikojakin tehdä. Tiedä, Silius:
Parempi työtönnä, kuin töistään saada
Liiaksi mainetta, jos meistä etääll'
On palveltava. Caesar ja Antonius
Enemmän saivat aikaan muiden kautta
Kuin itsestään. Maaherra Syyriassa,
Edeltäjäni Sossius, herrans' armon
Menetti, kun hän äkkiarvaamatta
Sai liian suuren maineen. Joka sodass'
On päällikköään toimest' etevämpi,
Tuleepi päällikkönsä päälliköksi,
Ja kunnian himo, sotamiehen hyve,
Valitsee ennen tappion kuin voiton,
Joss' itse varjoon joutuisi. Ma voisin
Antonion hyväks enemmänkin tehdä,
Mut hän vaan suuttuisi, ja hänen vihans'
On surma toimilleni.

SILIUS.

Sull' on sitä,
Jot' ilman miekankantajaa ei miekast'
Erotaa saata. Kirjoitatko hälle?

VENTIDIUS.

Nöyrästi kerron, mit' Antonion nimi —
Tuo taika-sotahuutomme — sai aikaan:
Kuin hänen lipuillaan ja armeijoillaan
On voittamaton Parthian ratsuväki
Ajettu tantereelta.

SILIUS.

Miss' on nyt hän?

VENTIDIUS.

Athenaan aikeessa; ja meidän tulee,
Niin pian kuin vain voimme taakaltamme,
Siell' ennen häntä olla. — Mars, siis matkaan!

(Menevät.)

Toinen kohtaaus.

Rooma. Vierashuone Caesarin asunnossa.
(Agrippa ja Enobarbus kohtaavat toisensa.)

AGRIPPA.

No, ovatko jo langot eronneet?

ENOBARBUS.

Pompejon kanssa sopivat; hän läksi;
Muut kolme vielä allekirjoittavat.
Octavia itkee Roomast' eroansa;
Murheissaan Caesar on; ja Lepidus
Pompejon pidoista — niin sanoo Menas —
Sai keltataudin.

AGRIPPA.

Jalo mies, se Lepidus!

ENOBARBUS.

Tavaton! Kuinka Caesaria lempii!

AGRIPPA.

Ja kuink' Antoniota jumaloipi!

ENOBARBUS.

Caesar? — Se ihmiskunnan Jupiter!

AGRIPPA.

Antonius? — Jupiterin jumala!

ENOBARBUS.

Caesarko? Mitä? — Oi, se verraton!

AGRIPPA.

Antonius! Oi, sa Arabian Phoenix!

ENOBARBUS.

Caesarin kehuks pelkkä Caesar riittää!

AGRIPPA.

Niin kyllä, kummankin hän pilviin kiitti.

ENOBARBUS.

Enimmin Caesarin; mut myös Antonion.
Ei sydän, kieli, kynä eikä runo
Voi ajatella, haastaa, piirtää, laulaa,
Kuin suurest' on Antonius hälle rakas.
Mut Caesar? Vaiti vain, ja polvi maahan,
Niin, polvi maahan!

AGRIPPA.

Kumpaakin hän lempii.

ENOBARBUS.

Hän sontiainen on, ja he sen siivet. —
(Torventoitus.)
Ratsaille kutsu! — Hyvästi, Agrippa!

AGRIPPA.

Hyvästi, sotur' uljas! Onneksenne!

(Caesar, Antonius, Lepidus ja Octavia tulevat.)

ANTONIUS.

Ei enempää!

CAESAR.

Te viette osan suuren itsestäni;
Mun häness' omistatte. — Sisko, ollos
Semmoinen puoliso, kuin sydämmeni
Voi toivoa ja pyhästi sen taata. —
Antonius, veljeni, tää hyveen kuva
Se rakkautemme välill' olkoon juote,
Jok' yhdistää ja kiintää, eikä murrin,
Mi kaikki rikkoo. Paremp', ett'ei tätä
Sidettä oisikaan, kuin ett'ei sitä
Molemmat hellisi.

ANTONIUS.

Mua epäilette;
Se mua loukkaa.

CAESAR.

Sanoin, minkä sanoin.

ANTONIUS.

Vaikk' olettekin tarkka, pienint' ette
Te syytä löynne tuohon pelkohonne.
Jumalat teitä varjelkoot ja teihin
Taivuttakohot roomalaisten mielen!
Me eroamme tässä.

CAESAR.

Hyvästi, rakkain sisko, hyvästi!
Sua elementit hellikööt ja mieles
Ilolla täyttäkööt! Hyvästi jää!

OCTAVIA.

Oi, jalo veljyt!

ANTONIUS.

Hänen silmäns' ovat
Kuin huhtikuu: niiss' asuu lemmen kevät,
Tuo vihma sitä tietää. — Iloitse!

OCTAVIA (Caesarille).

Herrani, katso huonetta, ja —

CAESAR.

Mitä?

Octavia, sano!

OCTAVIA.

Korvaasi sen kuiskaan.

ANTONIUS.

Sydäntä eipä tahdo kieli kuulla.
Ja kielt' ei ohjata voi sydän; noin se
Utu joutsenenkin tulvavesill' uipi,
Kallistumatta puoleen taikka toiseen.

ENOBARBUS (syrjään Agrippalle).

Itkeekö Caesar?

AGRIPPA.

Otsassa on piirto.

ENOBARBUS.

Se oisi paha merkki hevosessa,
Mut hän on toki mies.

AGRIPPA.

Kas, Enobarbus,
Antonius milt'ei ulvoi, nähdessänsä
Caesarin surmattuna; ja hän itki.
Kun Philippissä näki Bruton ruumiin.

ENOBARBUS.

Niin, häness' oli sinä vuonna nuha.
Mit' ilolla hän pilloi, sitä itki:
Mua usko, kunnes itsekin ma itken.

CAESAR.

Sua aina muistan, armain sisko; kuvaas
Ei haihduttaa voi aika.

ANTONIUS.

Tänne, veljyt!

Kanssanne lemmen voimassa ma kilpaan:
Nyt teitä syleilen, nyt teidät päästän
Ja heitän jumalille.

CAESAR.

Onnen huomaan!

LEPIDUS.

Valaiskoon taivaan koko tähtisarja
Ihanan tiesi!

CAESAR.

Hyvästi!

(Suutelee Octaviaa.)

ANTONIUS.

Hyvästi!

(Torvet soivat. He lähtevät.)

Kolmas kohtaus.

Aleksandria. Huone hovilinnassa.
(Cleopatra, Charmiana, Iras ja Alexas tulevat.)

CLEOPATRA.

Miss' on se mies?

ALEXAS.

Hän tuskin tohtii tulla.

CLEOPATRA.

Niin vain? Mies, tänne!

(Airut tulee.)

AIRUT.

Suuri valtias

Judean Herodeskin silmääs säikkyy.
Kun vihastut.

CLEOPATRA.

Sen Herodeksen pään

Ma tahtoisin, mut kuin? Antonion piti
Se tuoda, vaan hän poiss' on. — Lähemmäksi!

AIRUT.

Armoisin rouva, —

CLEOPATRA.

Octavian näitkö?'

AIRUT.

Näin, kuningatar.

CLEOPATRA.

Missä?

AIRUT.

Roomassa.

Hänt' ihan silmiin katsoin; näin, kun häntä
Antonius ja veli taluttivat.

CLEOPATRA.

Mun pituiseni onko?

AIRUT.

Eikä, rouva.

CLEOPATRA.

Ja äänen kuulit? Heleä vai heikko?

AIRUT.

Sen kuulin, rouva; ääni häll' on heikko.

CLEOPATRA.

Ei hyvä! Hän ei kauan tuota lemmi.

CHARMIANA.

He, tuotako? Oi, Isis! Mahdotonta!

CLEOPATRA.

Niin kyllä: kääpiö ja ääni heikko! —
Oliko käynti majesteetin? Mieti,
Oletko milloin majesteetin nähnyt?

AIRUT.

Hän kömpii; yhtä on, käy tai seisoo;
Kuin ruumis ilman eloa hän on,
Ei ihminen, vaan patsas.

CLEOPATRA.

Niinkö totta?

AIRUT.

Jos sokea en lie.

CHARMIANA.

Ei Egyptissä

Näe kolmekaani noin hyvin.

CLEOPATRA.

Järkimies,

Sen kyllä huomaa. — Siit' ei toki vaaraa.
On hyvä tuolla äly.

CHARMIANA.

Verraton!

CLEOPATRA.

Kuin vanha lienee hän?

AIRUT.

Hän oli leski —

CLEOPATRA.

Vai leski? Charmiana, kuulehan!

AIRUT.

Ja kolmenkymmenen lie vaiheell' ikä.

CLEOPATRA.

Ja kasvoin muoto? Pyöreä vai pitkä?

AIRUT.

Rumuuteen asti pyöreä.

CLEOPATRA.

Se usein

Osoittaa tyhmyyttä. — Ja hiusten väri?

AIRUT.

Punainen, rouva; otsa matala.
Niin matala kuin suinkin.

CLEOPATRA.

Tuossa kultaa!

Mun taannoist' älä tuimuuttani muista.
Takaisin sanan viedä saat; ma huomaa
Sun toimiin sopivaksi. Valmistaudu,
Jo kirjeet odottavat.

(Airut menee.)

CHARMIANA.

Sievä mies!

CLEOPATRA.

Niin tosiaankin; kadun suurest', että
Häväisin häntä noin. Niin, näistä päättäin
Ei otuksesta vaaraa lie.

CHARMIANA.

Ei laisin.

CLEOPATRA.

Hän majesteetin tuntee, on sen nähnyt.

CHARMIANA.

Nähnytkö sen? Oi, Isis varjelkoon!
Niin kauan teitä palvelut!

CLEOPATRA.

Charmiana,
Hält' yhtä vielä aioin tiedustella;
Mut sama se! Tuo tänne hänet oiti.
Ma kirjoitan. Kaikk' ehkä hyvin päättyy.

CHARMIANA.

Siit' olla voitte, kuningatar, varma.

(Menevät.)

Neljäs kohtaus.

Athena. Huone Antonion asunnossa.

(Antonius ja Octavia tulevat.)

ANTONIUS.

Ei, ei, Octavia, ei yksin se, —
Sen soisin anteeks, sen ja monta muuta
Sen tapaista; — mut Pompejoa vastaan
Uutt' alkoi sotaa, testamenttins' sääsi
Ja kansalle sen julki luki, pahaa
Minusta puhui, ja kun vihdoin täytyy
Mua kiitelläkin, niin on kiitos kylmää
Ja kuivaa, perin niukkaakin. Kun tarjon
On paras tilaisuus, hän sit' ei käytä.
Tai nurkuen sen tekee.

OCTAVIA.

Armahani,

Äl' usko kaikkea; mut jos sun täytyy,
Niin kaiken älä anna mieltäs painaa.
Mua onnetonta vaimoa, kun pitää,
Jos rikko syntyy, kahden väliss' olla,
Rukoillen kumpaisenkin puolesta!
Mua nauraa hyvät jumalat, kun pyydän:
»Siunatkaa miestäni ja isäntääni!»
Ja sen taas puran yhtä äänekkäällä:
»Siunatkaa veljeäni!» Toinen rukous
Näin toisen kumoo, kumpi voittaneekin;
Ei keskitietä, ei.

ANTONIUS.

Octavia armas,

On lemmen paras siellä, missä paras
On turva. Mun jos kunniani kaatuu,
Niin kaadun itse; paremp', ett'en oisi

Sun ollenkaan, kuin sun näin alastonna.
Mut, niinkuin pyysit, välihimme astu;
Sill' aikaa hankin sotaa, josta tulee
Häpeä veljellesi. Joutuun toimeen,
Niin voitat, mitä toivot.

OCTAVIA.

Kiitos, armas!

Zeus valtias mun, heikon, heikon, suokoon
Sovittaa teidät! Sota välillänne.
Se on kuin halkeaisi maailma,
Ja ruumihilla rotko täytettäisiin.

ANTONIUS.

Kun huomaat, miss' on tämän riidan alku.
Niin siihen moittees käännä; niin ei yhtä
Voi rikoksemme olla, että lempes
Voi tasan puoltaa kumpaakin. Nyt lähde,
Valitse seurasi ja määrää itse
Ne kulut, joita matkaa varten vaadit.

(Lähtevät.)

Viides kohtaus.

Paikka sama. Toinen huone.
(Enobarbus ja Eros kohtaavat toisensa.)

ENOBARBUS.

No, Eros hyvä, mitä kuuluu?

EROS.

Kummia kuuluu, herra.

ENOBARBUS.

Mitä? Sano!

EROS.

Caesar ja Lepidus ovat ryhtyneet sotaan Pompejoa vastaan.

ENOBARBUS.

Se on vanhaa. Entä tulos?

EROS. Caesar, ensin käytettyään häntä sodassa Pompejoa vastaan, kieltää nyt häneltä kaiken valtamiehyyden eikä suo hänelle mitään osaa voiton kunnian; eikä siinä kyllin, vaan lisäksi syyttää häntä entisestä kirjeenvaihdosta Pompejon kanssa, ja panee, oman ilmiantonsa nojalla, hänet vankeuteen, jossa nyt se kolmas mies raukka istuu, kunnes tuoni hänen tyrmänsä avaa.

ENOBARBUS.

Siis, maailma, sull' on enää kaksi leukaa;
Nyt niiden väliin kaikki syöttees aja;
Ne toistaan järsivät. Miss' on Antonius?

EROS.

Kävelee puistikossa — näin, ja kortta
Edessään potkii, huutaa: »Lepidus, hölmö!»
Ja kurkkua sen miehen uhkaa, joka
Pompejon tappoi.

ENOBARBUS.

Varusteiss' on laivat.

EROS.

Italiaa ja Caesaria varten. —
Mut kuulkaahan, teit' odottaa Antonius;
Ma oisin voinut uutiseni säästää.

ENOBARBUS.

Ei siitä apua; mut menneeks olkoon.
Antonion luokse minut saata.

EROS.

Tulkaa.

(Menevät.)

Kuudes kohtaaus.

Rooma. Huone Caesarin talossa.
(Caesar, Agrippa ja Maecenas tulevat.)

CAESAR.

Tuon kaiken teki Roomaa pilkatakseen,
Ja vielä muuta; Aleksandriassa —
Niin tässä kuuluu — hän ja Cleopatra
Torilla hopeelavall' istuivat
Ja kultaisilla valtaistuimilla,
Ja heidän jaloissaan Caesanon —
Isäni poikaa siksi nimittävät —
Ja kaikki sekasikiöt, joit' ovat
Maailmaan siittäneet. Cleopatran
Tek' Egyptin hän kuningattareksi
Ja ali-Syyrian, Lyydian ja Kypron
Täys valtiaaksi.

MAECENAS.

Kaikkienko nähden?

CAESAR.

Niin, huvitaistelujen kentäll' aivan.
Hän siellä kuningasten kuninkaaksi
Julisti poikansa: heist' Aleksander
Armenian sai, suur-Meedian, Parthian;
Sisilian, Phoinikian ja Syyrian
Sai Ptolemeus. Cleopatra itse.
Puvuss' ol' Isis-jumalattaren,
Joss' usein ennenkin lie esiintynyt.

MAECENAS.

Sen Rooma kuulkoon!

AGRIPPA.

Se Antonion korskaan
On kylläynyt ja selin häneen kääntyy.

CAESAR.

Sen kansa tietää; hältä valituksen
Se sai vast ikään.

AGRIPPA.

Kestä valittaa hän?

CAESAR.

He, Caesarista: siitä, ett'ei silloin,
Kun Pompejolta Sisilian veimme,
Hän saanut osuuttansa; sitten sanoo
Laivoja mulle lainanneensa, joit' ei
Takaisin ole saanut; vihdoin mankuu,
Ett' erotettu kolmimiehistöstä
Lepidus on ja että tämän varat
Me anastimme.

AGRIPPA.

Siihen vastattakoon.

CAESAR.

Se tehty on, ja matkall' on jo airut:
Lepidus, kerroin, liian hirmuks yltyi
Ja, suurta valtaansa kun väärin käytti,
Ansaitti kohtalonsa. Osan hänelle
Suon voittomaistani, mut Armeniasta
Ja muista hänen valloiluksistansa
Ma samaa vaadin.

MAECENAS.

Siihen hän ei suostu.

CAESAR.

Siis hänkään pyyntöön ei saa suostumusta.

(Octavia tulee seurueineen.)

OCTAVIA.

Oi, terve, herra! Terve, suuri Caesar!

CAESAR.

Oi, ett'en sanoisi sua hyljätyksi!

OCTAVIA.

Et siksi sanonut, ei liioin syytä.

CAESAR.

Miks sitten tänne hiivit noin? Et tule
Kuin sisko Caesarin. Antonion vaimon
Pitäisi saatton' olla sotajoukko
Ja ratsuin hirnun hänen tuloansa
Ennalta ilmoittaa; puut kansaa täynnä
Tien varsill' olla; itse odotuksen
Hivua ikävästä; taivaan kattoon
Pitäisi kansantungon pyörtämänä
Pölynkin nousta. Nyt kuin torityttö
Sa Roomaan tulet, ja näin estit meitä
Osoittamasta sulle rakkauttamme,
Jot' usein epäillään, jos ei se näy.
Meritse oisimme ja maitse tulleet
Sua vastaan, paikka paikalt' ylentäen
Komeutta tuliaisten.

OCTAVIA.

Veli hyvä,

Pakost' en tullut näin, vaan omin ehdoin.
Antonius, puolisoni, kuullessansa
Sun varusteistas, kuiskasi ne minun,
Surevan, korvaan; silloin pyysin lupaa
Matkustaa tänne.

CAESAR.

Jonka heti saitkin,
Kun esteeks olit hänen himoillensa.

OCTAVIA.

Noin älä puhu!

CAESAR.

Silmin häntä seuraan,
ja hänen töitään mulle tuuli kertoo.
Miss' on hän nyt?

OCTAVIA.

Athenass', armas veli.

CAESAR.

Häväisty sisko, ei! Cleopatra
On luokseen häntä viitannut. Hän valtans'
On suonut portolle. Nyt palkkaavat he
Maan kuninkaita sotaan. Heidän puoltaan
On Philadelphus Paphlagoniasta,
Kuningas Kappadokian, Archelaus,
Libyan Bacchus, Thrakian Adallas,
Arabian Malchus, Ponton kuningas,
Herodes Judeasta, Commagenen
Mithridates, Polemon ja Amyntas.
Lykaonian ja Meedian kuninkaat,
Ja paljon muita valtoja.

OCTAVIA.

Mua kurjaa.

Min sydän kahden oma on, ja nämä
Erottaa hurja viha!

CAESAR.

Tervetullut!

Kirjeesi meitä pidätteli, kunnes
Nä'imme pettymykses suuruuden
Ja viivytyksen vaaran. Huolet' ollos!
Äl' aikaa tuskastu, vaikk' onnes yli
Se vyöryttääkin vastuksien kuormaa,
Vaan itkemättä anna sallimuksen
Vaeltaa tietään. Tervetullut Roomaan,
Rakkaista rakkain! Yli ymmärryksen
Petetty olet. Suuret jumalat
Valinneet ovat mun ja ystäväsi
Sua kostamaan. Siis tyyne' ole miellä.
Tuhansin tervetullut!

AGRIPPA.

Tervetullut!

MAECENAS.

Niin, tervetullut, rouva! Teitä hellii
Jokainen sydän Roomassa ja säälii.
Avionrikkoja Antonius vain,
Tuo iljettävän irstas, teidät hylkää
Ja vallan antaa luuskalle, jok' yltyy
Pauhaamaan meitä vastaan.

OCTAVIA.

Tottako?

CAESAR.

Niin, toden totta! Tervetullut, sisko!
Ah, malta mieltäs, tyyunny! Armain sisko!

(Menevät.)

Seitsemäs kohtaus.

Antonion leiri Action niemekkeellä.
(Cleopatra ja Enobarbus tulevat.)

CLEOPATRA.

Sen vielä sulle kosten, ole varma.

ENOBARBUS.

Mut miksi? Miksi?

CLEOPATRA.

Sa panit vastaan sotaan lähtöäni,
Sanoen: se ei sovi.

ENOBARBUS.

Sopiiko se?

CLEOPATRA.

Kuin? Meitä sotaan haastetaan, ja meidän
Sopisi poissa olla!

ENOBARBUS (syrjään).

Siihen vastaan:

Jos sotaan viedään orihit ja tammat,
Niin orhit ovat liikaa; tamma kantaa
Soturin orhinensa.

CLEOPATRA.

Mitä sanot?

ENOBARBUS.

Läsnäolonne Antonion hurmais aivan,
Veis hältä järjen, sydämmen ja ajan,
Joit' on nyt tarvis. Löyhyydestä häntä
Jo syytetään: käy huhu Roomass', että
Photinus, kuohilas, ja hovinaiset
Nyt sotaa ohjaavat.

CLEOPATRA.

Kadotkoon Rooma!

Mädätköön kieli, joka meitä parjaa!
Sodassa mull' on tehtäväni: minä,
Jok' olen vallan pää, myös tahdon miesnä
Siell' esiintyä. Vastaa älä väitä;
Min' en jää jälkeen.

ENOBARBUS.

Vaikenen. Kas, tuossa

On päällikkö.

(Antonius ja Canidius tulevat.)

ANTONIUS.

Canidius, eikö kummaa?

Hän Tarentosta ja Brundusista
Noin valeen Joonian meren halkaisee ja
Torynen valtaa. — Kuulitko sen, armas?

CLEOPATRA.

Ei kerkeyttä niin kukaan kummastele
Kuin jahnus.

ANTONIUS.

Oiva hitauden läksy:

Sopisi hyvin miesten parhaimmalle. —
Merellä otellaan siis hänen kanssaan.

CLEOPATRA.

Merellä! Kuinkas muuten?

CANITIUS.

Miksi niin?

ANTONIUS.

Siks, että vaatinut on meitä siihen.

ENOBARBUS.

Vaaditte tekin häntä miekkasille.

CANITIUS.

Ja tuohon taisteluun Pharsalon luona,
Miss' Caesar otteli Pompejon kanssa;
Mut hän, kun siit' ei hyötynyt, sen kielsi;
Niin tehkää tekin.

ENOBARBUS.

Laivaväki teillä

On kehnoa ja kiirein haalittua,
Elomiehiä ja aasin-ajureita;
Caesarin miehet on Pompejon kanssa
Otelleet usein; teill' on laivat raskaat,
Hänellä keveät. Ei häpeätä
Merellä väistää taistoa, kun maalla
On teidän voima.

ANTONIUS.

Merellä, merellä!

ENOBARBUS.

Näin menetätte vankan maineen, jonka
Maasodassa te saitte; hajoitatte
Pois armeijan, jost' enin osa uljast'
On jalkaväkeä, ja käyttämättä
Jätätte kuulun sotataitonne;
Hylitte keinon taatuimman, ja vaaran
Ja sattumuksen valtaan heittäytte
Vahvasta turvastanne.

ANTONIUS.

Merellä

Otella tahdon.

CLEOPATRA.

Laivaa kuusikymment'

On mulla; enempää ei Caesarilla.

ANTONIUS.

Poltamme liiat laivat; jäännöksellä
Täyskuntoisella sitten Actiosta
Ajamme Caesarin. Jos häviämme.
Niin uusi koitos maalla. —

(Airut tulee.)

Asiasi?

AIRUT.

Huhu on tosi: hän on siellä itse.
Caesar on valtaans' ottanut Torynen.

ANTONIUS.

Siell' itse? Mahdotonta! Ihme, että
Väkensä siellä on. — Canidius, sinä
Jäät maalle kuudentoista legioonan
Ja tarpeellisen ratsuväen kanssa;
Me käymme laivaan. — Tule, armas Thetis! —

(Soturi tulee.)

No, kunnan solttu?

SOTAMIES.

Jalo päällikkö,

Merellä älkää taistelko! Ei luottaa
Saa lahoon lautaan. Epäilettekö
Mun miekkaani ja näitä arpiani?
Egyptin ja Phoinikian miehet uikoot;
Lujalla maalla, uljaast' otellen,
On meidän tapa voittoa.

ANTONIUS.

Hyvä! — Matkaan!

(Antonius, Cleopatra ja Enobarbus lähtevät.)

SOTAMIES.

Herkules vieköön, oikeassa lienen!

CANITIUS.

Niin olet, mies; mut kaikki hänest' yksin
Ei riipu; ohjaajall' on ohjaajansa:
Me naisten ollaan orjia.

SOTAMIES.

Te maalla

Siis legioonat hoidatte ja ratsut?

CANITIUS.

Marcus Octavius, Marcus Justejus,
Publicola ja Caelius ovat merta,
Me maata varten. Caesarin tuo kerkeys
On uskomaton.

SOTAMIES.

Roomast' armeijansa

Niin parvittain hän matkaan laittoi, että
Vakoajat pettyi.

CANITIUS.

Ken on johtajana?

SOTAMIES.

Sanovat, muuan Taurus.

CANITIUS.

Miehen tunnen.

(Airut tulee.)

AIRUT.

Canidiota kutsuu päällikkö.

CANITIUS.

Nyt uutisten on synnyintuskiss' aika,
Ja joka hetki jotain uutta poikii.

(Menevät.)

Kahdeksas kohtaus.

Tasanko Action lähellä.

(Caesar, Taurus, sotapäälliköitä ynnä muita tulee.)

CAESAR.

Taurus!

TAURUS.

Niin, herra?

CAESAR.

Maall' ei tapella!

Varulla vain, ja taistelua välttä,
Siks kunnes merell' asiat on selvät.
Näit' ohjeitani rikkoa et saa:
Täst' arvanheitost' onnemme nyt riippuu.

(Menevät.)

(Antonius ja Enobarhus tulevat.)

ANTONIUS.

Tuon kummun taakse tuonne ratsuväki
Caesarin joukon vastapäätä! Sieltä
Lukua laivain voimme tarkastella
Ja toimia sen mukaan.

(Menevät.)

(Canidius tulee, marssien maajoukkoineen toista puolta näyttämöä, Taurus toista puolta.
Kun nämä ovat ohi kulkeneet, kuullaan meritappelun pauhua. Sotahuutoja. Enobarbus
palajaa.)

ENOBARBUS.

Kurjaa, kurjaa,
Perin kurjaa! Sit' en siedä katsella:
Antonias, Egyptin päällyslaiva,
Pakenee, kääntäin keulansa, ja kaikki
Kuuskymmentä sen jälkeen. Silmää vihloo
Se näky.

(Scarus tulee.)

SCARUS.

Jumalat ja jumalattaret
Ja koko taivaskunta!

ENOBARBUS.

Mitä riehut?

SCARUS.

Hukattu maailman on paras pala
Sulasta tyhmyydestä: muiskut meiltä
On vieneet maat ja vallat.

ENOBARBUS.

Miltä siellä

Taistelu näyttää?

SCARUS.

Meidän puolella

Kuin paisettunut rutto, joka varman
Tuo kuoleman. Egyptin karjas narttu —
Sen syököön kuppa! — kesken taistelua —
Kun oli voitto niinkuin kaksoispari,
Näöltään yhtä, meidän vanhemp' ehkä, —
Kuin paarman alta lehmä kesäkuulla.
Pakenee, purjeet levällään.

ENOBARBUS.

Sen näin;

Se silmiäni kivisti, en voinut
Enempää sietää.

SCARUS.

Hän kun tuuleen käänsi.

Niin Antonius, tuon velhon jalo uhri,
Haritti siipiään kuin kärväs sorsa.
Paeten jäljestä, kun kuumimmillaan
Juur' oli taistelu. En herjatyötä
Moist' ole vielä nähnyt; noin ei ole
Kokemus, kunnia ja miehuus koskaan
Häväissyt itseään.

ENOBARBUS.

Voi meitä, voi!

(Canidius tulee.)

CANIDIUS.

Merell' on henkiheitoss' onnemme
Ja uupuu surkeasti. Kaikk' ois hyvin,
Jos päällikkö ois ollut entisellään.
Oo, paollemme jyrkän esikuvan
Hän omall' antoi paollaan!

ENOBARBUS (syrjään).

Vai niin?

No sitten hyvää yötä, täyttä totta!

CANIDIUS.

Peloponnesoon päin he pakenivat.

SCARUS.

Se lyhin tie. Minäkin siellä tahdon
Odottaa, mitä tulee.

CANIDIUS.

Caesarille

Legioonat minä jätän sekä ratsut;
Jo kuudelta ma kuninkaalta opin,
Kuink' aseet heitetään.

ENOBARBUS.

Mut minä seuraan

Antonion siipirikkoist' onnea,
Vaikk' äly siinä vastahankaa vetää.

(Menevät.)

Yhdeksäs kohtaus.

Aleksandria. Huone hovilinnassa.

(Antonius tulee seuralaisineen.)

ANTONIUS.

Haa! Maa mua pyytää, ett'en siihen astu:
Mua häpee kantaa. — Tulkaa, ystävät;
Maailmaan olen yöpynyt ja tietä
En enää kotiin löydä. — Laiva mulla
On kultaa täynnä; viekää, jakakaa se;
Pakohon menkää, turviin Caesarin.

SEURALAISET.

Pakohon? Emme.

ANTONIUS.

Itse pakenin ma,

Opettain pelkureille, miten juosta
Ja selkää näyttää. — Menkää, ystävät;
Valita aion toisen elintien,
Miss' en ma teitä tarvitse; siis menkää.
Satamass' aarre on, se viekää. — Oh!
Jot' äsken seurasin, nyt häpeen nähdä;
Hiuskarvanikin kapinoivat: harmaat
Ruskeita syyttää malttamattomiksi,
Ja nää taas niitä hupsun pelkureiksi. —
Nyt menkää; kirjeet laitan mukananne
Eräille ystäville, jotka tiellä
Teit' auttavat. Pois surun silmäykset
Ja vastuut kiertäväiset! Tilaisuuteen
Vain tarttukaa, jonk' epätoivo tarjoo;
Hukassa on, ken itse hukkaans' etsii.
Satamaan heti! Laivat, aarteet, kaikki
Ma teille suon. Rukoilen, että hetkeks

Mun jätätte; kas niin; pois mult' on johto,
Ja siksi rukoilen. — Ma tulen heti.

(Istuutuu.)

(Eros tulee ja Cleopatra, jota Charmiana
ja Iras taluttavat.)

EROS.

No, rouva, lähennelkää, lohdutelkaa'

IRAS.

Se tehkää, hyvä kuningatar!

CHARMIANA.

Niin, tehkää, kaikin mokomin!

CLEOPATRA.

Mut antakaa, ett' istuudun. Oi, Juno!

ANTONIUS.

En, en, en, en!

EROS.

Silmätkää tänne, herra!

ANTONIUS.

Oh, hyi, hyi, hyi!

CHARMIANA.

Hyvä rouva, —

IRAS.

Hyvä rouva, armas kuningatar!

EROS.

Hyvä, hyvä herra!

ANTONIUS.

Niin, herra, niin! Philippin luona miekkaa
Hän käytti niinkuin tanssija, kun minä
Tuon kuivan, kalvaan Cassion kaadoin. Minä,
Niin, minä Bruton lopetin, sen hupsun;
Hän muiden kautta toimi vain, kosk' oli
Harjaantumaton jaloon sotatyöhön.
Ja nyt? Ei, siitä ei sen enempää!

CLEOPATRA.

Ah, häntä auttakaa!

EROS.

Kah, herra: kuningatar, kuningatar!

IRAS.

Oi, menkää luo ja häntä puhutelkaa:
Hän häpeäst' on hämmentynyt aivan.

CLEOPATRA.

No siis, — mua taluttakaa. — Oh!

EROS.

Jalo herra, nouskaa! Kuningatar saapuu;
Hän alla päin on; tuoni hänet tempaa,
Jos lohtunne ei pelastusta tuo.

ANTONIUS.

Häväissyt olen hyvän maineeni;
Oo, halpa hairaus!

EROS.

Kuningatar, herra!

ANTONIUS.

Egyptitär, oo, mihin minut saatoit?
Kah, häpeäni katsettasi karttaa
Ja taakseen katsoo, mitä herjan uhriks
Jälkeeni jätin.

CLEOPATRA.

Anteeks, herra, anteeks
Mun vauhkot purjeeni! En luullut teidän
Mua seuraavan.

ANTONIUS.

Egyptitär, sä tiesit,
Ett' oli sydämmeni syistään kiinni
Sun ruorissas ja johdossasi kulki.
Vallassas oli intoni, sen tiesit.
Ja että silmäniskusi mun voisi
Jumalten teiltä eksyttää.

CLEOPATRA.

Oi, anteeks!

ANTONIUS.

Nyt nöyrä sopimus mun täytyy tehdä
Tuon nuorukaisen kanssa, halpamaisest'
Imarrella ja madella, mun, joka
Pitelin mieltä myöten puolta maailmaa
Ja onnen loin ja kukistin. Sa tiesit,
Kuink' olin kiinni pauloissas ja kuinka
Mun miekkanikin, lemmen hervaisema,
Sokeesti sitä kuuli.

CLEOPATRA.

Anteeks, anteeks!

ANTONIUS.

Ei, kyynelt' ei! Yks ainoa jo korvaa
Tapot ja voitot. Muisku vain! Se kaikki
Hyvittää. — Opettajan matkaan laitoin;
Palannut liekö? — Olen lyijyn raskas. —
Viiniä! Ruokaa! — Uhkaa ainoastaan
Ma panen onnettaren kiusaa vastaan.

(Menevät.)

Kymmenes kohta.

Caesarin leiri Egyptissä.

(Caesar, Dolabella, Thyreus ja muita tulee.)

CAESAR.

Antonion sanantuoja sisään tulkoon. —
Ken on hän!

DOLABELLA.

Hänen lastens' opettaja.
Pahasti lie hän kynitty, kun tänne
Noin kurjan sulan siivestänsä laittaa;
Ja kuukaus sitten kuninkaita kyllin
Häll' oli lähettää.

(Euphronius tulee.)

CAESAR.

Lähemmä! Puhu?

EUPHRONIUS.

Antonion luota tämmöisenä tulen;
Niin halpa hänen toimiins' olin taannoin,
Kuin suureen mereen nähden myrtinlehdell'
On aamukaste.

CAESAR.

Hyvä! Asiasi?

EUPHRONIUS.

Sua, kohtalonsa herraa, tervehtii hän
Ja pyytää saada Egyptissä olla;
Jos ei, niin tinkii vaateistaan ja tyytyy,
Kun maan ja taivaan välill' elää saa
Yksityishenkilönä Athenassa.
Hänestä tämä. Sitten: Cleopatra,
Kumartain suuruuttas ja myöntäin valtas.
Pojilleen Ptolemeolaisten kruunun
Armosta pyytää.

CAESAR.

Mit' Antonioon tulee,
Hänest' en kuulla tahdo. Kuningatar
Saa suostumuksen pyyntöönsä, jos maastaan
Karkoittaa kurjan lemmittynsä taikka
Hält' ottaa hengen. Sen jos tekee, niin ei
Rukoillut turhaan. Siinä heille vastaus.

EUPHRONIUS.

Onneksi vain!

CAESAR.

Vie hänet kautta leirin.

(Euphronius menee.)

(Thyreolle.) Nyt puhelahjaas koita, nyt on aika.
Cleopatra Antoniolta voita;
jos mitä vaatii, nimessämme lupaa,
Omasta päästä yhä lisää tarjoo.
Onnellisimmillaan on vaimo heikko;
Hädässä vestaalinkin vala horjuu.
Rupea juoniin; vaivas palkan itse
Saat määrätä: lain voima sill' on.

THYREUS.

Kyllä.

CAESAR.

Ja tarkkaa, kuink' Antonius iskun kestää
Ja miltä eleensä ja olentonsa
Sinusta näyttää.

THYREUS.

Käskys, Caesar, täytän.

(Menevät.)

Yhdestoista kohtaus.

Aleksandria. Huone hovilinnassa.
(Cleopatra, Enobarbus, Charmiana ja Iras tulevat.)

CLEOPATRA.

Nyt mitä tehdä?

ENOBARBUS.

Miättä ja kuolla.

CLEOPATRA.

Antonionko syy on tuo vai meidän?

ENOBARBUS.

Antonion yksin, järkensä kun saattoi
Himonsa orjaks. Te jos sodan suurta
Näkyä pakenitte, jossa toinen
Pelottaa toistaan, miksikä hän seuras?
Päämiehen arvohon ei himon kiihko
Ois saanut loukkaa tehdä, kun juur' soti
Maailman toinen puoli toista vastaan
Ja hänen tähtens' yksin. Hukkaa vähemp'
Ei häpeä noin rientää jäljissänne
Ja laivans' antaa töllistellä.

CLEOPATRA.

Vaiti!

(Antonius ja Euphronius tulevat.)

ANTONIUS.

Tuo siis on hänen vastuunsa?

EUPHRONIUS.

Niin, herra.

ANTONIUS.

Kuningatar siis armon saa, jos minut
Hän uhraa.

EUPHRONIUS.

Niin.

ANTONIUS.

Sen kuulכון hän. — No, laita
Nyt Caesar-pojalle tää harmaa pää,
Niin herrauskunnilla hän kukkuroilleen
Sun toivehesi täyttää.

CLEOPATRA.

Tuoko pää?

ANTONIUS.

Palaa ja sano: hällä kukkeimmallaan
On nuoruus, mailma hältä vartoo suurta.
Rahoja, laivoja ja satureita
On pelkurillakin, jonk' apurit
Voi lapsen johdoll' yhtä hyvin voittaa
Kuin Caesarin. Siis vaadi, että pois hän
Tuon onnen loiston riisuu, ja mun kanssa,
Mun, miehen murtuneen, käy miekkamittaan, —
Me kahden vain. Sen kirjoitan ma. Tule!

(Antonius ja Euphronius menevät.)

ENOBARBUS (syrjään).

Niin kyllä, voittorikas Caesar alttiiks
Onnensa heittäis, miekkailijan kanssa
Ruveten kilpasille! — Miehen äly
On osa hänen onnestaan, ma huomaan;
Ulkoinen tila mielen tilan määrää.
Ett' olis tuska tasan. Kuinka voi hän,
Oloja tuntevana, uneksia,
Ett' täyttyä vois hänen tyhjyydestään
Kylläinen Caesar! — Caesar, älynkin sä
Lamasit hältä!

(Palvelija tulee.)

PALVELIJA.

Sana Caesarilta!

CLEOPATRA.

Kuin? Menoja ei laisin? Nähkääs naiset:
Kun kukka kuihtuu, nenää nyripistellään,
Vaikk' imarreltiin umpua. — Hän tulkoon!

ENOBARBUS (syrjään).

Rehellisyyden kanssa joudun riitaan.
Sen uskollisuus houkkuutt' on, ken houkan
Noudattaa mieltä; vaan kell' uskallusta
On sorrettua seurata, hän voittaa
Herransa voittajan, ja aikakirjoiss'
On maineen saapa.

(Thyreus tulee.)

CLEOPATRA.

Mitä tahtoo Caesar?

THYREUS.

Sen sanon kahden kesken.

CLEOPATRA.

Puhu, tääll' on

Vain ystäviä.

THYREUS.

Varmaankin Antonion.

ENOBARBUS.

Hän yhtä monta tarvitsee kuin Caesar,
Tai meit' ei tarvitse. Jos sallii Caesar,
Niin herramme het' ystävänä hälle
Sylihin syöksee. Me taas olemme
Sen oma, kenen hän, siis Caesarin.

THYREUS.

Sa, kiitetty, siis kuule: Caesar pyytää.
Ett', tilaasi kun mietit, aina muistat,
Ett' on hän Caesar.

CLEOPATRA.

Kuninkaallist' aivan!

No niin?

THYREUS.

Hän tietää, ett'ei rakkaus teitä
Antonioon kiinnitä, vaan pelko.

CLEOPATRA (syrjään).

Oo!

THYREUS.

Siis surkuttelee kunnianne vammaa,
Jok' on vain tahra tahaton ja lainkaan
Ei ansaittu.

CLEOPATRA.

Hän jumalana tietää,

Mik' oikeint' on. En kunniaani myynyt,
Se valloitettiin.

ENOBARBUS (syrjään).

Tuota Antoniolta

Kysellä pitää. — Nyt sait vuodon, herra;

Syvyyteen kai sun vaipua nyt täytyy,
Kosk' armaasi sun jätti.

(Menee.)

THYREUS.

Caesarille

Siis vienkö pyyntönne? Hän milt'ei kerjää
Rukousta teiltä. Suurest' ihastuupi,
Jos onnestaan te sauvan itsellenne
Tueksi teette; mutta sydän syttyy,
Jos kuulee, että jätitte Antonion
Ja pakenitte hänen turvihinsa,
Maailman herran.

CLEOPATRA.

Mikä nimenne?

THYREUS.

Thyreus.

CLEOPATRA.

Kiltti airut, suurelle

Sanokaa Caesarille: voitonkättään
Nöyrästi suutelen ma; jalkoihinsa,
Sanokaa, kruunuineni polvistun,
Ja kaikkivoivan suusta varron kuulla
Egyptin tuomion.

THYREUS.

Jalosti tehty!

Jos äly, taistellessaan onnen kanssa,
Vain uskaltaa, min voi, niin voitto sillä
On varma. Kättänne mun kunnioittain
Suudella suokaa.

CLEOPATRA.

Caesarimme isä,

Usein, kun valtain valloitusta mietti,
Huulillaan koski tätä halpaa kättä,
Ja suuteloita satoi.

(Antonius ja Enobarbus palajavat.)

ANTONIUS.

Lemmenkohtaus!

Haa! Kautta pauvanteen! Ken olet, mies?

THYREUS.

Mies, joka täytän miesten miehen käskyn,
Sen-moisen, jonka sanaa tulee kuulla.

ENOBARBUS.

Hän tahtoo ruoskaa.

ANTONIUS.

Lähemmäksi, mies! —

Haa! Sinä haukka! — Jumalat ja perkeleet!
Mult' arvo liukee pois. — »Hoi!» huusin taannoin.
Ja kuninkaita, niinkuin kilpaan pojat,
Esille syöksi, huutain: »mitä käsket?»
Sull' onko korvat?

(Palvelijoita tulee.)

Viel' Antonius olen.

Pois viekää kurja tuo ja pieskää hänet!

ENOBARBUS (syrjään).

Parempi pennun kanssa leikitellä

Kuin vanhan kuolevaisen jalopeuran.

ANTONIUS.

Haa! Kautta kuun ja tähtein! Pieskää hänet!
Vaikk' olis kymmenittäin Caesarin
Suurvasalleita ja niist' yksi julkeis
Tuon kättä tuossa — mikä nimens' onkaan?
Cleopatra hän oli — Pieskää hänet,
Siks että vääntää kasvojaan kuin piltti
Ja vinkuu armoa. Pois vaan!

THYREUS.

Antonius, —

ANTONIUS.

Pois hänet raastakaa! Kun piesty on hän,
Takaisin tuokaa. — Caesar-pojan narri
Saa sanan viedä herralleen. —
(Palvelijat vievät pois Thyreon.)
Sin' olit

Jo puoleks kuihtunut, kun näin sun: — haa!
Jätinkö patjan koskematta Roomaan,
Rodunko puhtaan itseltäni kielsin
Ja valituimman vaimon, tullakseni
Ivaksi sulle, norkkoin vilkkujalle?

CLEOPATRA.

Hyväinen, —

ANTONIUS.

Irstas olet ollut aina.

Mut syntihin kun paadumme, — oi, kurjaa! —
Jumalat viisaat meidät soentavat,
Likaamme upottavat kirkkaan järjen,
Meit' erheitämme jumaloimaan saavat,
Ja nauravat, kun omaa kurjuuttamme
Isottelemme.

CLEOPATRA.

Oo, niiks onko tullut?

ANTONIUS.

Murunen Caesar-vainaan lautaiselta,
Gnejus Pompejon kylmä ruoan jäännös!
Iloja muita lukematta, joista
Ei huhu tiedä, vaan joiss' elämöinyt
Yleti olet; sillä varmaan, vaikka
Voinetkin aavistaa, mit' ollee kohtuus,
Et tiedä, mitä on se.

CLEOPATRA.

Miksi tuota?

ANTONIUS.

Ett' orja, joka ottaa juomarahaa
Ja sanoo »kostjumala!», hyväillä
Sun kättäs saa, mun kisaystävääni,
Jok' on vain suurten henkein valtaleima!
Oo, jospa Basanin nyt vuorell' oisin,
Pahemmin mylvisin kuin karjalauma!
Syy mull' on raivota; nyt korupuhe
Ois samaa, kuin jos uhri hirsipuussa
Hyvästä työstä pyöveliä kiittäis.
(Palvelijat palajavat Thyreon kanssa.)
Hän onko piesty?

1 PALVELIJA.

Tarpeen mukaan, herra.

ANTONIUS.

Parkuiko? Rukoiliko armoa?

1 PALVELIJA.

Rukoili armahdusta.

ANTONIUS.

Isäsi katukoon — jos elää — ettei
Sinusta tullut tyttö! Kavahtaos
Nyt mennä Caesar-herran voittosaattoon,
Kun piiskaa siitä maistaa sait! Vast'edes
Sua vilunväreet karsikoot, kun naisen
Näet valkokäden! — Caesarin luo palaa
Ja kerro vastaanottos; sano, että
Hän vimmaan saa mun; röyhkän korska on hän,
Ja muistaa vain, mit' olen, eikä muista,
Mit' olen ollut. Vimmaan hän mun saapi,
Ja helppoa se tähän aikaan onkin,
Kun hyvät tähteni, nuo muinaisoppaat,
Radaltaan syöksevät ja hornan kuiluun
Tulensa viskaavat. Puheeni, työni
Jos häntä loukkaa, sano, ett' on hällä
Hipparchus, vapautettu orjani;
Kostoksi mulle häntä mielin määrin
Hosukoon, piesköön, hirttäköön; niin sano.
Pois naarmuinesi!

(Thyreus menee.)

CLEOPATRA.

Joko lopetit?

ANTONIUS.

Ah, pimennyt mun maallinen on kuuni!
Se Antonion häviötä tietää.

CLEOPATRA.

Mun oottaa täytyy.

ANTONIUS.

Caesarille mieliks

Sa isket silmää hänen heitukalleen.

CLEOPATRA.

Et mua tunne.

ANTONIUS.

Kylmä olet mulle.

CLEOPATRA.

Oi, armas! Minä kylmä! Silloin taivas
Mun sydämmeni jäistä myrkkysisintä
Raetta valakoon! Sen ensi kuuro
Mua kohdatkoon; kun sulaa se, niin myöskin
Hajotkoon henkeni! Caesarionin
Surmatkoon toinen, sitten yhteen jaksoon
Kohtuni hedelmät ja kaikki kunnan
Egyptiläiseni; ja hautaamatta
He raemyrskyn sulangossa maatkoot,
Siks että Niilin karpäset ja sääsket
Makoonsa heidät hautaavat!

ANTONIUS.

Nyt tyydyn.

Aleksandriassa on Caesar; siellä
Koettaa tahdon hänen onneansa.

Maajoukkomme on uljaast' otellut;
Hajonneet laivat jälleen yhtyneet
Ja uhkaavina, merikunnoss' aivan.
Miehuuteni, miss' olit? — Kuule, armas!
Jos tuota kättä suutelemaan vielä
Sodasta palaan, verissä ma tulen.
Ma miekkoineni maineen vielä voitan;
Viel' elää toivo.

CLEOPATRA.

Sankarini-ylväs!

ANTONIUS.

Kolmasti kovaan suonet, jänteet, mielen
Ja hurjast' ottelen. Kun vielä olin
Iloinen, onnekas, niin miehen hengen
Pelasti sukkeluus; nyt tahdon purra,
Kaikk' estelijät hornaan syöstä. — Tule;
Viel' yksi hauska yö! Nyt tänne kaikki
Apeat päällikkömme! Maljat täyteen!
Viel' yksi yö humussa hummatkaamme!

CLEOPATRA.

Tää on mun syntypäiväni; sit' aioin
Vain hiljaa viettää; mut kun sinä olet
Antonius taas, niin minä Cleopatra.

ANTONIUS.

Käy vielä kaikki hyvin.

CLEOPATRA.

Pääherran luokse kaikki päälliköt!

ANTONIUS.

Niin, heitä tahdon lohduttaa. Tän' yönä
Sirisköön viini heidän arvistansa!
Tule, kuningatar; vielä meiss' on voimaa!
Ens' ottelussa laitan, että surma
Minuhun rakastuu, kun kilpaa teen
Ma hänen hirmuviikatteensa kanssa.

(Antonius, Cleopatra ja seuralaiset menevät.)

ENOBARBUS.

Salaman uhka katseessaan on. Raivo
Kaunastunutt' on pelkoa. Tuon laisna
Voi kyyhky haukkaan iskeä. Kun aivot
Kutistuu päällikkömme, paisuu sydän.
Jos miehuus älyn ahmaisee, niin nielee
Se itse miekan, millä taistelee.
Nyt koitan, miten päästä hänest' irti.

(Menee.)

NELJÄS NÄYTÖS.

Ensimmäinen kohtaus.

Caesarin leiri Aleksandrian luona.

(Caesar, lukien kirjettä, Agrippa, Maecenas ynnä muita tulee.)

CAESAR.

Pojaksi kutsuu, sätii, niinkuin hällä
Ois voimaa minut pois Egyptist' ajaa;
Raipoilla pieksee airuttani; vaatii
Mua miekkasille: Caesar ja Antonius!
Haa, vanha mässäri! Jos mieli kuolla,
On monta muuta tapaa; minä nauran
Vain hänen vaateilleen.

MAECENAS.

Oi, Caesar, muista:
Kun moinen valta-eläin raivoon yltyy,
On saalis taattu. Hengen aikaa hälle
Äl' anna; vimmaans' eduksesi käytä;
Ei ole kiukku koskaan varoillansa.

CAESAR.

Vie tieto päälliköille, että huomenn'
On monist' otteluista viimeinen.
Antoniotä äsken palvelleita
On meidän armeijassa tarpeeks asti
Vangitsemahan häntä. Käske se.
Väkemme kestitse; on varaa meillä;
Se on sen ansainnut. — Antonius parka!

(Menevät.)

Toinen kohtaus.

Aleksandria. Huone hovilinnassa.
(Antonius, Cleopatra, Enobarbus. Charmiana, Iras,
Alexas ja muita tulee.)

ANTONIUS.

Tapella kanssani ei tahdo?

ENOBARBUS.

Ei.

ANTONIUS.

Ja miksi ei?

ENOBARBUS.

Hän varmaan luulee, että.
Kun hällä' on kymmenesti suuremp' onni,
Hän kymmentä myös vastaa.

ANTONIUS.

Huomenn' aion
Maall' otella ja merellä. Ma joko
Jään eloon, taikka kuolleen kunniani
Niin veress' uitan, että elpyy jälleen.
Uljaasti taisteletko?

ENOBARBUS.

Lyön, ja huudan:
»Kaikk' ottakaatte!»

ANTONIUS.

Oikein! Kutsu tänne
Mun talon väkeni. Tän' yönä aulius
Pidoissa vallitkoon! —
(Palvelijoita tulee.)

Kättesi mulle!

Sin' olit aina kelpo mies; — ja sinä, —
Ja sinä myöskin: — hyvin teitte työnne;
Toverinanne oli kuninkaita.

CLEOPATRA (syrjään Enobarbolle).
Mit' ompi tää?

ENOBARBUS (syrjään Cleopatalle).
Vain oikku, jonka siittää
Sydämmen tuska.

ANTONIUS.

Kelpo mies myös sinä.
Oi, jaota noin moneksi jos voisin,
Ja tekin kaikki sulautua yhdeks
Antionioks, niin palvelisin teitä
Kuin te nyt mua!

1 PALVELIJA.

Taivas varjelkoon!

ANTONIUS.

Tää yö mua vielä palvelkaatte. Sarkat
Nyt täyttäkää, ja niin mua ylistelkää,
Kuin valtakuntan' viel' ois toverinne
Ja käskyjäni kuulis.

CLEOPATRA (syrjään Enobarbolle).
Mitä aikoo?

ENOBARBUS (syrjään Cleopatalle).
Heit' itkettää.

ANTONIUS.

Tää yö mua palvelkaa;
Se ehkä viimeinen on tehtävänne:
Kenties mua ette enää näe, tai näette
Verisen varjon vain; jo huomenn' ehkä
On teillä toinen herra. Katson teihin
Kuin hyvästelijä. Mut, hyvät miehet,
En luovu teistä; palveluksihinne
Ijäksi olen vihitty kuin ylkä.
Kaks tiimaa mua palvelkaa, ei muuta,
Ja jumalat sen palkitkoot!

ENOBARBUS.

Mut miksi

Noin heitä murhetuttaa? Itkevähän;
Ja minä myöskin, laukkasilmä hölmö!
Hyi, teette meistä akkoja!

ANTONIUS.

Ha, ha!

Mun velho noitukoon, jos sitä aioin!
Sateesta tuosta onni nouskoon! Liiaks
Sanani teihin, ystäväni, koski:
Lohduttaa teitä aioin, pyysin teitä
Yön viettoon soinioilla. Hyvää, nähkääs,
Ma toivon huomisesta; silloin meitä
Pikemmin voittorikas elo vartoo
Kuin kuolema ja kunnia. Pois pöytään,
Ja viiniin hukuttakaa huolet! Tulkaa.

(Menevät.)

Kolmas kohtaus.

Seutu sama. Hovilinnan edusta.
(Kaksi sotamiestä on vartiolla.)

1 SOTAMIES. Hyv' yötä, veikko! Huomenna on päivä.

2 SOTAMIES.

Ja silloin nähdään, kuinka käy. Hyv' yötä!
Kadulla etkö kuullut mitään kummaa?

1 SOTAMIES. En. Mitä?

2 SOTAMIES.

Juurua kai vain. Hyv' yötä!

1 SOTAMIES. Hyv' yötä!

(Toista kaksi sotamiestä tulee.)

2 SOTAMIES. Soltut, vahdiss' olkaa valppaat!

3 SOTAMIES. Te myös. Hyv' yötä!

(Ensimmäiset kaksi asettuvat paikoilleen.)

4 SOTAMIES.

Täss' on meidän paikka.

(Kolmas ja neljäs asettuvat paikoilleen.)

Jos huomenn' onnistaa vain laivastomme,
Niin varmaan toivon, että puoltaan pitää
Maa-armeijakin.

3 SOTAMIES. Uljas sotajoukko Ja uskalias.

(Hoboijan soittoa näyttämön alta.)

4 SOTAMIES.

Vait! Mikä ääni?

1 SOTAMIES. Hiljaa!

2 SOTAMIES.

Vait! Kuulkaa!

1 SOTAMIES. Sointaa ilmassa.

3 SOTAMIES.

Maan alla.

4 SOTAMIES. Se tietää hyvää, niinhän?

3 SOTAMIES.

Ei.

1 SOTAMIES.

Vait, sanon!

Mit' ompi tää?

2 SOTAMIES. Antonion haltija, Herkules jumala, nyt hänet jättää.

1 SOTAMIES.

Menkäämme, kyselkäämme, onko samaa
Toisetkin kuulleet.

(Lähestyvät toisia vartijoita.)

2 SOTAMIES.

Kuulkaa, miehet!

KAIKKI.

Kuulkaa!

Haa! Kuulettenko?

1 SOTAMIES.

Kyllä. Eikö kummaa?

3 SOTAMIES. Kuulkaahan, miehet, kuulkaa!

1 SOTAMIES.

Seuratkaamme

Niin pitkälle, kuin lupa on, sit' ääntä;
Saas nähdä, miten loppuu.

KAIKKI.

Kummallista!

Neljäs kohta.

Seutu sama. Huone hovilinnassa.

(Antonius ja Cleopatra, Charmiana ja muita seuralaisia tulee.)

ANTONIUS.

Eros! Asuni, Eros!

CLEOPATRA.

Nuku hiukan.

ANTONIUS.

Ei, kyyhkyni! — Eros! Asuni, Eros!

(Eros tulee, tuoden asun.)

No, poika, ylleni nyt haarniska!

Jos onnetar ei tänään meitä suosi,

On syynä uhkamme. — No!

CLEOPATRA.

Suo mun auttaa.

Mihinkä tää?

ANTONIUS.

Oi, älä! Sydäntäni

Vain varustele. — Väärin! Noin, kas noin!

CLEOPATRA.

Ei, anna minun. — Nyt se kelpaa.

ANTONIUS.

Hyv' on.

Nyt meill' on onni. — Näetkös, poikaseni?

Nyt varustaudu itse.

EROS.

Heti, herra.

CLEOPATRA.

Ovatko soljet hyvin?

ANTONIUS.

Oivast' aivan.

Ken nämä aukoo, ennenkuin sen itse

Leponi tähden suon, saa tuta myrskyn. —

Haperrat, Eros; kuningatar paremp'

On asemies kuin sinä. Joutuun! — Armas,

Jos tänään taisteluni näkisit ja

Kuninkaan ammattia ymmärtäisit,

Näkisit taitoniekan! —

(Aseisiin puettu soturi tulee.)

Terve, uros!

Soturin tiedät tehtävän, se näkyy:

Varahin mielityöhön herätään

Ja ilon siihen käydään.

SOTAMIES.

Tuhansia,

Vaikk' aikaist' onkin, rautapuku yllä
Teit' oottaa satamassa.

(Ilohuutoja ja torventoituksia.)
(Päälliköitä ja sotureita tulee.)

2 PÄÄLLIKKÖ. Kaunis aamu! Hyvää huomenta, kenraali!

KAIKKI.
Hyvää huomenta, kenraali!

ANTONIUS.
Soma toitus!
Tää aamu, niinkuin nero nuorukaisen,
Jost' odotetaan suurta, alkaa varhain. —
No niin; tuo mulle anna, — tuo — niin — hyvä!
Hyvästi, rouva! Käyköön mun jos kuinkin,
Tuoss' soturin on muisku!
(Suutelee Cleopatraa.)

Hävettävät
Ja narrimaiset on nuo alhaiskansan
Jäähyväistempu. Minä nyt sun jätän
Kuin rautamies. — Ken taisteluhun mieli,
Mua seuratkoon! Tien näytän. — Hyvästi!

(Antonius, Eros, päälliköt ja sotamiehet poistuvat.)

CHARMIANA.
Huoneisiinneko mielitte?

CLEOPATRA.
Mua tue!
Kuin sankar' astuu hän. Tää suuri sota
Jos päättyis miekkasilla heidän kesken!
Antonius silloin — mutta nyt — no, tule!

(Menevät.)

Viides kohtaus.

Antonion leiri Aleksandrian luona.
(Torvet soivat. Antonius ja Eros tulevat. Sotamies kohtaa heidät.)

SOTAMIES.
Jumalten onni tänään Antoniolle!

ANTONIUS.
Jos sinä arpinesi taannoin oisit
Maataisteluun mua taivuttanut!

SOTAMIES.
Silloin
Nuo vilpistyneet kuninkaat ja tuokin
Tään-aamullinen luopio sua yhä
Kannoilla seurais.

ANTONIUS.
Ken se luopio?

SOTAMIES.
Ken?
Mies kaikkein lähin. Huuda: »Enobarbus!»,
Niin hän ei sua kuule, taikka vastaa
Leiristä Caesarin: »En ole sinun».

ANTONIUS.
Haa! Mitä?

SOTAMIES.

Niin, hän Caesarin on mies.

EROS.

Mut kirstujaan ja aarteitaan ei vienyt
Hän mukanaan.

ANTONIUS.

Vai luopunut?

SOTAMIES.

Niin aivan.

ANTONIUS.

Lähetä aarteet, Eros, miehen jälkeen;
Kuuletko? Pienintäkään et saa jättää.
Kirjoita — itse kirjoitan ma alle —
Jäähvyäiset ja tervehdykset. Toivon —
Niin sano — ett'ei hällä enää koskaan
Ois syytä vaihtaa herraa. — Kohtaloni
Rehellisetkin turmelee. Oh! — Joutuun! —
Enobarbus!

(Menevät.)

Kuudes kohtaus.

Caesarin leiri Aleksandrian edustalla.

(Torvenräikkinä. Caesar, Agrippa, Enobarbus ja muita tulee.)

CAESAR.

Agrippa, mene, ala taistelu.
Antonius elävältä' on vangittava;
Julista tahtoni.

AGRIPPA.

Sen täytän, Caesar.

(Menee.)

CAESAR.

Yleisen rauhan aika lähestyy.
Nyt voitto vain, niin kolmois-maailmassa
Itsestään kasvaa öljypuu!

(Airut tulee.)

AIRUT.

Antonius

On sotaan marssinut.

CAESAR.

Agrippan käske

Asettaa eturintaan karkulaiset,
Niin ett' Antonius itseensä purkaa
Saa sappeaan.

(Caesar seurueineen menee.)

ENOBARBUS.

Alexas hänet petti;

Antonion lähettinä Judeassa
Omalta herraltansa Herodeksen
Hän Caesarille voitti; siitä vaivast'
Uus herra hänet hirtätti. Canidius
Ja muutkin karkulaiset palkkaa saavat,
Mut ei vain kunniaa. Tein itse pahoin;

Ja sitä kadun nyt niin karvaast', ett' on
Ijäksi ilo mennyt.

(Eräs Caesarin sotureista tulee.)

SOTAMIES.

Enobarbus,
Antonius kaikki aartees sulle laittaa
Ja vielä lahjojakin. Tuoja tuli
Mun vahtimolleni, ja telttas luona
Nyt purkaa muulinsa.

ENOBARBUS.

Kaikk' annan sulle.

SOTAMIES.

Äl' ivaa, Enobarbus; puhun totta.
Parasta, että turvaan laitot tuojan;
Mun tulee täyttää virkani, tuon muuten
Olisin itse tehnyt. Teidän päämies
On sentään nyt ja aina Jupiter.

(Menee.)

ENOBARBUS.

Min' olen suurin konna päällä maan;
Sen itse enin tunnen. Oi, Antonius,
Lempeyden lähde, kuinka olisitkaan
Mun hyvät työni palkinnut, kun kehnot
Kullalla maksat! Sydäntäni särkee;
Jos sit' ei murra aatos tää, niin toinen
Nopeempi keino murtaa sen; mut aatos
Sen kyllä tekee, tunnen sen. Sua vastaan
Minäkö taistelisin? Ennen etsin
Lätäkön, mihin kuolla; likaisinkin
Pareiksi sopii viime teolleni.

(Menevät.)

Seitsemäs kohtaus

Taistelutanner molempien leirien välillä.
(Sotahuutoja, rummun pärrytystä ja torven räikkinää.
Agrippa ja muita tulee.)

AGRIPPA.

Takaisin! Liian kauas uskalsimme.
Caesarkin itse liekiss' on, ja suuremp'
On vastustus, kuin mitä odotimme.

(Menevät.)

(Sotahuutoja. Antonius ja Scarus, haavoitettuna, tulevat.)

SCARUS.

Päällikkö uljas! Tää vast' ottelua!
Jos taannoin näin ois tehty, kotiin heidät
Pää veriss' olis piesty.

ANTONIUS.

Vuodat verta.

SCARUS.

Sain haavan; se ol' ensin niinkuin T,
Mut nyt se on kuin H.

ANTONIUS.

He pakenevat.

SCARUS.

Nyt survokaamme heidät tunkiolle;
Minuss' on vielä kuuden naarman tila.

(Eros tulee.)

EROS.

He ovat lyödyt; hyötymme on yhtä
Kuin kauniin voitto.

SCARUS.

Selkään heitä haudo
Ja niinkuin jänist' iske takakoipeen;
Juoksusta hauska piestä!

ANTONIUS.

Kerran maksan
Puheesi lohdukkaat ja kymmenesti
Tuon reippaan mieles. Tule!

SCARUS.

Jäljess' onnun.

(Menevät.)

Kahdeksas kohtaus.

Aleksandrian muurien edustalla.

(Sotahuutoja. Antonius tulee marssien, hänen jäljessään
Scarus ja sotaväkeä.)

ANTONIUS.

Leiriinsä hänet karkoitimme. Joutuun
Ennalta viekää kuningattarelle
Sanoma, keitä vieraakseen hän saa. —
Huomenna ennen päivää vuodatamme
Sen veren, joka tänään pakoon pääsi.
Kaikille kiitos! Vankat teill' on kourat,
Ja ette taistelleet vain palkan eestä,
Vaan niin kuin asia ois ollut teidän,
Eik' yksin mun; jokainen oli Hektor.
Nyt kaupunkiin, ja vaimon, ystävain
Kavutkaa kaulaan; kertoelkaa työnne,
Kun ilokyynelin he haavoistanne
Pesevät hurmeen ja nuo kunnan raannat
Terveiksi suutelevat. — Kätesi!

(Cleopatra tulee seurueineen.)

Tuon suuren keijon suosiin sinut suljen,
Kiitollisuutens' onnen sulle tuokoon! —
Sa, mailman päivä, teräskaulahani
Kätesi kierrä; juokse semmoisenaan
Sopani raudan läpi sydämmeeni,
Ja voittoretkes tee sen kuohupäillä!

CLEOPATRA.

Oi, herrain herra! Kaiken kunnan kunto!
Maailman suurest' ansast' ehjänäkö
Hymyillen tulet?

ANTONIUS.

Armas satakieli,

Makuulle heidät pieksimme. Haa, tyttö!
Ruskeihin harmait' eksyy; mut viel' aivo
Ravitsee hennoja ja nuoruudelta
Voi viedä voiton. Katso tuota miestä!
Huulilleen armon kättä tarjoo! — Uros,

Suutele tuota! — Taistellut hän niin on,
Kuin vihost' ihmiskuntaan joku jumal'
Ois surmaa tehnyt hänen hahmossansa.

CLEOPATRA.

Saat multa kulta-asun, jok' on ollut
Kuninkaan oma.

ANTONIUS.

Ansainnut hän on sen,
Vaikk' ois se rubiineilla koristeltu
Kuin pyhän Phoibon vaunut. — Kätesi!
Nyt riemukulku kautta kaupungin
Ja kilvet hajanaiset koristeina!
Jos olis linnassamme leirin tila,
Niin yhdess' illasteltaisi ja juotais
Onneksi huomispäivän, josta koituu
Kuninkaallinen seikkailu. — Soi, torvi!
Kaupungin korvat vasken räminällä
Nyt huumaa, säistään rummun pärrytystä,
Niin että maa ja taivas yhteen ääneen
Jymisten tuloamme ylistää!

(Menevät.)

Yhdeksäs kohtaus.

Caesarin leiri.

(Sotureita on vartiolla.)

1 SOTAMIES.

Jos meit' ei tunnin aikaan vaihdeta,
Palata täytyy vahdistoon. On kuudan,
Ja sanotaan, ett' toisell' alkaa valveell'
Ottelu taas.

2 SOTAMIES. Kirottu päivä meille Tuo eilinen!

(Enobarbus tulee.)

ENOBARBUS.

Yö, ole näkijäni! —

3 SOTAMIES. Ken tuo mies on?

2 SOTAMIES.

Vait vain, ja kuunnelkaamme.

ENOBARBUS.

Todista puolestani, armas kuu,
Kun pettureista inhottava muisto
Jää maailmaan, ett' Enobarbus raukka
Sinulle työnsä katui.

1 SOTAMIES.

Enobarbus!

2 SOTAMIES. Vait! Lisää kuulkaamme.

ENOBARBUS.

Sa, raskaan mielen ylin valtias,
Yön myrkkyyist' usvaa päälleni nyt seulo,
Ett' elämä, tuo tahdon vastustaja,
Minusta luopuis! Sydämmeni murskaa
Piikovaan rikokseeni! Rauetkoon se,
Surusta kuivuneena, tomuksi
Pahoine mietteinensä! Oi, Antonius,

Jalompi kuin mun ilkityöni halpa,
Anteeksi omast' anna puolestasi,
Mut mailma kirjoihinsa minut pankoon
Vain luopioiden, pettureiden joukkoon!
Antonius! Oi, Antonius!

(Kuolee.)

2 SOTAMIES. Puhutella Pitääpi häntä.

1 SOTAMIES.

Niinpä niinkin; saattaa
Puheensa Caesaria koskea.

3 SOTAMIES. Niin oikein. Mutta hän on nukuksissa.

1 SOTAMIES.

Pikemmin taineissaan; noin häjy rukous
Ei hevin unta tuo.

2 SOTAMIES.

Lähemmä tulkaa.

3 SOTAMIES. Herätkää, herra! Puhukaa!

2 SOTAMIES.

Hoi! Kuulkaa!

1 SOTAMIES.

Häneen on kuolon käsi iskenyt. —
Haa! Rummun vakaa ääni uinuvia
Jo herättää. Päävahtiin hänet viemme;
Hän arvomies on. Vuoromme nyt päättyy.

3 SOTAMIES. No, tulkaa pois; hän ehkä vielä tointuu.

(Menevät, ruumitta kantaen.)

Kymmenes kohta.

Molempien leirien välimaalla.

(Antonius ja Scarus tulevat, marssittaen sotajoukkojaan.)

ANTONIUS.

Merillä tänään varustauvat; emme
Lie maalla heille mieleen.

SCARUS.

Kaikkialla.

ANTONIUS.

Tulessa tulkoot taikka ilmassa,
Niin vastaan käymme. Muista: jalkaväki
Kaupungin ulkokunnahilla meihin
On liittyvä. Merellä kaikk' on selvää;
Sataman jättäneet on laivat. Paras
Nyt tilaisuus on heidän hankkeitaan
Ja varustuksiansa vakoella.

(Menevät.)

(Caesar tulee, marssittaen sotajoukkojaan.)

CAESAR.

Jos teit' ei ahdisteta — niinkuin luulen —
Pysykää hiljaa maalla. Parhaat voimans'
On laivoihin hän vienyt. Laaksoiss' olkaa
Ja kestäkääte, miten parhain voitte.

(Menevät.)

(Antonius ja Scarus palajavat.)

ANTONIUS.

Ei mitään vieläkään! Tuon männyn luota
Ma näen kaikki; kohta tiedon annan,
Mitenkä käy.

SCARUS.

Cleopatran on laivaan
Pesineet pääskyt; auguuri on vaiti,
Ei tiedä mitään, synkkänä vain katsoo,
Peläten suutaan avata. Antonius
On rohkea ja arka, pelkää, toivoo
Sen mukaan, miten onnen oikku vuoroin
Vie taikka antaa.

(Kaukaista melua, meritappelin kaltaista. Antonius palajaa.)

ANTONIUS.

Hukassa on kaikki!

Tuo rietas egyptitär minut petti!
Laivastoni on antaunut; tuolla
Nakellaan pilviin lakkeja ja juodaan,
Kuin kauan eross' olleet ystävykset.
Sa, kolminainen portto, minut tuolle

(Menee.)

Möit oppipojalle! Sua vastaan yksin
Nyt sydämeni sotii. — Pakoon kaikki!
Kun lumoukseni kostanut ma olen,
Niin kaikk' on tehty. — Käske pakoon kaikki.

(Scarus menee.)

Oi, päiväyt, nousuas en enää näe!
Täss' onnestaan Antonius erii; tässä
Me kättä paiskaamme! — Näiks onko tullut? —
Sydämmet, jotka liepeissäni lieri
Ja joiden toiveet täytin, mehuaan nyt
Caesarin kukkakupuun heruttavat;
Ja kolottu on honka tää, mi kaikki
Varjoonsa peitti. Petetty ma olen!
Egyptin viekas henki! Ilki lumous!
Sa, jonka silmäys mua viittoi sotaan
Ja kotiin taas, jonk' oli povi korkein
Mun silmämääräni ja ylpeyteni,
Kuin aimo mustalainen petosjuonin
Sydäntä myöten minut paljaaks riistit! —
Hoi, Eros! Eros!

(Cleopatra tulee.)

Lumous, väisty pois!

CLEOPATRA.

Miks armahallesi noin riehut?

ANTONIUS.

Poistu,

Tai ansaitun saat palkkasi ja Caesar
Häväistyn voittosaaton! Hän sun viekөөn
Ja plebejien riemutessa ilmaan
Sun nostakoon! Sa vaunujansa seuraa
Häväistyksenä koko sukupuolesi
Kuin hirmu-otusta sua näyteltäkөөn
Rovosta roistokansalle! Tuo hellä
Octaviakin siksi säätyin kynsin
Vanatkoon kasvot!

(Cleopatra menee.)

Hyvä, että menit,

Jos hyvä, että elät. Parempi,
Jos raivoni sun saavuttaisi; silloin
Yks surma monta estäisi. — Hoi, Eros! —
Mua Nesson paita polttaa! Kantaisä
Alcides, neuvo mulle raivos, että
Kuun sarviin Lichaan lennätän ja noilla
Käsillä, joille raskain nuija kevyt,
Arvoisan itseni ma tyynni murskaan!
Tuo noita kuolkoon! Rooman nulikalle
Hän minut möi; petokseen minä sorruin,
Ja siitä nyt hän kuolkoon! — Eros, hoi!

(Menee.)

Yhdestoista kohtaus.

Aleksandria. Huone hovilinnassa.
(Cleopatra, Charmiana, Iras ja Mardianus tulevat.)

CLEOPATRA.
Avuksi, naiset! Pahemmin hän raivoo
Kuin Ajax kilvestään. Thessalian karju
Noin vaahtea ei vala.

CHARMIANA.
Hautamajaan
Sulkeukaa, kuolon sana hälle pankaa.
Niin tuskailten ei sielu ruumiist' erii,
Kuin suuruus itsestään.

CLEOPATRA.
Pois hautamajaan! —
(Mardianolle.) Sana hälle vie, ett' itseni ma tapoin,
Ett' oli viime sanani: »Antonius»;
Se kerro oikein surkutellen. Joudu!
Tuo tieto mulle, miten hän sen kestää.

(Menevät.)

Kahdestoista kohtaus.

Paikka sama. Toinen huone.
(Antonius ja Eros tulevat.)

ANTONIUS.
Mua erotatko, Eros?

EROS.
Kyllä, herra.

ANTONIUS.
Näet joskus pilven lohikäärmeenmoisen,
Udussa näet kuin leijonan tai karhun
Tai tomillisen linnan, jyrkän vuoren,
Särmikkään kallion, sinervän niemen
Ja puita, jotka maailmalle nuokkuu —
Lumetta kaikki. Sinä näit nuo näyt.
Nuo iltahämyn kuvajaiset?

EROS.
Kyllä.

ANTONIUS.
Mik' on nyt hevonen, se tuokiossa
Hajautuu pilveen, erottamatonna

Kuin vesi vedestä.

EROS.

Niin kyllä, herra.

ANTONIUS.

Niin, ystävä, semmoinen varjokuva
On päällikkösi nyt. Täss' on Antonius,
Mut tätä hahmoa ei voi hän pitää.
Egyptin vuoksi ryhdyin tähän sotaan,
Ja kuningatar — jonka syämmen luulin
Omaavani, kosk' omasi hän minun,
Jok', omanani, miljoonittain muita,
Nyt kadonneita, yhdisti — hän, näet sen,
Pelissä petti mun ja Caesarille,
Vihamiehelleni, kunniani hukkas. —
Äl' itke, hyvä Eros; jäihän meille
Viel' itsemme, jok' itsemme voi tappaa.

(Mardianus tulee.)

Se kirottu! Hän miekan multa ryösti.

MARDIANUS.

Antonius, ei! Sua kuningatar lempi
Ja omakseen sun kohtalosi otti.

ANTONIUS.

Vait, rietas kuohilas! Hän minut petti.
Sen vuoksi kuolkoon!

MARDIANUS.

Ihminen vain kerran
Voi kuolemalle maksaa velkansa;
Hän on sen maksanut. Mit' aioit sinä,
Se on jo tehty. Viime sanans' oli:
»Antonius, ylevä Antonius!» Silloin
Antonion nimen syvä, raskas huokaus
Katkaisi kesken; sydän vei ja huulet
Siit' osansa; hän kuoli pois, ja nimes
On häneen haudattuna.

ANTONIUS.

Kuollut?

MARDIANUS.

Kuollut.

ANTONIUS.

Asuni riisu, Eros! Lopuss' on
Nyt päivän pitkä työ ja lepo tarpeen. —
Se kyllin korvaa vaivas, että pääset
Täältä' eheänä. Mene!

(Mardianus menee.) —

Pois, pois tuo! —

Ajaxin seitsenkertamenkaan kilpi
Tältä' iskulta ei sydäntäni suojais.
Pakahdu, povi! Sydän, vahvemp' ennen
Kuin verhosi, nyt heikko majas murra! —
Välehen, Eros! — Soturi on mennyt! —
Pois, aseet särkyneet; te kunnialla
Olette palvelleet. —

(Eros poistuu.)

Sa ennalt' ehdit,

Mut sinut saavutan, Cleopatra,
Ja itken sulta anteeks'antamusta.
Mun täytyy se; on kidutusta viipy.
Kun sammunut on soihtu, pane maata
Ja heitä päivän huolet! Kaikki puuha

Nyt työn vain turmelee, ja itse voima
Takertuu omaan väkeensä. Nyt kiinni
Sinetti vain, ja kaikk' on kaikki! — Eros! —
Ma tulen, armas! — Eros! — Mua varro:
Miss' sielut lepää kukilla, me siellä
Käsikkäin kuljemme ja kaikki henget
Imehdytämme reippaall' ilollamme;
Aeneas Didoineen saa yksin jäädä,
Muut kaikki meitä seuraa. — Eros! Eros!

(Eros palajaa.)

EROS.

Mitä, herra?

ANTONIUS.

Cleopatran kuoltua
Niin häpeään nyt hädyn, että inhoo
Mua jumalatkin. Minä, jonka miekka
Nelitti mailman, joka laivalinnat
Rakensin vehreän Neptunon selkään,
Nyt itseäni soimaan, että puutun
Tuon naisen uljuutta, tuot' ylvää mieltä,
Mi kuollen sanoo meidän Caesarille:
»Ma voitin itseni.» Sa vanhoit, Eros,
Kun niiksi tulee — ja nyt niiks on tullut —
Kun auttamaton häpeä ja herja
Mua takaa väijyy, että käskystäni
Mun silloin surmaat. Tee se! Nyt on aika!
Et mua loukkaa, Caesarin vain kaadat.
No, punaa poskiin!

EROS.

Hyvät jumalat!

Sen tekisinkö minä, mit' ei voinut
Sodassa kaikki parthilaisten nuolet!

ANTONIUS.

Halaatko Roomass' ikkunasta nähdä,
Kuin herras, kädet sidottuina, niskans'
Ikeeseen laskee, alas painain päänsä
Hävystä hehkuvan, kun vaunuissansa
Tuo onnenmiekko Caesar edell' ajaa,
Häväisten seuraajaansa.

EROS.

En, en koskaan.

ANTONIUS.

No, tule siis; mua haava vain voi auttaa.
Tuo kunnan miekkas sivalla, mi maalles
Niin mont' on hyvää tehnyt.

EROS.

Anteeks suokaa!

ANTONIUS.

Kun sinut vapautin, sen vanhoit tehdä,
Milloinka vaadin vain. Nyt tee se; muuten
On kaikki palvelukses entisetkin
Vain tyhjää sattumaa. No, survaise!

EROS.

Nyt pois siis kääntäkää tuo jalo muoto,
Joss' asuu koko mailman jumaloimus.

ANTONIUS.

Kas min!

(Kääntää pois kasvonsa.)

EROS.

Jo maall' on miekka.

ANTONIUS.

Joutuun sitten

Se tehköön tehtävänsä.

EROS.

Rakas herra,
Ylevä valtiaani, salli minun,
Ennenkuin verisen ma iskun isken,
Hyvästi jättää.

ANTONIUS.

Sen jo teit. Hyvästi!

EROS.

Hyvästi, herra! Nytkö jo?

ANTONIUS.

Nyt, Eros!

EROS.

No, tuossa siis!

(Kaatuu miekkaansa.)

Näin pääsen suremasta
Antonion kuolemaa.

(Kuolee.)

ANTONIUS.

Jaloppi mua

Sin' olet monta vertaa. Uljas Eros,
Näin näytit, mitä pitää mun ja mitä
Et sinä voi. Kuningatar ja Eros
Jalolla käytöksellään ikimaineen
Minulta voittivat; mut ylkä tahdon
Viel' olla kuolemassakin ja rientää
Kuin morsiusvuoteeseen. Siis joutuun! Eros,
Sun oppilaanasi nyt herras kuolee;
Tään sinult' opin. —

(Kaatuu miekkaansa.)

Kuin? En kuollut? Enkö? —

Hoi! Vahdit! — Surmaa auttakaa!

(Dercetas ja vahtimiehiä tulee.)

1 VAHTIMIES.

Mit' ääntä?

ANTONIUS.

Tein patustyön; oi, päättäkää te, miehet,
Mit' aloin minä.

2 VAHTIMIES.

Pudonnut on tähti!

1 VAHTIMIES. Ja aika tekee loppuaan!

KAIKKI.

Voi meitä!

ANTONIUS.

Ken lempii mua, lyököön kuoloniskun!

1 VAHTIMIES. En minä.

2 VAHTIMIES.
Enkä minä.

3 VAHTIMIES.
Eikä kukaan.

(Vahtimiehet menevät.)

DERCETAS.
Tuho ja kuolo luotas ajaa kaikki. —
Tää sanoma ja miekka tuo, ne mulle
Caesarin lemmen hankkii.

(Diomedes tulee.)

DIOMEDES.
Miss' Antonius?

DERCETAS.
Kah, tuossa, Diomedes!

DIOMEDES.
Elääkö hän?
Et vastaa, mies?

(Dercetas poistuu.)

ANTONIUS.
Sinäkö, Diomedes?
Vedä miekkasi ja kelpo surmanisku
Minuhun iske!

DIOMEDES.
Herra, tänne minut
Lähetti Cleopatra.

ANTONIUS.
Milloin?

DIOMEDES.
Nyt.

ANTONIUS.
Miss' on hän?

DIOMEDES.
Sulkeunut hautamajaan.
Häll' oli aavistava pelko siitä,
Mit' oli tuleva. Kun näki, että
Te syyttä suotta epäilitte hänen
Caesariin liittyneen, ja ett'ei ollut
Vihamme hillittävässä, niin laittoi
Hän teille sanoman, ett' oli kuollut.
Nyt, seurauksista huolissaan, mun käskee
Totuuden kertoa; mut pelkään, että
Ma tulen liian myöhään.

ANTONIUS.
Liian myöhään.
Diomedes hyvä, kutsu tänne vahti.

DIOMEDES.
Päämiehen vahti, hoi! Hoi, vahti tänne!
Herranne kutsuu.

(Vahtimiehiä tulee.)

ANTONIUS.

Hyvät ystävät,
Kuningattaren tykö minut viekää,
Se viime työ on, minkä teiltä vaadin.

1 VAHTIMIES. Voi meitä! Miehenne kun uskotuimmat Jätätte jälkeenne!

KAIKKI.

Voi, surun päivää!

ANTONIUS.

Ei ystävät, teit' ei saa suru painaa, —
Sit' älkää hyvää suoko kohtalolle.
Sanokaa rangaistusta tervetulleeks,
Niin sitä rankaisette, kun sen tuskat
Ilolla kärsitte. Avuksi tulkaa!
Mua, johtajaanne, te nyt johtakaa!
Ja kiitos kaikest', ystäväni, kiitos!

(Menevät, kantaa Antoniota.)

Kolmastoista kohtaus.

Paikka sama. Hautamaja.
(Cleopatra, Charmiana ja Iras ylhäällä hautamajassa.)

CLEOPATRA.

En, Charmiana, täält' en lähde koskaan.

CHARMIANA.

Mieltänne lohduttakaa.

CLEOPATRA.

En, en tahdo.

Kaikk' ihmeet, kauhut tervetulleiks sanon,
Mut lohdun hylkään. Syyn mukainen tulee
Suruni määrä olla, yhtä suuri
Kuin on sen aihe. —

(Diomedes ilmestyy alhaalla.)

Mitä? Kuollutko?

DIOMEDES.

Ei kuollut, mutta kuolon kielissä.
Kas, tuolta puolen hautamajaa vahdit
Jo häntä kantavat.

(Vahtimiehet tulevat, kantaen Antoniota.)

CLEOPATRA.

Oi, aurinko,

Kehäsi suuri polta tuhkaksi!
Pimetköön mailman ranta vaihteluineen!
Antonius! Oi, Antonius, Antonius!
Charmiana, auta, auta, Iras, auta!
Te siellä, auttakaa hänt' ylös!

ANTONIUS.

Hiljaa!

Antioniota ei kukistanut Caesar,
Vaan itse itsensä Antonius voitti.

CLEOPATRA.

Niin kyllä, niin: Antonius yksin saattoi
Antonion voittaa; mut voi kuitenkin!

ANTONIUS.

Egyptitär, ma kuolen, kuolen! Hetken
Vain tässä kalmaa viivyttelen, kunnes

Viimeisen tuhansista suuteloista
Huulilles painan.

CLEOPATRA.

Min' en tohdi, armas. —
Suo anteeks, rakkahani, — min' en tohdi;
Tapaavat mun. Tuo onnirikas Caesar
Ei voittosaatollensa koristusta
Minusta saa. Jos terää, voimaa, pistint'
On kyyssä, myrkyssä ja veitsess' yhä,
Niin turvass' olen. Vaimosi Octavia,
Tuo salamiettijä ja kainosilmä,
Ei kunniata voittaakseen saa mua
Mitellä katseillaan. — Antonius, tule! —
Avuksi naiset! — Nostamme sun tänne. —
Apuhun tulkaa!

ANTONIUS.

Joutuun! Kohta kuolen.

CLEOPATRA.

Tää vasta leikki! — Kuinka painat, armas!
Tää mielen raskaus kaikk' on voimat vienyt,
Se tekee painon. Oi, jos Juno oisin,
Niin vahvasiipinen Mercurius saisi
Zeun rinnalle sun nostaa! — Vielä vähän! —
On toivo aina hupsu. — Tule, tule!

(Nostavat Antonion ylös.)

Oi, tervetullut! Kuole nyt miss' elit!
Muiskuista elvy! Huulet jos sen voisi,
Ne kuluttaisin näin.

KAIKKI.

Oi, surkeutta!

ANTONIUS.

Egyptitär, ma kuolen, kuolen!
Viiniä tilkka, sitten puhun hiukan.

CLEOPATRA.

Ei, annas minä puhun: torun, kunnes
Vihasta onnetar, tuo kiero vaimo,
Rukkinsa rikkoo.

ANTONIUS.

Armas, sana vain!

Caesarilt' arvoa ja turvaa pyydä. —
Oi!

CLEOPATRA.

Ne ei sovi yhteen.

ANTONIUS.

Kuule, armas:

Väestä Caesarin ä! usko muihin
Kuin Proculejoon.

CLEOPATRA.

Uljuuteeni uskon

Ja käteeni, mut Caesarin en väkiin.

ANTONIUS.

Eloni surkeata loppua
Ä! itkein sure! Virkistä vain mieltäs,
Muistellen entist' onnenaikaani,
Kun elin niinkuin ylevin ja suurin
Maan ruhtinas. Nyt kurjana en kuole,

En pelkurina kypärääni heitä
Maanmiehelleni; roomalainen olen
Ja uljaan roomalaisen voittama.
Nyt henki lähtee, enempää en jaksa.

CLEOPATRA.

Oo, sinä miesten parhain, niinkö kuolet?
Minusta etkö huoli? Tähän inhaan
Mun jätät maailmaan, jok' ilman sua
Ei paremp' ole pahnaa. — Nähkää, naiset:
(Antonius kuolee.)
Maan valtakruunu sulaa! — Oi, Antonius! —
Oi, kuihtunut on sodan voittoseppel,
Sen lippupuu nyt kaatui! Miehen verrall'
On poika nyt ja tyttö; kaikk' on yhtä;
Kuun alla kaikkinäkevän ei enää
Mitäkään merkillistä.

(Menee tainnoksiin.)

CHARMIANA.

Malttukaatte!

IRAS.

Oo, hänkin kuollut, valtiaamme!

CHARMIANA.

Rouva!

IRAS.

Kuningatar!

CHARMIANA.

Oi, jalo, jalo rouva!

IRAS.

Egyptin valtaemäntä!

CHARMIANA.

Vait! Hiljaa!

CLEOPATRA.

Ei muuta kuin vain vaimo; samain kurjain
Himojen alainen kuin lypsyakka
Tai palkkapiika! Nurjiin jumaloihin
Halaisin heittää valtikkani, huutaa,
Ett' tämä mailma veti vertaa heille,
Siks kunnes varastivat kalleuteni.
On tyhjää kaikki; maltti hupsutusta,
Ja malttittomuus hullun koiran virkaa.
Rikosko syöstä surman salamajaan,
Ennenkuin surma noutaa? — Mitä teette?
Uljuutta, naiset! Sun mik' on, Charmiana?
Ylevät immet! — Nähkääs, hyvät naiset,
Lopuss' on öljy, lamppu sammunut! —
Miehuutta, naiset! Ensin ruumis hautaan,
Sitt' ylväs, suuri, roomalainen teko,
Ett' ylpeillä saa meistä tuoni. Tulkaa!
Tuon jättihengen maja nyt on kylmä.
Oo, tulkaa, naiset! Ainoo auttaja
Nyt uljuus on ja äkkikuolema.

(Menevät. Antonion ruumis kannetaan pois.)

VIIDES NÄYTÖS.

Ensimmäinen kohtaus.

Caesarin leiri Aleksandrian edustalla.
(Caesar, Agrippa, Dolabella, Maecenas, Gallus,
Proculejus y.m. tulevat.)

CAESAR.

Dolabella, mene, vaadi antaumista;
Kun kaikk' on turhaa, sano, että viipy
On pelkkää vehkeilyä.

DOLABELLA.

Kyllä, Caesar.

(Menee.)

(Dercetas tulee, kädessä Antonion miekka.)

CAESAR.

Mit' ompi tämä? Ken se meitä tohtii
Noin lähetä?

DERCETAS.

Nimeni on Dercetas.

Antioniota palvelin, mi parhain
Ol' ansaitseva parhaan palveluksen;
Hän oli herrani, kun eli, toimi,
Ja hänen vihaajiaan vastustamaan
Kulutin elämäni. Mieheksesi
jos tahdot mun, niin olen Caesarille,
Mit' Antoniolle olin; jos et tahdo,
Niin ota henki multa.

CAESAR.

Mitä sanot?

DERCETAS.

Sen sanon, Caesar: Antonius on kuollut.

CAESAR.

Kun moinen pylväs kaatuu, suuremp' olla
Pitäisi ryske: maankin järähtää ja
Kaduille leijonia lennätellä
Ja ihmisiä taasen niiden luoliin.
Antonion surma ei vain yhden surma,
Se nimi tietää puolen maailmaa.

DERCETAS.

Hän kuollut on, ei puukon palkatun,
Ei telakirveen kautta; sama käsi,
jok' urotöillä hälle maineen hankki,
Sydämen antamalla miehuudella
Sydämen särki. Tässä urhon miekka;
Sen vedin haavasta; kas, veri jalo
Sit' yhä punaa.

CAESAR.

Suretteko miehet?

Anteeksi, jumalat; mut moinen tieto
Kuninkaan silmää kostuttaisi!

AGRIPPA.

Kummaa,

Ett' ajaa luonto meitä vaikeroimaan
Hartainta toivettamme!

MAECENAS.

Häness' oli

Avut ja viat tasan.

AGRIPPA.

Ihmisessä

Tavata ei voi ylevämpää mieltä.

Mut, ollaksemme ihmisiä, saamme

Vikoja jumalilta. Caesar heltyy.

MAECENAS.

Noin suuren peilin vastassa on pakko

Kuvansa siinä nähdä.

CAESAR.

Oi, Antonius,

Näin kävi siis! Mut puhkaisin vain paiseen

Omasta ruumiistani. Sinut täytyi

Mun työntää tieltä pois, tai mennä itse;

Ei koko maailmassa meidän kahden

Ois ollut tilaa. Kuitenkin ma suren

Ja sydämmeni verta haikeest' itkee,

Kun sinä ystäväni, kilpaajani

Jaloissa töissä, valtakumppanini,

Toveri, veikko sotatantereella,

Oikea käteni, sydän, josta lennon

Sai mieleni, — kun, sanon, tähtiemme

Noin leppymättä piti riitaiseksi

Välimme tehdä! — Kuulkaa, ystävät, —

(Airut tulee.)

Mut se nyt jääköön sopivampaan aikaan.

Tuon miehen silmist' asia jo kuultaa;

Kuulkaamme, mit' on hällä sanomista. —

Mist' olet?

AIRUT.

Egyptistä kurja mies.

Kuningattareni, mi hautamajaans'

On sulkeunut — ei muuta hällä omaa —

Nyt aikeistasi pyytää tiedon saada,

Jott' ehtisi hän pakkopäivillensä

Varustua.

CAESAR.

Hän hyvill' olkoon mielin;

Hänelle heti tiedon laitan siitä.

Ett' arvokasta, hellää kohtelua

Hän meilt' on saapa. Caesar ei voi elää

Ja tyly olla.

AIRUT.

Jumalien haltuun!

(Poistuu.)

CAESAR.

Käy tänne, Proculejus. Mene, sano.

Ett' emme hälle häväistystä aio;

Aseta lohtu mielen tilan mukaan;

Hän ylpeydessään surmatyön voi tehdä

Ja meidät voittaa. Roomassa hän tuottais

Mun riemusaatolleni ikimaineen.

Tuo joutuun tieto, mitä sanoo hän

Ja millaiselta näyttää.

PROCULEJUS.

Kyllä, Caesar.

(Menee.)

CAESAR.

Käy mukaan, Gallus.

(Gallus menee.) —

Miss' on Dolabella?

Seuratkoon Proculejoa.

AGRIPPA ja MAECENAS.

Dolabella!

CAESAR.

Ei, antaa olla; muistan, että muuta
On tointa hällä. Pian on hän täällä.
Telттаani tulkaa; siellä saatte nähdä,
Kuink' oli täytymys tää sota mulle
Ja kuinka kirjeissäni aina olin
Sävyisä, tyyni. Tulkaa näkemään,
Mit' ilmaistavaa mulla on.

(Menevät.)

Toinen kohtaus.

Aleksandria. Hautamaja.

(Cleopatra, Charmiana ja Iras tulevat.)

CLEOPATRA.

Paremmän elämän on alku vain
Tää auteus. Mitä Caesar on? Vain tyhjää;
Ei onnetar, vaan onnettaren orja,
Sen oikkuin palvelija. Suurta vain on
Se teko, joka kaiken teon päättää,
Satunnan salpaa, köyttää kohtalon,
Pois nukkuu, maan ei saastaa enää maista,
Tuot' imettäjää Caesarein ja loisten.

(Proculejus, Gallus ja sotureita lähestyy hautamajan ovea.)

PROCULEJUS.

Caesar sua tervehtii, Egyptin valtias,
Ja pyytää tietää, minkä toivomuksen
Sa soisit täytetyksi.

CLEOPATRA.

Nimesi?

PROCULEJUS.

Nimeni Proculejus on.

CLEOPATRA.

Antonius

Sinusta puhui, luottaa käski sinuun;
Mut suuresti en pettymystä pelkää,
Kun luottamust' en tarvitse. Jos herras
Kuningatarta vaatii kerjäämään,
Niin majesteetin täytyy arvon vuoksi
Kuningaskuntaa kerjätä. Jos suo hän
Egyptin pojalleni, niin hän antaa
Sen verran omastani, että siitä
Voin polvillani kiittää.

PROCULEJUS.

Huolet' olkaa!

Käsissä ruhtinaan ei vaaraa teillä.
Vapaasti turvautukaa herraani,

Jonk' aulis armo runsain määrin vuotaa
Tarvitseville. Syvän nöyryytenne
Kun tietää saa hän, näette voittajan,
Jok' apuun kutsuu hyvyyden, kun polvill'
Anotaan hältä armoa.

CLEOPATRA.

Vie sana,

Ett' olen hänen onnens' alamainen,
Ja annan hänelle vallan, minkä voitti.
Nöyryyttä opettelen joka hetki,
Ja hänen kasvonsa vain nähdä soisin.

PROCULEJUS.

Sen teen ma, jalo rouva. Rauhoittukaa;
Ma tiedän, että tilaanne hän säälii,
Johonka itse syypää on.

GALLUS.

Nyt nähkääs,

Kuin olis helppo hänet vangiks ottaa.

(Proculejus ja kaks' vartijaa nousevat tikapuita myöten
hautamajaan ja asettuvat Cleopatran taakse. Toiset vartijat
murtavat oven auki salvasta.)

Vahtikaa häntä, kunnes Caesar tulee.

(Poistuu.)

IRAS.

Oi, valtaemäntä!

CHARMIANA.

Cleopatra!

Voi, kuningatar, sinä olet vanki!

CLEOPATRA.

Pian, pian, kädet!

(Paljastaa tikarin.)

PROCULEJUS.

Seis, seis, arvo rouva!

(Pidättää häntä ja riisuu häneltä aseensa.)

Moist' älkää pilaa tehkö! Emme pettää,
Vaan pelastaa teit' aiomme.

CLEOPATRA.

Ei suoda

Siis kuollakaan! Se hoiva koirallakin.

PROCULEJUS.

Caesarin hyvyys loukkaantuu, jos noin te
Itsenne turmelette, Cleopatra.
Maailma hänen jaloutensa nähköön;
Sit' estäis kuolonne.

CLEOPATRA.

Miss' olet, kuolo?

Oi, tule, tule, kuningatar ota;
Hän vastaa monta imevää ja loista!

PROCULEJUS.

Mieltänne malttakaa.

CLEOPATRA.

En syö, en juo,

Ja jos on kerran tyhjä puhe tarpeen,

En myöskään nuku. Tämän tomumajan
Ma kaadan, tehkoon Caesar, minkä voi.
Mies, tiedä, herras hoviss' ei mua koskaan
Kahleissa nähdä; typerän Octavian
Ei kaino silmä moittimaan mua pääse.
Mua hurraall' ilmahanko nostettaisi
Räyhäävän Rooman roskan nähtäväksi?
Egyptiss' ennen hautamajanani
Ojanne olkoon; ennen Niilin mutaan
Mun syöskööt alastonna, vesitoukkain
Kaluta kauheaksi; ennen tehköt
Korkeimman pyramiidin hirsipuuksi
Ja kahleilla mun siihen hirttäköt!

PROCULEJUS.

Kuvittelette julmempaa, kuin mihin
Syyt' antaa teille Caesar.

(Dolabella tulee.)

DOLABELLA.

Proculejus,

Mit' olet tehnyt, tietää herras, Caesar;
Sua kutsuu hän; ja kuningatar minun
Jää huostaani.

PROCULEJUS.

Se mieluisinta mulle.

Sävyisä ole hänelle, Dolabella. —
(Cleopatralle.) Ma Caesarille lausun toivehenne,
Jos suotte.

CLEOPATRA.

Sano, että kuolla tahdon.

(Proculejus ja sotamiehet menevät.)

DOLABELLA.

Nimeni liette kuullut, arvo rouva?

CLEOPATRA.

En tiedä.

DOLABELLA.

Varmaankin mun tunnette.

CLEOPATRA.

Vähät siitä, mitä kuulin taikka tunnen.
Nauratte kai, kun vaimot taikka lapset
Unia kertovat; se eikö hauskaa?

DOLABELLA.

En teitä, rouva, käsitä.

CLEOPATRA.

Näin unta.

Ett' oli kerran keisari Antonius: —
Oi, vielä moinen uni, että vielä
Näkisin moisen miehen!

DOLABELLA.

Suvainnette —

CLEOPATRA.

Häll' oli kasvot niinkuin taivas, missä
Kuu kiertelee ja päivä, valostellen
Maan pientä ympyrää.

DOLABELLA.

Ylevä rouva, —

CLEOPATRA.

Hän jalan polki valtamera, käsin
Syleili maailmaa; kuin sfeerein sointu
Ol' äänensä, kun ystäville haastoi,
Mut järkyttää maanpiirin kun hän tahtoi,
Se pauvanteena pauhas. Hyvyydellään
Ei ollut talvea, vaan aina syksy,
Jok' annistaan vain versoi; nautintonsa
Kuin delphiinit vain uivat, selkäs' ylös
Kuohuista nostain; palvelijoina hällä
Kuninkaat oli, ruhtinaat; kuin roivot
Varisi hänen kädestänsä sääret
Ja valtakunnatkin.

DOLABELLA.

Cleopatra, —

CLEOPATRA.

Moist' onko miestä ollut, voiko olla,
Kuin tuo, mink' unissani näin?

DOLABELLA.

Ei, rouva.

CLEOPATRA.

Jumalten kuultaviin sa valehtelet.
Mut ollutko vai oleva, niin uneen
Ei moinen mahdu. Uupuu luova luonto,
Jos mielikuvain kanssa kilpaan ryhtyy;
Mut Antoniota kuvaillessaan luonto
Veis voiton kuvas-aistista ja saattais
Sen varjot häpeään.

DOLABELLA.

Mua kuulkaa, rouva.

On tappionne kuin te itse, suuri.
Ja kuorman mukainen on kestämyskin.
Hyljätköön minut halaamani onni.
Jos tuskastanne kimmahdust' en tunne
Sisimpään sydämmeeni.

CLEOPATRA.

Kiitos, herra!

Mit' aikoo Caesar mulle, tiedättenkö?

DOLABELLA.

Sen soisin sanomatta tietävänne.

CLEOPATRA.

Sanokaa.

DOLABELLA.

Vaikk' on hällä jalo mieli, —

CLEOPATRA.

Mua voittosaatossaanko käyttää aikoo?

DOLABELLA.

Kyll' aikoo varmaan.

(Ulkoa.) Tilaa Caesarille!

(Caesar, Gallus, Proculejus, Maecenas, Seleucus
ja seuralaisia tulee.)

CAESAR.

Ken on Egyptin kuningatar?

DOLABELLA.

Rouva,

Se imperaator' ompi.

(Cleopatra polvistuu.)

CAESAR.

Nouskaa, pyydän.

Ei polven notkistusta! Nouse, nouse,
Egyptin valtias!

CLEOPATRA.

Siis jumalten se

On tahto. Herraani ja voittajaani
Totella täytyy mun.

CAESAR.

Pois arka huoli!

Vääryytenne, vaikk' onkin verihimme
Se kirjoitettu, sallimuksen työnä
Pidämme vain.

CLEOPATRA.

Maailman valtaherra,

En niin voi ajaa asiaani, että
Sen puhtaaks saisin. Myönnän, että mua
On haitannut se hairaus, jok' on usein
Häväissyt sukupuoltani.

CAESAR.

Cleopatra,

Pikemmin liennämme kuin suurennamme.
Jos hankkeisiimme mukautte, jotka
On teitä kohtaan suopeat, niin hyödyn
Vaihdosta saatte. Mut jos julmuudesta
Mua syytätte, niinkuin Antonius teki.
Niin hyvist' aikeistani tyhjäksi jäätte,
Lapsenne syöksette myös perikatoon,
Jonk' estäisin, jos minuun turvaisitte.
Nyt voinen mennä.

CLEOPATRA.

Halki mailman menkää;

Sen voitte, se on teidän. Meidät saatte,
Kuin mitkä kilvet taikka voittomerkit.
Ripustaa mihin mielitte. Kas, tässä —

(Antaa Caesarille paperin.)

CAESAR.

Mua neuvoihinne kaikess' ottakaa.

CLEOPATRA.

Siin' omaisuuteni on lueteltu,
Koristeet, kullat, helmet, tarkoin kaikki,
Pait pientä joutavaa. — Miss' on Seleucus?

SELEUCUS.

Täss', armo.

CLEOPATRA.

Hän on varainvartijani.

Sanokoon henkens' uhallalla, jos mitään
Salasin itselleni. — Puhu totuus.

SELEUCUS.

Lukitkaa ennen suuni, kuin ett' annan
Valheesta hengen.

CLEOPATRA.

Salasinko mitä?

SELEUCUS.

Sill' ostaa voisi sen, mink' ilmoititte.

CAESAR.

Cleopatra, oi, älkää punastuko!
Ylistän älyänne.

CLEOPATRA.

Loisto tenhoo!

Kas, Caesar: nyt mun omani on teidän,
Ja teidän olis mun, jos vaihtuis onni,
Tuon kiittämättömyys vie multa mielen. —
Oo, orja, sinä taatumpi et ole
Kuin altis naikko! Mitä? Peräydytkö?
Peräydy vaan! Mut silmäsi ma yllän,
Vaikk' oisi niillä siivet. Orja, koira,
Katala konna!

CAESAR.

Pyydän, leppykää.

CLEOPATRA.

Oi, Caesar, tämä häpeä mun surmaa!
Kun sinä suvaitset mua etsiä
Ja majesteetillasi kunnioittaa
Mua nöyryytettyä, niin oma orja
Mun häväistyksiem määrään vielä
Petoksen lisää! Caesar, olkoon, että
Pidätin pienen korun, turhan hemmun,
Sen arvoisen, mit' ensi ystävälle
On tapa lahjoittaa; ja olkoon, että
Octaviaa ja Liviaa varten kätkin
Paremmat lahjakalut, niillä heitä
Lepyttääkseni; oman elätinkö
Mua siltä pettää täytyy? Jumalat!
Tää sortumustakin on katkerampaa. —
(Seleucolle.) Pois! Muuten kohtaloni tuhkass' ilmi
Vihani hehku leiskaa. Mies jos oisit,
Niin mua säälisit.

CAESAR.

Seleucus, mene!

(Seleucus menee.)

CLEOPATRA.

Niin, meidän suurten päähän muiden
Useinkin pannaan; kaatuissamme saamme
Syyn siitä, mit' on nimessämme tehty;
Siis surku meitä on.

CAESAR.

Cleopatra,

Mit' ilmi toitte, mitä salasitte.
Se meit' ei liikuta; se teidän olkoon,
Huviinne käyttäkää se. Caesar, tietkää,
Ei ole kauppi, joka teidän kanssa
Romusta tinkii. Huoletta siis olkaa,
ja kahleit' älkää uneksiko, älkää.
Teit' aiomme niin kohdella, kuin itse

Te neuvotte. Nyt syökää, nukkukaa;
Niin paljon meill' on säälin huolta teistä,
Ett' ystäviksi jäämme. Hyvästi!

CLEOPATRA.
Herrani, voittajani!

CAESAR.
Ei, ei sitä; —
Hyvästi!

CLEOPATRA.
Tyhjää laverrusta, tytöt,
Jott' en ois itseäni kohtaan jalo.
Charmiana, kuule!

(Kuiskaa Charmianan koreaan.)

IRAS.
Päättäkää jo, rouva;
Paennut päivän valo on, ja meidät
Pimeys yllättää.

CLEOPATRA.
Takaisin kiirein!
Tilaus on tehty, valmista on kaikki;
Se jouduta vain tänne.

CHARMIANA.
Kyllä, rouva.

(Dolabella palajaa.)

DOLABELLA.
Miss' emäntäsi?

CHARMIANA.
Tuossa.

(Menee.)

CLEOPATRA.
Dolabella!

DOLABELLA.
Lupasin tulla, rouva, käskystänne,
Ja sitä kuulen niinkuin jumalaani.
Nyt tietkää, että Syyrian kautta Caesar
On kulkeva ja kolme päivää eeltä
On teidän lähtö lapsinenne matkaan.
Sanoma hyödyks olkoon; lupaukseni
Ja tahtonne ma täytin.

CLEOPATRA.
Olen aina
Velallisenne.

DOLABELLA.
Minä palvelijanne.
Hyvästi, kuningatar! Caesar vartoo.

CLEOPATRA.
Hyvästi! Kiitos! —
(Dolabella menee.)

Mitä sanot, Iras?
Egyptin tanssinukkina nyt meitä
Roomassa näytellään; käsityöläis-orjat,
Kädessä paljat, tuumapaut ja vyöllä
Likaiset nahat, nostavat meit' ilmaan;

Inhasta ravinnosta haiskahtava,
Sakea hengen höyry meidät peittää,
Ja niellä saamme heidän löyhkiänsä.

IRAS.

Jumalat varjelkoot!

CLEOPATRA.

Niin kyllä, Iras.

Meit' irstas liktori kuin luuskaa väijyy;
Rupiset runoniekat loiluillansa
Herjaavat meitä; kiekkaat ilvehtijät
Meit osoittelevat ja matkivat
Egyptin pitoja; Antonius päissään
Esitetään, ja Cleopatran osaa
Nalikka naukuu, tehden majesteetist'
Irvokkaan porton.

IRAS.

Hyvät jumalat!

CLEOPATRA.

Niin kyllä, Iras.

IRAS

Sit' en näe koskaan;

Mun kynteni on vahvemmat, sen takaan,
Kuin silmäni.

CLEOPATRA.

Niin, sillä keinoin heidän

Ivaamme juoniaan ja tyhjäksi teemme
Typerät hankkeet. —

(Charmiana palajaa.)

No, Charmiana? — Immet,

Pukekaa minut kuningattareksi;
Pukuni parhain tuokaa; taaskin tahdon
Kyd nolle mennä Antoniota vastaan. —
No, joudu, Iras! — Charmiana hyvä,
Nyt kiire tarpeen on; tään palveluksen
Kun vielä teet, niin tuomiopäivään asti
Saat leikitellä. — Kruunu tuokaa, kaikki. —

(Iras menee. Melua kuuluu ulkoa.)

Melua mitä?

(Vahtimies tulee.)

VAHTIMIES.

Tuoll' on talonpoika,

Puheille majesteetin tungettelee;
Hänell' on viikunoita.

CLEOPATRA.

Laske sisään. —

(Vahtimies menee.)

Pien' ase usein tekee valtatoita.
Vapauden tuo hän. Päätös mull' on luja;
Ei naista minuss' enää; kiireest' olen
Ja kantapäähän asti marmorista.
Sa, vaihteleva kuu, et enää sinä
Mun ole tähteni.

(Vahtimies palajaa, seurassaan talonpoika, joka kantaa vasua.)

VAHTIMIES.

Täss' on se mies.

CLEOPATRA.

Pois mene sinä, jätä hänet tänne.

(Vahtimies poistuu.)

Sull' onko myötä Niilin soma liero.

Se, joka kivuttoman surman tuo.

TALONPOIKA. Onpa niinkin. Mutta neuvoa en tahtoisi teitä koskemaan sitä, sillä sen pisto on kuolettamaton: se, joka siitä kuolee, toipuu harvoin tai ei koskaan.

CLEOPATRA.

Tiedätkö ketään, joka siit' on kuollut?

TALONPOIKA. Tiedän useita, miehiä ja myöskin naisia. Viimeksi eilen sen kuulin eräältä vaimolta, perin rehelliseltä vaimolta, joka vain oli hiukan valheeseen menevä, — ja sitä ei vaimon pitäisi koskaan olla muulla, kuin rehellisellä tavalla, — hän kertoi, kuinka hän sen pistosta kuoli ja mitä tuskia hän tunsu. Totta totisesti, hän puhui sangen hyvää käärmeestä; mutta joka uskoo kaikkia, mitä ihmiset puhuvat, häntä ei auta puoletkaan siitä, mitä he tekevät. Mutta joka tapauksessa on tavatonta, että tuo käärme on yksi omituinen käärme.

CLEOPATRA.

No niin; nyt hyvästi, ja mene!

TALONPOIKA.

Toivotan teille paljon iloa käärmeestä.

(Laskee maahan vasun.)

CLEOPATRA.

Hyvästi!

TALONPOIKA. Mutta pankaa mieleenne, nähkääs, että käärme tekee, mitä sen luonto käskee.

CLEOPATRA.

No, kyllä, kyllä. Hyvästi!

TALONPOIKA. Nähkääs, käärmettä ei ole uskomista muiden kuin viisasten ihmisten käsiin; sillä siinä elukassa ei, totta totisesti, ole mitään hyvää.

CLEOPATRA.

Huoletta ole, kyllä varotaan.

TALONPOIKA. Hyvä vaan! Mutta kuulkaa: älkää mitään sille antako; se ei ole ruokaansa ansainnut.

CLEOPATRA.

Syökö se minut?

TALONPOIKA. Älkää luulko minua niin tuhmaksi, ett'en tietäisi, että naista ei syö itse pirukaan. Tiedän kyllä, että nainen on herkkua jumalille, jos ei piru pääse sitä laittelemaan. Mutta ne pirut hunsvotit antavat jumalille, piru olkoon, paljon harmia noista naisista, sillä joka kymmenestä heidän luomastansa pilaavat pirut viisi.

CLEOPATRA.

No, mene nyt vaan! Hyvästi!

TALONPOIKA.

Niin, totta totisesti; toivotan teille iloa käärmeestä.

(Menee.)

(Iras palajaa, tuoden manttelin, kruunun y.m.)

CLEOPATRA.

Mantteli ylleni ja kruunu päähän!

Minuss' on kuolemattomuuden kaipuu.

Egyptin viininesteet huuliani

Ei enää kasta. — Joutuun, Iras, joutuun! —

On niin kuin kuulisin Antonion kutsun;

Näen, kuinka nousee hän ja tekoani

Jaloksi kiittää; kuulen, kuinka pilkkaa

Caesarin onnea, jot' ihmiselle

Jumalat suovat, saadaksensa syytä

Vastaiseen vihaan. Tulen, puoliso: —
Sen nimen miehuudellani nyt ostan.
Tult' olen, ilmaa; maan omaksi jätän
Muut elementit. — Onko valmis? Tulkaa
Ja huuliltani viekää viime lämpö!
Hyvästi, Charmiana! — Iras impi,
Hyvästi kauaks aikaa! —

(Suutelee heitä, Iras kaatuu ja kuolee.)

Sinä kaadut?

Kyy onko huulillani? Jos noin kauniist'
Eriät elosta, niin kuolon isku
On vain kuin rakastajan nipistely;
Se koskee, mut on mieleen. Tyynnä lepää?
Noin kuollen maailmalle julistat,
Ett'ei se ansaitse jäähyväisiä.

CHARMIANA.

Pakahdu, paksu pilvi; sada, että
Sanoa voisin: jumalatkin itkee.

CLEOPATRA.

Häpeän tästä saan! Hän ensin kohtaa
Kiharapään Antonion; tämä häntä
Puhuttelee ja hälle tuhlaa muiskun,
Jok' on mun taivaani. — Nyt, surman leikku,

(Panee käärmeen povelleen.)

Terävin hampain kerrassa nyt pura
Tää elämäni sykertynyt solmu!
Mujuinen hupsu parka, suutu, joudu!
Jos voisit puhua, niin kuulla saisin,
Ett' on tuo suuri Caesar pelkkä narri,
Typerä narri.

CHARMIANA.

Oo, koin tähti!

CLEOPATRA.

Vaiti!

Näetkö rinnoillani lapsukaista,
Jok' uneen imee imettäjänsä?

CHARMIANA.

Oi, murru, sydän!

CLEOPATRA.

Lienteää kuin voide.

Suloista niinkuin ilma, ihanaa —
Antonius, oi! — Oi, tule vielä sinä!

(Panee toisen käärmeen käsivarrelleen.)

Miks aikailen?

CHARMIANA.

Täss' inhass' elämässä? —

Hyvästi vain! — Nyt, surma, pöyhkeile!
Sait omaksesi naisen, joll' ei vertaa. —
Nyt umpeen, vienot ikkunat! Ei koskaan
Noin kuninkaallista saa katsett' enää

(Kuolee.)

Kultainen Phoibos. Kallellaan on kruunu;
Asetan paikoilleen sen; sitten leikkiin!

(Vahtimiehiä ryntää sisään.)

1 VAHTIMIES. Miss' ompi kuningatar?

CHARMIANA.

Vait! Hän nukkuu.

1 VAHTIMIES. Caesarilt' airut —

CHARMIANA.

Tulee liian myöhään. —

(Panee käärmeen povelleen.)

Oo, joutuun! Joutuun nyt! Se tuskin tuntuu.

1 VAHTIMIES. Hoi! Tääll' ei hyvää. Petetty on Caesar.

2 VAHTIMIES. Dolabella kutsukaa; hän tääll' on.

1 VAHTIMIES.

Mitä?

Tää onko kunnan työtä, Charmiana?

CHARMIANA.

On kunnan työtä tää ja sopivaa

Niin suurten kuningasten jälkeiselle. —

Haa, soturi!

(Kuolee.)

DOLABELLA.

Mit' ompi täällä?

2 VAHTIMIES. Kaikki kuolleet.

DOLABELLA.

Caesar,

Oikeinpa aavistit; nyt itse tulet

Ja tehtynä näet teon, jota varoit

Ja estää koitit.

(Ääniä ulkoa.) Tietä Caesarille!

(Caesar palajaa seurueineen.)

DOLABELLA.

Oi, herra! Liian totta ennustitte;

Se, mitä varoitte, on tapahtunut.

CAESAR.

Lopussa jaloin! Hankkeemme hän arvas,

Ja valtiaana omaa tietään kulki. —

Mitenkä kuolivat? En näe verta.

DOLABELLA.

Ken täällä viimeks oli?

1 VAHTIMIES.

Halpa maamies.

Joll' oli viikunoita; tuoss' on vasu.

CAESAR.

Siis myrkkyä!

1 VAHTIMIES.

Oi. Caesar, äsken vielä

Charmiana eli, seisoit tuossa, haastoi

Ja valtiatar-vainajansa kruunun

Asetti kuntoon; vapisi ja värjyi.

Ja kaatui äkisti.

CAESAR.

Oi, jalo heikkous!

Näkyisi turpous, jos kuolon syynä

Ois myrkky; vaan hän näyttää, niinkuin nukkuis

Ja niinkuin vielä uuden Antonion

Ihainsa tenhoverkkoon pyytää tahtois.

DOLABELLA.

Kas, rinnassa on tuossa verinyplä,
Jok' omi hiukan turvonnut, ja samoin
On käsivarressa.

1 VAHTIMIES.

Kyyn puremia.

Ja viikunankin lehdillä on näljää,
Sellaista, jota käärmeen tapa jättää
On Niilin kuoppiin.

CAESAR.

Luultavaa on, että

Hän siit' on kuollut; lääkäriensä kertoi.
Ett' alati hän tutki, mikä helpoin
Ois kuolintapa. — Vuode nostakaa.
Ja hänen naisensakin täältä viekää.
Hän haudattava on Antonion viereen;
Maan pääll' ei hautaa, joka kuuluisamman
Kätkepi parin. Moinen tapaus vihloo
Sen synnyttäjääkin; ja noiden vaiheet
On yhtä paljon heille sääliksi,
Kuin kunniaksi mulle, joka olin
Sen säälin alku. Koko armeijan
Nyt tulee saattaa heitä hautahan.
Pois sitten Roomaan. — Sinä, Dolabella,
Saat tätä surujuhlaa valmistella.

(Menevät.)

End of Project Gutenberg's Antonius ja Cleopatra, by William Shakespeare

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK ANTONIUS JA CLEOPATRA ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property

(trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing

any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you ‘AS-IS’, WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production,

promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how

to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.